DEVRİMİN ROJAVA HALİ

ARZU DEMİR

4.BASKI

CEYLAN

DEVRİMİN **ROJAVA** HALİ

ARZU DEMİR

DEVRİMİN
ROJAVA
HALİ

ARZU DEMİR

Ceylan Yayınları

DEVRİMİN ROJAVA HALİ

ARZU DEMİR

Ceylan Yayınları
Yayın No: 281
Araştırma-İnceleme
ISBN: 978-605-9038-36-2

Birinci Baskı: İstanbul, Temmuz 2015
İkinci Baskı: İstanbul, Eylül 2015
Üçüncü Baskı: Eylül 2015
Dördüncü Baskı:Ekim 2015

Kapak Tasarım: Oktay Ay
Sayfa Düzeni: Semiha Şahin

Ceylan Basım Yayın ve Dağıtım
Atatürk Bulvarı Ünlü İş Merkezi A Blok No: 23 Kat: 2
Unkapanı / Fatih / İstanbul
Tel: (0212) 532 09 56
Sertifika No: 30042
ceylanakademi@gmail.com
ceylanyayinlari.net
facebook.com/ceylanakademi
twitter.com/akademiceylan

Baskı-Cilt: Ceylan Matbaa-Ahmet Uçar
Güven İş Merkezi B Blok No: 318 Topkapı-İSTANBUL
Tel: 0212 613 10 79
Sertifika No: 23352

DEVRİMİN
ROJAVA
HALİ

ARZU DEMİR

Ceylan Yayınları

ARZU DEMİR

1974 İstanbul doğumlu. "Bir mesleğim olsun da..." diyerek girdiği üniversiteden sosyalist olarak çıktı. İte kaka çevre mühendisliği bölümünü okudu ancak mühendis olamadı, sosyalist gazeteciliği tercih etti. Henüz yazacak bir öz yaşam öyküsü biriktiremediğini düşünüyor. Çünkü hep başka hayatların peşine düştü. 12 Eylül döneminde Diyarbakır zindanında tutulan komünist Nuri Duruk ve ailesinin yaşadıklarını, "Söz uçar yazı kalır" düşüncesiyle "Medreseden 5 No'luya Nuri Yoldaş" kitabıyla belgeledi. Ardından kadınlara vefa borcunu ödemek için kadın gerillaların peşine düştü. Bu "yolculuğun" sonunda ortaya "Savaşta, Barışta, Özgürlükte, Aşkta; Dağın Kadın Hali" çıktı. "Artık ölsem de gam yemem" duygusuyla döndüğü Rojava'dan kendine kalanları, "Devrimin Rojava Hali"nde anlattı. Şimdi de, "Acaba Kolombiya'ya gidip, FARC gerillaları ile mi görüşsem" diye düşünüp, tatlı tatlı hayaller kurmakta.

Jînda, Canda, Sarya, Ivana'ya...
Yaşatmak için can verenlere...

İÇİNDEKİLER

Rojava'ya Gidiş: Sınırların sınırsızlığı 13

Devrim Öncesi: Kimliksiz ve tanımsızlık hali 24

Devrim: Ezberler bozuldu 33

Rojava: Kadınlar vardır 48

Komünler: Hakikate dönüş 98

Ekonomi: Eğer sadece ekmek varsa,
hepimizin bu ekmekte payı olacak 107

Hukuk: Önce uzlaşma 120

Savunma: Halkın içinde, halkla birlikte 130

Komünistler: Biz Rojava'yız, Rojava Biz'iz 143

ÖNSÖZ

Bu kitabın yayın için hazırlandığı günlerde, ezilen halkların mücadele tarihine yeni bir zafer yazılmıştı. Faşist dinci DAİŞ çetelerinin işgali altındaki Grê Spî (Til Abyad) bizimkiler tarafından özgürleştirilmiş, böylece Kobanê ile Cizîrê kantonları arasındaki "mesafe" kapanmıştı. Geleceğini Rojava'nın geleceğinden ayrı görmeyen bizler için, Kobanê zaferinin ardından gelen en güzel haberdi bu. Kobanê ile Cizîrê kantonlarından Grê Spî'ye yürüyen savaşçıların fotoğraflarla tanık olduğumuz kavuşma anı, hepimizin yüzyıllık hasretinin son bulması gibiydi.

Kobanê'nin DAİŞ çeteleri tarafından kuşatmaya alındığı günlerde, Stalingrad savunmasında komünarların söylediği "Volga'nın gerisinde başka bir yer yok" sözü sık sık aklıma gelirdi. Bu söz, Stalingrad'da faşizmin karşısında sınırsız kararlılığın ifadesiydi. Kobanê'deki özgürlük savaşçıları için de, Kobanê'nin gerisinde başka bir yer yoktu. Bu bilinç ve kararlılıkla, Kobanê, DAİŞ barbarlarının eline bırakılmadı.

Rojava devrimi, Suriye devlet güçlerinin kent ve köylerden çıkartılarak yeni bir yaşam inşasına başlandığı 19 Temmuz 2012 tarihinden bu yana sürekli saldırı ve kuşatma altında oldu. Dêrika Hemko'dan Efrîn'e kadar tüm Rojava topraklarına kadın erkek, genç yaşlı binlerce insanın kanı aktı. Bu özgürlük savaşçılarından biri de, kitabı hazırladığım günlerde ölümsüzleşen Halil Aksakal (Mazlum Aktaş) oldu. Mazlum'u, Cizîrê Kantonu'nda MLKP'nin enternasyol tabur hazırlıklarını sürdürdüğü alanda görmüştüm. 2015 yılının Ocak ayıydı. Taburda bir Arap Alevinin de olduğunu öğrendiğimde konuşmak istemiştim. Rojava devriminin, Arap halkının da kurtuluş umudu olduğunu anlatmıştı. Daha sonra Serêkaniyê'nin Alya cephesine gittiğimde karşılamıştı beni. MLKP savaşçılarından Ivana Hoffmann (Avaşin Tekoşin Güneş) ve Sinan Sağır (Suphi Garzan) o günlerde hayattaydı. Onlar da mevzideydi. Mazlum, gümbür gümbür konuşmuştu. Eliyle DAİŞ çetelerinin mevzilerinin olduğu yere işaret etmiş, ardından Ivana ile birlikte, iki mevzi arasındaki düzlük arazide bulunan bir binaya tuzaklar konulduğunu anlatmış, heyecanla, "Çeteleri bekliyoruz"

demişti. Sonradan öğrendim, o bombalar çeteler için patlatılmıştı.

Bu kitap, ömrümün yarım asrına yaklaşırken tanık olduğum devrime can veren kadın erkek, genç yaşlı tüm savaşçılara bir vefa borcunun ödenmesi duygusuyla kaleme alındı. Farkındayım, onların ödediği bedellerin yanında, denizde bir damla bile değildir bu çaba. Ancak nafile de değildir. Onların canlarıyla tarihe düştüğü notu, yazıyla gelecek kuşaklara taşıma çabasının, "Bu devrimde benim de bir tuzum olsun" duygusunun ifadesidir.

Bu kitap, sınır kapılarında arkadaşlarının cenazelerini karşılayan bir kadın komünistin, arkadaşlarına, yoldaşlarına "bağlılık sözü"dür.

Bu kitap elbette, devrimin tamamını anlatmıyor. Buna kimsenin de gücü yetmez. Çünkü devrim, olmakta olandır.

"Devrimin Rojava Hali", 2013 yılının Eylül, 2014 yılının Ağustos-Eylül, 2015 yılının Ocak aylarında gittiğim Efrîn ve Cizîrê kantonlarında toplamda 2 aylık süre içerisinde yaptığım röportaj, izlenim ve fotoğraflardan oluşmaktadır. Bu nedenle kitapta Kobanê savunması ile ilgili doğrudan bir bölüm yer almamaktadır.

Bu kitap, "Küçük Güney'de neler oluyor?", "Rojava devrimi nedir?", "Kim bu devrim yapan kadınlar?", "YPG/YPJ nedir?", "Yeni yaşam nasıl inşa ediliyor?", "Ekonominin temeli ne?", "Devrim mutfaklara girdi mi?" gibi onlarca soruyla yola çıkan sosyalist bir gazetecinin tanıklığıdır.

Bu kitap, her seferinde "Artık ölsem de gam yemem" duygusuyla Rojava'dan dönen bir kadın devrimcinin, düşündüklerinin yanında hissettikleridir, devrimden kendine kalanlardır.

Rojava, Kürt özgürlük hareketinin 40 yıldır sürdürdüğü mücadelede edindiği tüm deneyim ve birikimin hayat bulduğu yerdir.

Rojava, ezberlerin bozulduğu yerdir. Devrimin ne kadar gerçek olduğudur. Siyasetçiye "Eskisi gibi siyaset yapamazsın", savaşçıya "Eskisi gibi savaşamazsın", gazeteciye "Eskisi gibi yazamazsın. Artık değişme vaktidir. Çünkü devrim günleridir" diyendir.

Rojava, baytarın başhekim, çoluklu çocuklu yaşlı bir kadının halk mahkemesi hâkimi, ev emekçisi bir kadının YPJ komutanı, genç bir kadının akademi yöneticisi, kısacası "herkesin her şey"

olduğu yerdir. İnsanın, tüm haliyle insan olduğu yerdir.

Rojava, "sıradan" insanların "kahramanlaştığı", "kahramanlığın" "sıradanlaştığı" yerdir.

Rojava, düşün gerçek kılındığı yerdir. Hayal gücünün iktidarıdır.

Rojava, Paramazların, Arînlerin, Kaderlerin, Mazlumların, Erkanların, Oğuzların, Saryaların, Mahirlerin, Emrelerin, Coşkunların, Amaraların, Bedrettinlerin, Jiyanların, Xebatların, Berîtanların, insanlığın ortak düşü özgürlük için ölümsüzlüğe yürüyenlerin mirasıdır.

Rojava, bize aittir, biz de Rojava'ya.

Rojava'da yeni yaşam, insanların emeğinin ve toplumsal üretimin çok büyük kesiminin savaşa gitmek zorunda kaldığı ve savaşın Kobanê'de olduğu gibi büyük maddi yıkımlar yarattığı koşullarda inşa ediliyor. Rojava'yı konuşurken, bu gerçeği aklınızdan çıkarmayın. "Rojava'da böylesine yoğun bir savaş olmasaydı, acaba bu devrim daha neleri başarırdı?" diye düşünmeyi unutmayın.

Bir de, dünyanın en erdemli insanlık hali olan; başkalarını yaşatmak için kendi canlarını veren savaşçıları unutmayın.

Teşekkür...

Bu kitap, devrimin ruhuna uygun olarak kolektif bir emekle hazırlandı. Rojava'daki dostlarım Rakel ve Şevin yarım kalan röportajları tamamlamasaydı; Seyit, Stêrk, Hêvîdar ve Armanç ile JİNHA, ANF, ANHA ve Rohani TV'den dostlarımın sonsuz desteği olmasaydı; Muhammed, Fesih, Yasin, Yusuf ve Dağıstan bana Kürtçe çevirilerde yardımcı olmasaydı; ETHA'daki dostlarım benim yerime de çalışmasaydı, ANF'deki dostlarım gündemin en yoğun olduğu bir zamanda "Rojava için sana 3 hafta izin" demeseydi, Semiha, Fuat ve Oktay'a kitabın teknik işlerini yapmasaydı, Hacer yoldaş çalışmam için bana evinde sessiz bir ortam sunmasaydı, Sonnur ve Sone "Sen kısa sürede bu işi halledersin" diyerek beni "Yetiştiremiyorum" bunalımından çıkartmasaydı, bu kitap gerçekten yazılmazdı. Hepiniz sağ olun, iyi ki varsınız!

İstanbul, Haziran 2015

ROJAVA'YA GİDİŞ

Sınırların Sınırsızlığı

Devrimin topraklarına ilk ayak basışım, 2013 yılının Eylül ayma rastlar. Düz hesap yaparsak; 19 Temmuz 2012 tarihinde Kobanê'de başlayıp tüm Rojava'ya yayılan devrim günlerinin 14. ayı. Henüz kantonlar ilan edilmemiş ve devrim bu kadar "içimize" işlememişti.

Efrîn'de yaklaşık iki hafta kaldım.

Efrîn, Rojava Kürdistanı'nın batısında yer alıyor. Şêrawa, Cindirêsê, Mabata, Reco, Bilbilê, Şiyê ve Şera olmak üzere yedi ilçesi ile üç yüz altmış beş köyü bulunan bir bölge. Rojava'nın Cizîrê bölgesi ile karşılaştırıldığında daha homojen bir demografik yapısı söz konusu. Nüfusun neredeyse tamamı Kürt. Kent merkezinde çok az sayıda Arap yaşıyor. Mabata ilçesinde Alevi Kürtler, Qestel Cindo'nun çevresi ile A'zâz'a yakın bazı köylerde de Êzîdî Kürtler yaşıyor. Uçsuz bucaksız zeytinlikleri ile Cizîrê'ye göre daha yeşil bir görüntü veriyordu. Ancak

Rojava'nın tüm kentleri gibi yoksul ve yoksun bırakılmıştı.

Neden Efrîn?

Kadın Savunma Birlikleri (Yekîneyên Parastina Jinê / YPJ), devrimi savunurken gösterdikleri kararlılık ve cesaretleri ile o günlerde Elyse Sarayı'na girecek ve ünlü moda dergilerine kapak olacak kadar gündemde değildi. Ancak bu devrimin kadın devrimi olduğuna dair veriler çoktu. Rojava'dan gelen her fotoğrafta kadınlar vardı. Ayrıca ilk kadın taburunun Efrîn'de kurulduğunu biliyordum.

Niyetim, önce taburdaki YPJ savaşçıları, ardından da devrimin her aşamasında yer alan kadınlarla konuşmak, anlamak ve anlatmaktı. Bu "mesleki görevin" yanı sıra devrime katılmak, tanıklık etmek ve devrimi hissetmekti.

Efrîn, Kilis'in karşısında. Bölgeye açılan Öncüpınar Sınır Kapısı, o günlerde cihatçı El Nusra çetelerinin elindeydi ve her iki taraftan da geçişlere kapalıydı.

Bu durumda tek yol kalıyordu: Kaçak geçiş.

Efrîn'i tercih edişimin ikinci nedeni de buydu zaten; sınırı geçmek için gerekli olan bağlantıyı kısa sürede bulmuştum.

Ancak hem çok kolay hem de zor bir geçiş oldu.

İnsanın hayatındaki ilklerin heyecanı başka oluyor ve unutulmuyor gerçekten.

Geçiş tarihi yaklaştıkça heyecandan uyuyamadığım geceler az değildi. Hem geçişin her anını hem de devrimin topraklarında yapmak istediklerimi kafamda kurmaktan, gündüz vakti bile bir düş âleminde gezer olmuştum.

Ama sonuçta her şeye değdi. "Ölsem de gam yemem artık" duygusu ile döndüm devrimin topraklarından.

Aracın durduğu yerin sınırın sıfır noktasına çok yakın olduğunu, kaçakçı eliyle bir yeri gösterdiğinde anlamıştım. Şaşırmıştım açıkçası, "sınır" diye gösterilen teli gördüğümde.

Sonradan düşündüm bunun üzerine. Vardığım sonuç: Kafamdaki sınır imgesi büyüktü. Ancak gide gele yıkıldı o sınırlar da, imgeleri de.

Araçtan inip birkaç metre yürüyünce, ileride bir askerin beklediğini gördüm.

Kaçakçı, "Asker bir şey derse, O'na kız bakmaya gidiyoruz, diyeceğim" dedi. "O'na" dediği, birlikte geldiğimiz gazeteci arkadaşımdı.

Şaşkınlıkla, "İnanırlar mı?" diye sordum.

"Bir şey olmaz" diye yanıtladı.

Benimle dalga geçtiğini düşündüm önce. Ancak çok ciddi görünüyordu. Türkiye'den birçok erkeğin, ikinci ya da üçüncü evliliklerini Rojava'dan getirdikleri genç kadınlarla yaptıkları aklıma geldiğinde, kaçakçının ciddi olabileceği olasılığı belirdi.

O'nun ciddiyetini anlamaya çalışırken, "Üzerinizde yasak bir şey var mı?" diye sordu.

İkimiz de; "Fotoğraf makinelerimiz var" dedik.

"Başka..."

"Ne gibi..."

"Silah gibi."

Gülüyoruz.

"Valla benim fotoğraf makinem, doçka gibi. Kocaman" dedim. Doçkayı henüz fotoğraflarda görmüştüm ve ilk edindiğim bilgi, büyük olduğuydu. Ancak gide gele, savaşçıları izleye izleye silahların da hangi işlere yaradığını öğrendim.

Asker sıcaktan bunalmış ve bir ağacın gölgeliğine sığınmıştı. Kaçakçı elini kaldırarak, selam verdi. Asker de aynısı yaptı, bir şey demedi.

Sol tarafıma bakınca gördüm sınır telini.

Benim bile bu koca cüsse ile üzerinden rahatlıkla atlayabileceğim yükseklikteydi. Açıkçası telin boyunun alçaklığı gizli bir sevinç de yaşattı bana.

"Demek ki sınır buymuş" demiş, kaçakçının "Çabuk çabuk" sesleri altında telin üzerinden atlamış, hızlıca bir çukura girip, 2 metrelik bir yüksekliğe tırmanmıştım.

Arkamda bıraktığım yüksekliğe bakarak, "Vay be. Hala

gencim" diyerek kendimle övünmeyi de ihmal etmedim o arada.

Kaçakçı, "Şanslısınız, komutan yok" dedi.

Şanslı mıyız, şanssız mıyız, farkında bile değildim.

Sadece şaşkındım, "Sınırı geçtik mi, şimdi? Rojava'da mıyız?" diye sordum birkaç kez.

Soruma doğrudan yanıt vermek yerine, eliyle etrafı göstererek, "Burası mayınlı arazi" dedi ve ekledi: "Kimseye ait değil."

Bir anda durdum. Mayınlı arazi!

Aklım almadı, sorduktan sonra saçmalığını fark ettiğim soru çıktı ağzımdan: "Şu anda mayının üzerinde mi yürüyoruz?"

Kaçakçı ya duymadı ya da duymamazlıktan geldi.

Çok korktum, belli etmemeye çalıştım. Çaktırmadan, kaçakçının ayak izlerini takip ederek yürüdüm.

Gide gele ayakları öğrenmişti bu yolları. O kadar rahattı ki! Ben ise temkinli ve hızlı adımlarla yürümeye çalışırken, bir yandan da "Kaç can yitip gitti, kaç insan kolunu bacağını buralarda bıraktı?" sorularını aklımdan kovmaya çalışıyordum.

Dikkatimi kaçakçının adımlarından uzaklaştırmadan, araziye de göz gezdiriyordum, mayın görebilir miyim diye.

Acayip bir toz vardı. Maymsız yol belli olsun diye, kireç tozu gibi bir malzeme dökülmüştü sanki.

Kaçakçı ilerideki bir köyü gösterdi. YPG'nin denetiminde olan sınır köyüydü.

Sonrasında dostların arasında, güneşin sofrasında iki hafta kadar geçen günler. Devrimle ilk buluşma, devrimi anlama, anlamlandırma, bugüne kadar okuduklarımın, tartıştıklarımın içinde bir yere oturtma süreci.

Gidişin kolaylığı gibi dönüşün zorluğu yanıltmıştı beni.

Dönüş aynı güzergâhtan oldu. Efrîn merkezinden aynı köye geldik.

Saat ilerlediği için sabahı beklemek zorundaydık. Geceyi,

savaş nedeniyle Halep'ten ayrılarak bu sınır köyüne yerleşmek zorunda kalan bir yurtsever ailenin evinde geçirdim. Ancak saatler geçmek bilmedi.

Sabaha karşı silah sesleri ile uyandım. Çok da uzaktan gelmiyordu ses. Ancak ne olduğunu anlayamamıştım. Durumu anlamam ise çok uzun sürmedi. Gün aydınlandığında sınırı geçerken aynı silahlar üzerimize doğrultulduğunda tablo çok netti. Rojava'dan Kuzey'e geçişleri engellemek için askerler "uyarı" ateşi açıyordu. O günlerde henüz havaya ya da yere açıyorlardı ateşi. Sonradan sınırdan gelen ölüm haberlerinden de anlaşıldığı gibi doğrudan insanların üzerine ateş açmaya başladılar. Hatta insanları, Rojava'da kendi tarlalarında çalışırken katlettiler.

YPG kontrol noktasından sınıra doğru yürümeye başladık. Yirmi kişilik bir Rojavalı grup vardı yanımızda. Rojava'ya ilk girdiğim gün, bir YPJ komutanının "Erkekler kaçtı, devrimi savunmak bize kaldı" sözünün gerçeğine tanık oldum. 20 kişilik gruptakilerden biri dışında tamamı erkekti. Rojavalı genç erkekler, çalışmak için İstanbul'a gittiklerini söylüyorlardı. Kadın ise hastaydı, tedavi olmak için Kilis'e akrabalarının yanına gidiyordu.

Sınıra doğru yaklaştığımızda askerler havaya doğru yeniden ateşe başladı.

Ne yapacağımı bilemeden dona kaldım önce. Sonra herkes bir yere doğru dağılınca, ben de kendimi bir yere attım. Ancak mayınsız yolun dışma çıktığımı bile fark etmedim; biri beni "Dikkat mayınlı arazi" diye uyarıncaya kadar.

Mayın mı?! Nasıl da aklımdan çıkmıştı. Ölmekten değil de bir parçamı orada bırakıp hayatta "eksik" kalmaktan çok korktum.

Sakinleşip, sanki ayak izimi takip eder gibi, aynı şekilde yeniden yola geçtim.

Askerler hala ateş ediyordu.

Bu kez telin altındaki çukura yöneltmişlerdi namlularım.

Gazeteci arkadaşım benden önce teli aşarak askerlerin yanına varmıştı. O'nun da verdiği cesaretle, askerin ateşi kestiği anda, "Siz ne yaptığınızı sanıyorsunuz" diyerek atladım çukura, sonra aştım teli.

Soğukkanlılığımı koruyarak, küçük bir çocuğu azarlar gibi, "Ne yapıyorsun sen bakıyım burada" diyerek askerin silahına elimle vurdum.

Asker de böyle bir tepki beklemiyor olmalı ki, şaşırdı. Sonra toparladı, "Komutanım emir verdi. Geri döneceksiniz" dedi.

Elimdeki pasaportu gözüne sokarak, "Türk vatandaşıyım ben. Nereye gönderiyorsun sen beni" diye bağırdım. Pasaportumun o kapısız sınırda işe yarayacağını hiç düşünmemiştim açıkçası. Ama yaradı!

Sonra komutan geldi, bir süre tartıştık. Gazeteci olduğumuzu söyledik. "Neden kapıdan çıkış yapmadınız?" diye sordu. "O kapıya gitsek, başımıza nelerin geleceğini siz bizden daha iyi biliyorsunuzdur" yanıtını verdik.

Derdimiz gerginliği düşürerek, oradan ayrılmaktı. Çünkü aklım çantamdaki fotoğraflardaydı. Şehit Ruken Taburu'nun komutanı Zozan, Şêrawa'daki taburda, bir veda gibi bırakmıştı o fotoğrafları avucuma. O fotoğraflar, artık Rojava için savaşmaya karar verip, Kuzey'den Küçük Güney'e geçen bir kadının dünü, bugünü ve yarınıydı. O fotoğraflarda, yaşatmak için yaşamını verenler vardı.

Komutanın o sırada insafına mı gelmiştik yoksa zaten insaflı biri miydi? Bilmiyorum açıkçası. Tartışma tatlıya bağlandı, bir araca tıkışarak kent merkezine doğru yol aldık. Fotoğraflar da, Komutan Zozan'ın ailesine ulaştı. 20 yıl sonra bir aile, kızına fotoğraflarla kavuştu.

Serêkaniyê kentinin girişi

Devrimin topraklarına ikinci gidişim ise, 2014 yılının Ağustos ayının ortalarındaydı. Bu kez Cizîrê Kantonu'nda üç haftayı aşkın bir süre kaldım.

Benim gibi güneşi ve sıcağı seven bir insanın bile sıcaktan bezdiği günlerdi. Termometre kaç dereceyi gösteriyordu bilmiyordum ama ben yanıyordum, devrimin su kaynaklarını neredeyse tüketircesine içtiğim su hiçbir işe yaramıyordu.

O günlerde de Türk devletinin, AKP hükümetinin, Rojava'yı düşman gören politikasında bir değişiklik olmadığı için kapılar yine kapalıydı. Üstelik sadece gazetecilere değil, yardımlara da. Kapıların geleceği hem Türk devletinin hem de Güney Kürdistan yönetiminin insafına kalmıştı. Ben de ilk gidişimde olduğu gibi kaçak girdim devrimin özgür topraklarına. Ancak bu kez bir sınır kapısından.

Nasıl mı?

Halkımızın olanaklarını kullanarak!

Hem heyecanlı hem de keyifliydi açıkçası. Ancak Türk askerlerinin kendi ülkelerine dönmek için bekleyen Rojava-

lılara düşmanca yaklaşımına tanık olup da, yakalanmamak için hiçbir şey yapamamak ise can yakıcıydı.

Üç beş dakikada geçtiğimiz Türk askeri noktasından 15-20 adım sonra YPG'nin sınır kapısındaki kontrol noktasına ulaştık. İlk kez Rojava'ya gelen yanımdaki araştırmacı arkadaşımın heyecanı görülmeye değerdi. "Geldik mi şimdi?" diye birkaç kez tekrarlamıştı.

Dönüş aynı smır kapısından Türkiye vatandaşı kimliğini göstererek olmuştu. Bu kez çok sıkıcıydı. Kimliğimi Türk askerine verdikten sonra saatlerce bekledim. Neden beklediğime dair tek bir açıklama yapılmadan üstelik.

Kapının YPG noktasında umutsuzca beklerken aradaki demir kapı açıldı, yüzünde sağlık maskesi olan bir kadın, elinde bir iğne ile göründü. O sıcağın, tozun toprağın arasında çok tuhaf bir görüntüydü. İlk aklıma gelen, benden kan örneği alınacağı oldu. "Galiba salgın hastalık taşıyıp taşımadığıma bakacaklar" diye düşündüm. Nasıl tutum alacağıma karar vermeye çalışırken, konunun benimle alakalı olmadığı ortaya çıktı. Tişörtünün kolunu sıyıran genç bir adam, kapıya yöneldi. Ara bölge denilebilecek bir kaç metre karelik bir alanda, genç adamın koluna aşı yapıldı. Bu işlemi bir erkek de kamera ile kaydetti.

İşin aslı şuydu: Genç Rojavalı erkeği köpek ısırmıştı. Rojava'da kuduz aşısı olmadığı için kapıda kuduz iğnesi yapılmıştı. Aslında genç erkeğin Kuzey Kürdistan'a geçişine izin verilerek, tedavisinin bir hastanede yapılması gerekiyordu. İnsani ve mantıklı olan buydu. Ancak burası sınır kapısıydı, yapılanların tamamı mantığa ve insanlığa aykırıydı. Üstelik bu sınır kapısı Türk devletinin resmen tanımadığı gibi düşman gördüğü Rojava Demokratik Özerk Yönetimi'ne açılan bir kapıydı. Genç erkek yine de şanslıydı! Çünkü o sınır kapılarında, Türk devletinin keyfini beklerken hayata veda eden insanların sayısı hiç de az değil.

Kapıdan Türk tarafına geçiş yaptıktan sonra saatlerce

Güney Kürdistan'daki Semelka sınır kapısından Rojava'ya geçiş

yine hiçbir açıklama yapılmadan ve de hiçbir şey sorulmadan iki jandarma karakolunda bekletildikten sonra bırakıldım. Üstelik kuş uçmaz, kervan geçmez bir taburun önünde.

Rojava'ya şimdilik son gidişim, 2015 yılının Ocak ayında Rojava İçin Avukat Dayanışması ile birlikte "yasal" yollardan oldu. İstanbul'dan Diyarbakır ve Habur sınır kapısına, oradan Semalka'ya doğru "U" çizilerek gidilen uzun bir yol. Önceden başvuru yapılmış ve KDP, küçük bir heyetin geçişine izin vermişti. Sınır kapısında, gümrük şefi statüsündeki bir görevli, Türk devleti ve AKP ile Güney Kürdistan arasındaki ilişkilerin dostluk üzerine kurulu olduğuna dair uzun bir söylev verdi. Gerçekten de çok sıkıcıydı. Görevliyi dinlerken, aklıma, "Keşke kaçak geçseydim" fikri sıkça geldi.

Geçişimiz hızlı oldu ancak bu hızda heyetin avukatlardan oluşması ve yanlarında gazetecilerin de bulunmasının etkili olduğu kesin. Ayrıca faşist dinci DAİŞ çetelerinin, Güney Kürdistan'a yönelik saldırısına karşı HPG/YJA Star gerillalarının yaptığı halk savunmasının da kapıların açılmasında etkisinin olduğunu söylemek yanlış olmaz sanırım.

Güney Kürdistanlı yönetici, sınır kapısında insanların yaşamını kolaylaştırmak için taşıdığı vicdani yükümlülüğü vurguladı. Bu vicdani yükümlülüğün yerine getirilip getirilmediğini çok da gözlemleme şansım olmadı. Diplomatik görüşmenin ardından tenekeden yapılmış küçük bir sandal ile karşı kıyaya, aslında Ortadoğu'da bugünkü hâkim toplumsal ve siyasal yaşamın da tam karşısında yükselen Rojava'ya geçtik. Geçmek için kıyının her iki yakasında bekleyenlerin varlığı, bir fikir verdi elbette. Kapıya gelen herkese, heyete olduğu gibi hızlı bir geçiş hakkı tanınmıyordu. Yetkilinin bahsettiği vicdani yükümlülük hikâyeydi aslında.

İki dakikayı geçmeyen bir nehir yolculuğunun ardından Rojava Kürdistan'ına ayak basar basmaz; "Özgür Rojava'ya hoş geldiniz" sözü ile karşılaştık. Bu söz, sınırın diğer tarafında bıraktığımız devlet bürokrasinin karşısında insanca kurulan bir ilişkiydi. Rojava'dan bakıldığında karşı yakada kalan gümrük binasından diplomatik dile kadar kurulan her ilişki biçimi kabaca "Ben devlet gücüyüm" derken, Rojava mütevazıydı, bürokrasinin dışındaydı, diplomatik kibarlığa bürünmüş samimiyetsizliğin ötesindeydi. Devrimin gümrük binası bir konteynerdi örneğin.

Kapıda beklediğimiz sırada, görevlilerden birinin "Şu anda tarihi bir ana tanıklık ediyorsunuz" sözü, Rojava'nın içinde bulunduğu durumu heyete ilk anda özetlemişti. Tarihi an; iki çöp kamyonunun KDP'nin bir bölümünü yıktığı, sonra Şengal süreci ile birlikte yeniden inşa edilen köprüden geçişiydi. İki çöp kamyonunun geçişini tarihi kılan ise; o kamyonların 6 aydır, Güney Kürdistan tarafından bekletiliyor olmasıydı. Günlerdir bekletilen ilaç ve tıbbi malzemeler gibi.

Rojava Demokratik Özerk Yönetimi'nin sınır kapısında yaptığı tek işlem; kimlik bilgilerinin kaydedilmesi. Gelen konuklara üzerinde "Suriye Cizîrê Kantonu Demokratik Özerk Yönetimi" yazılı bir belge verildi. Özerk Yönetimi'nin bir mührü de var elbette. Ancak, Rojava kantonları uluslararası

Sûrya – Rêveberiya Xweseriya Demûkratîk
Kantona Cizîrê – Deryê Sêmalka
بطاقة دخول

Rojava Demokratik Özerk Yönetimi'nin Semelka'dan devrimin topraklarına giriş yapanlara verdiği belge

alanda tanınmadığı için konuklara başka ülkelere girişte zorluk çıkartılmaması için pasaporta mühür vurulmasından imtina edildi.

Semelka'nın ardından Kuzey Kürdistan'da batıdan doğuya yapılan yolculuğun tam tersi yönünde bir yolculukla Qamışlo'ya varıldı. Aslında Nusaybin'den Qamışlo'ya 10 dakikada geçivermek varken, Türk devletinin Rojava politikası ve sınırlar yolu saatlerce uzatmış oldu.

Heyet Türkiye'ye döndükten 10 gün sonra ben de dönüş için yeniden Semelka'ya geldim. "Yine bekleriz" temennisi ile Rojava'dan uğurlandım, aynı teneke sandala binerek Güney Kürdistan'a geçtim. Bu kez, heyet karşısında gösterilen incelikten yoksun bir karşılama oldu. "Neden heyetle dönmediğim, 10 gün boyunca ne yaptığım" soruldu. "Gazeteciyim, haber yaptım" dedikçe sorular tekrarlandı. Türkçeyi çok kötü konuşan bir memur tarafından ayaküstü sorgulandım. Sonra geçişime izin verildi.

Ancak her şeye rağmen Rojava'ya hoş gelmiştim.

Rojava da bize iyi geldi. İyi ki de geldi!

DEVRİM ÖNCESİ

Kimliksiz ve Tanımsızlık Hali

Sureyya Muhammed Hisên ile 2014 yılının Ağustos ayında Serêkaniyê'deki Halk Meclisi'nde karşılaştım. Devrimin en önemli kurumlarından biri olan Uzlaşma / Barış Komitesi'nde çalışıyordu. Yolunu, hayat okulundan aldığı derslerle çizen, sezgileri güçlü insanlar vardır. Hayatın açmazları karşısında "Hayat işte" diyerek bir dağ gibi dimdik dururlar ve varlıkları ile insana güven verirler. Sureyya, o insanlara benziyordu. Konuştukça, hislerimin beni yanıltmadığını anladım.

Sureyya, devrimden önce siyasetle uğraşan binlerce Kürt gibi, Esad rejiminin zindanlarından geçen bir kadındı. Devrimden önce kardeşi ile birlikte gözaltına alındı. Sebebi ise yaşadığı köyden bazı gençlerin gerilla olarak PKK'ye katılmasıydı. Sureyya ve erkek kardeşi, gençlerin bu özgürleşme eyleminden sorumlu tutuluyordu.

Kardeşi ile birlikte ağır işkencelere maruz kaldı. Neler ya-

Suriye rejiminin zulmüne maruz kalan ve devrimden sonra Uzlaşma Komitesi'nde görev alan Sureyya Muhammed Hisên

şadığını sorduğumda, kendisine yapılan işkenceleri anlatmak yerine kardeşine yapılanları anlatmayı tercih etti. Belli ki; canını en çok yakan, kardeşine yapılanlardı.

Eliyle de göstererek, "Gözümün önünde, kardeşimin çenesinden boğazına kadar bıçakla yardılar" dedi ve devam etti: "Kardeşimi kucakladım. O'na 'Canımızı versek de sırrımızı vermeyeceğiz' diye fısıldadım. Öyle de yaptık. Asker ve polislerin ayakkabılarının uçları sivriydi. Sürekli tekme atıp, bizi eziyorlardı."

Sureyya'nın anlattığına göre, kardeşini, bir yolunu bulan yoldaşları, gözaltı merkezinden kaçırdı. Ancak kendisi ise Halep'teki Müslimiye Askeri Cezaevi'ne götürüldü. İki ayı aşkın bir süre orada tutulduktan sonra, devrimin ilk günlerinde özgürlüğüne kavuştu.

Ailesinden onu karşılamaya gelen kimse olamadı ancak

arkadaşlarından birini kapıda gördü. Etrafına baktığmda ise sırtlarında çantaları olan dört arkadaşını daha fark etti. Onlara, "Ben içeride tutulurken, siz nasıl bu kadar rahat dolaşıyorsunuz buralarda?" diye takıldı.

Dört genç de, "Senin ve senin gibi arkadaşların direnişi olmasaydı zaten bu kadar rahat dolaşamazdık" yanıtını verdi.

Sonrasını Sureyya, o günleri yeniden yaşar gibi heyecanla, bazen de gözleri yaşararak anlattı:

"Arkadaşlar beni Serêkaniyê'ye getirdi. Heyecandan nasıl geldiğimi bile hatırlamıyorum. Halk ayaklanmıştı ve herkes bir şeyler yapma derdiyle koşuşturma halindeydi. Devrimden önce Serêkaniyê'de bana işkence yapan insanların bile devrim sürecine katıldığını gördüm. O insanın ailesinden de iki kişi şehit oldu devrim için. Ben şahsi olarak onlara karşı nefret duygusunu hiç hissetmedim. Bilakis, devrim sürecinde bizimle birlikte oldukları için onları seviyorum. Serêkaniyê'ye geldiğimde arkadaşlar, 'Sana işkence yapan insanlara nasıl bir ceza verilmesini istiyorsun?' diye sordu. Ceza verilmesine karşı çıktım. Çünkü artık devrime katılmışlardı. Benim için önemli olan buydu, insanlıktı."

Rojava'da Sureyya gibi hem Esad rejiminin zulmüne uğramış hem de ezilen insanlığın ortak kurtuluşu düşünden bir gram sapmamış, kin duygusuyla düşmanına benzememiş onlarca insanla karşılaştım. Sureyya bu insanlardan biriydi ve O'nun hayatı, Esad rejiminin Rojava politikasının da özetiydi.

Uzun uzun Suriye devletinin, Rojava Kürdistanı'ndaki politikalarını anlatmaya gerek olduğunu düşünmüyorum. Bu konuda Türkiye'de de ulaşılabilecek kaynaklar var. Ancak Rojava devriminin dinamiklerinin anlaşılması açısından birkaç noktanın altını çizmek faydalı olacak.

Suriye rejiminin, Rojava politikasının tüm özü özeti, politik, sosyal, kültürel ve ekonomik olarak yoksul ve yoksun bırakarak, kendine bağımlı hale getirme. Başka bir ifadeyle;

kimliksiz ve tanımsız bırakma. Aslında bu yönüyle Türk devletinin, Kuzey Kürdistan'daki sömürgeci politikaları ile benzerlikler gösteriyor. Buradaki tek fark, Suriye'deki Kürtler, 2004 Qamışlo serhildanına kadar rejime karşı doğrudan ve açık bir ayaklanmada bulunmadıkları için kitle katliamlarının sayısı daha az. Ancak, bu durum da Kürtlere kendi kimlikleri ile var olma hakkı tanımadığı için rejimi demokrat ya da halkçı yapmaz.

Suriye Arap Cumhuriyeti, bir devlet politikası olarak Kürt halkını Arap milliyetçiliği içerisinde asimile etmeye çalıştı. Kürtler topraklarını terk etmeye zorlandı, binlercesi Suriye vatandaşlığından çıkartıldı. Siyaset yapmaları yasaklandı. Örneğin, devrimden önce var olan 13 siyasi parti, gizli çalışmak zorundaydı.

Rejimin politikaları bakımından 1960 yılı kritik bir yerde duruyor. O yıl Kürtlere karşı büyük bir harekât başlatılırken, 30 Kasım'da Amûdê'deki sinemada, 280 Kürt çocuğu yakılarak öldürüldü. Rojava'da bu konuyla ilgili konuştuğum herkes, Cezayir devrimini anlatan bir filmi izlemek için öğrencilerin geldiği sinemadaki yangının kasıtlı olarak rejim güçleri tarafından çıkartıldığı görüşünde. Bu fikri güçlendiren deliller de çok. Görevliler yangından önce sinemayı terk etmiş, öğrencilerin çıkışını engellemek için kapıları dışarıdan kilitlemişti. Şimdi Amûdê'de o sinemanın yerinde yakılarak katledilen çocukların fotoğraflarının yer aldığı bir anıt duruyor.

1962 yılında rejim, 150 bin Suriye vatandaşı Kürt'ün yaşadığı Hasekê bölgesinde nüfus sayımı yapıp, bölgede Kürt topraklarının Arapların eline geçişine olanak tanıyan bir dizi "toprak reformu"na girişti. Bu kararın ardından demografik yapı değişmeye başladı, Kürt bölgelerine Arap nüfusu yerleştirildi. Bugün de "Arap kemeri" olarak anılan bölge oluşturuldu. Faşist dinci DAİŞ çetelerinin işgalinden kurtarılarak özgürleştirilen Grê Spî'de (Til Abyad) yaşayan Arapların bir bölümü de o yıllarda bu bölgeye yerleştirilmişti.

1963 yılında Hasekê bölgesinin iç güvenliğinden sorumlu Muhammed Talip Hilal'in "Cizîrê bölgesindeki Kürt sorununa dair gizli rapor" adıyla hazırladığı rapor, rejimin Rojava politikasının özeti. "Yerinden etme, eğitim ve öğretim hakkından mahrum bırakma, vatandaş sicillerinin yeniden düzenlenmesi ve Kürtlerin Suriye vatandaşlığından çıkartılması, istihdam ettirmeme, Arap halkı arasında Kürt karşıtı propaganda, yerel Kürt ulemanın yerine Arap ulema gönderilmesi, Kürt cemaati içinde böl-yönet politikasının uygulanması, Kürt bölgelerine Arap yerleşimlerinin kurulması, Türkiye ile olan sınıra askeri bir hat çekilmesi, bölgeye yerleştirilen Araplar için çiftlik kurulması, Kürtlerin vatandaşlık haklarından mahrum bırakılması, oy kullanma ve temsilci gönderme hakkının alınması" bu planın adımlarından bazılarıydı.

Diğer halklar açısından durum neydi?

2014 yılının Ağustos ayında Derîk'te Süryanilerin yaşadığı mahallede dolaşırken tanıştığım Henne İsa Henne'nin kısa tarifi, bu sorunun yanıtı. Devrimden sonra Derîk Halk Mahkemesi'nde çalışmaya başlayan Henne İsa Henne, devrimden önceki durumunu, "İşsizdim. İş bulmanız için Baas'çı olmanız gerekiyordu. Ben de Baas'çı değildim" diye anlatmıştı. Rejimin Süryanilere dönük politikası için de "Siyaset yapmadığınız sürece ibadetiniz serbestti" demişti.

Gazeteci yazar Ayşe Karabat'ın "Suriye Savaşları" kitabında, Suriye'deki tüm halkların gündelik hayatının nasıl olduğuna dair anlatısı da ilginç. Rejimin karakterini "mafyokrasi" olarak tanımlayan Karabat, kitabında şöyle yazıyor:

"Sokaktaki insanın gündelik hayatı için de aynı şeyler geçerliydi büyük oranda; siyasallaşmadıkları ve mafyokrasinin çıkarlarına dokunmadıkları sürece devlet de onlara dokunmuyordu.

Özetle; Suriye halkının, devletle ya da halkın deyimiyle 'mafiosi' ile imzaladığı senedin en önemli kurallarından biri

Qamışlo katliamına tanık olan ve devrimin ardından TEVDEM'de görev alan Muhammed Emin Süleyman

şuydu: Halk politik olmayı aklından bile geçirmediği sürece temel kişisel güvenlik bazen temin edilebilir. Bu 'bazen' namus cinayetleri gibi 'aile içi meseleleri' ya da devlet görevlilerinin ekonomik çıkarlarına dokunmayı kapsamaz.

Bu tuhaf toplumsal senedin önemli ikinci maddesiyse şudur: Politikleşmediği ve yönetici sınıfın çıkarlarına dokunmadığı sürece, ibadete belli ölçülerde serbestlik vardır ve özünde devletin çıkarlarına hizmet etmeyi ve özellikle Sünni kesimi kontrol altında tutmayı amaçlayan Suriye tipi laikliğin garantisi altındadır."

Bu toplumsal senedi bozan Kürt halkı, ikinci büyük katliamını, 2004 yılının 12 Mart günü yaşadı. O gün bir futbol karşılaşması, rejim tarafından katliama dönüştürüldü. Kürt halkı ise katliama serhildanla yanıt verdi.

Devrimin ardından Demokratik Toplum Hareketi'nde

(TEVDEM) görev alan Muhammet Emin Süleyman, katliama ve ardından başlayan Qamışlo serhildanına tamk olan isimlerden biri. Siyasi çalışmaları nedeniyle rejim döneminde birçok kez tutuklanan Süleyman, katliam gününü şöyle anlattı: "Maç başlamadan önce Deyr ez Zor'dan gelen taraftarlar, Qamışlo'da tur attı. Bu sırada Barzani ve Talabani karşıtı sloganlar da attılar. O günlerde, Güney Kürdistan'da Federal Kürdistan kurulmuştu ve Arap fanatikler buna tepki gösteriyorlardı. Genel olarak Deyr ez Zor'daki Araplar, Saddam yanlısıydı. Bu katliamın arkasında, rejimin, Kürtler ile Arapları birbirine düşürme politikası vardı. Deyr ez Zor'daki Araplar hazırlıklı gelmişlerdi. Yanlarında taş bile getirmişlerdi. Aslında futbol takımı, olacakları tahmin ettiği için olsa gerek, karşılaşma için gelmek istememişti. Ancak taraftarların zorla getirdiğini öğrendik sonradan. Maç başlamadan sahanın içinde sloganlar atıldı. Çantalarında getirdikleri taşları, Qamışlo taraftarlarına attılar. Halk stadyumdan çıkmak istedi, ancak kapılar kapatılmıştı. Maç öncesinde taraftarlar içeriye alınırken, Kürtler en ince ayrıntısına kadar aranmış, üzerlerindeki her şey alınmıştı. 15 dakika sonra Hasekê Valisi geldi, ardından Suriye radyosunda "Üç çocuk ezilerek öldürüldü" haberi verildi. Bu haber üzerine Qamışlo halkı futbol sahasının etrafında toplandı. Halk da dışarıdan içeriye taş gibi şeyler atınca çatışma büyüdü. Devlet güçleri halka ateş açtı. O gün, 6 kişi şehit düştü. Hepsi Kürt'tü. Ertesi gün cenazelerimizi defnetmek için mezarlığa gitmek istedik. 100 bini aşkın kişi vardı ve tören tamamen barışçıldı. Gümrük binasının bulunduğu yere gelindiğinde halkın üzerine rejim güçleri ateş açtı. O saldırıda da dört arkadaşımız şehit oldu, onlarcası yaralandı. Saldırının ardından kalabalık ikiye bölündü. Bir kısmı mezarlığa doğru gitti, bir kısmı da yürüyüşe devam ederek, Esad'ın heykellerini yıktı. Akşama kadar böyle sürdü. Devletin hazırlıklı olduğu her adımından belliydi. Belirli noktalardan halkın üzerine ateş açıldı. Kullandıkları mermiler vü-

cuda girdiğinde patlayan türdendi. Ben 3. gün Tirbespîyê'de yakalandım, önce Qamışlo'daki siyasi birime, ardından da Hasekê'ye götürüldüm. Bütün bu yolculuk boyunca sürekli dövüldüm, yerlerde sürüklendim, işkence gördüm. Bir süre sonra bıraktılar beni."

Muhammet Emin Süleyman, katliam gününü anlatırken, bazı tarihsel hatırlatmalar da yaptı. Bunlardan biri de, Türkiye ile Suriye arasında 20 Ekim 1998 tarihinde imzalanan "Adana Anlaşması."

Bu anlaşmanın ardından Kürtler üzerindeki politik baskı görünür bir biçimde arttı. Anlaşmadan çok kısa bir süre önce, 9 Ekim'de de Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan Suriye'den çıkmak zorunda bırakılmıştı.

Katliamın olduğu günün gecesi Amûde, Derîk, Hasekê, Serêkaniyê ve Şam'da Kürtler gösteriler düzenledi, rejimi temsil eden birçok bina yakıldı, yıkıldı. Deyr ez Zor'da 6, Şam'da 3, Derîk'te 1 kişi öldürüldü. Sonraki günlerde de Suriye'nin tüm Kürt bölgelerinde kitlesel gösteriler düzenlendi. Şam Üniversitesi'nde Kürt öğrenciler de isyana katıldı. Esad rejiminin bu tepkilere yanıtı, şiddeti tırmandırarak devam ettirmek oldu. Tutuklamalar, gözaltında kayıplar devam ederken, Kürt köy, kasaba ve yerleşim bölgelerinin arasına askerler yerleştirildi, sokağa çıkma yasağı uygulandı.

Ancak bu katliam ve serhildanın ardından Kürtler için değişen çok şey oldu.

Muhammet Emin Süleyman, bu değişimi şöyle anlattı: "Her Kürt rejim tarafından bir hain olarak görüldü, gözaltılar, tutuklamalar başladı. Çeşitli yasaklar içeren yasalar çıkartıldı. Kürtler de ikiye bölündü. Bir kısmı devletin yanında durdu. Bu yasaklara itiraz edenler ise PYD etrafında bir araya geldi ve PYD'nin örgütlülüğü de artmaya başladı. PYD de suçlu ilan edildi. O günlerde Qamışlo, rejim tarafından bombalanmak da istendi. Ancak uluslararası koşullar buna uygun olmadığı için yapamadılar. Çünkü Qamışlo için Kobanê,

Efrîn, Halep ve Şam'daki Kürtler de ayağa kalktı. Rejim böyle bir ayaklanma da beklemiyordu. Her yerde şehitler verdik. Ayaklanma sona erdiğinde 12 Kürt partisi, ailelere yardımda bulunmak ve yaralıların tedavi olmasını sağlamak için bir komite oluşturdu. İçinde PYD de yer aldı.

Özetle, Qamışlo serhildanı, Kürtler ile Suriye rejimi arasındaki çelişkileri derinleştirdi. Kürtlerin rejime güvensizliği arttı.

Kürtlerin isyanının devlet şiddeti ile bastırılamayacağını anlayan rejim, halkı yatıştıracak söylemlerde de bulundu; 20 bin Kürt'ün vatandaşlığa tekrar kabulünü gündeme getirdi, Kürtlerin bir "millet" olarak Suriye tarihinin ve toplumunun önemli bir parçası olduğunu anlattı. Ancak, bu söylemlerin hiç biri pratiğe geçmedi, Kürtleri baskı altında tutma siyaseti devam etti; Arap baharına kadar.

DEVRİM

Ezberler Bozuldu

"Ne o, Kübalılar gibi gitar çalıp samba yapan Kürtler mi bekliyordun?"

Efrîn'den döndüğümde "Rojava'yı nasıl buldun?" diye soran bir Kürt arkadaşıma, "Biraz farklı, tanımlamak zor" deyince bu benzetme ve soruyla karşılaşmıştım. Önce tepki gösterip sert bir tartışma yapmıştım arkadaşımla. Sonra üzerine düşündüm. "Devrim" algımla hesaplaşmaya başladığım günlerde, aslmda sorunun pek de yanlış olmadığını fark ettim.

Rojava devrimi, insanlığın ortak hafızasına, tarihine armağan edilen Paris Komünü'nden Sovyet devrimine tüm devrim ve isyanlardan izler taşıyor elbette. Ancak bu devrim, bu yüzyılın Mezopotamya'sında gerçekleşiyor. Geçmiş deneyimlerden öğrendiği kadar gelecek devrimlerin inşasına zemin olacak kendine özgü deneyimleri de biriktiriyor. Özetle, yaşananlar devrimin Rojava hali.

Rojava devriminin dinamikleri arasında Suriye Arap Cumhuriyeti'nin sömürgeci uygulamalarına karşı halkta biriken tepki, bu tepkiyi güncelleyen Arap Baharı ve öncesinde PKK'nin 1970'lerin sonunda Rojava'da başlayan ve bugünlere kadar devam eden politik ve askeri çalışmaları duruyor.

Arap Baharı, Suriye'ye nasıl yansıdı?

Burada biraz gelişmeleri hatırlatmakta fayda var.

Suriye'deki eylemler, Tunus'ta Bin Ali diktatörlüğünün devrilmesinin ardından 2011 yılının Ocak ayında başladı. İlk eylemin 26 Ocak 2011 tarihinde Hasekê'de Suriyeli Hasan Ali Akleh'in kendini yakması olduğu biliniyor. Esad, bütün diktatörlerin yaptığı gibi bu eylemleri ilk önceleri görmezden geldi. Aynı günlerde Wall Street'e yaptığı bir açıklamada, şöyle diyordu: "Eğer durgun bir suyunuz varsa, orada kirlilik ve mikrop da vardır ve bu durgunluk on yıllardır sürdüğünden dolayı, özellikle de son on yılda dünya çapında ve Irak, Filistin, Afganistan da dâhil olmak üzere Ortadoğu'da kimi bölgelerde büyük değişiklikler meydana gelmesine rağmen, bu durgunluk sebebiyle mikroplardan mustaribiz. Yani bölgede gördükleriniz bir tür hastalık. Pek çok Arap ülkesinden daha zorlu koşullar altındayız. Ancak buna rağmen Suriye'de istikrar sürüyor. Peki nasıl? Çünkü halkın düşünceleri ile çok yakından bağlarınız olmalı. Meselenin özü bu. Eğer politikalarınızla halkın düşünceleri ve çıkarları arasında bir uyuşmazlık olursa kargaşa yaratan bir hava boşluğu oluşacaktır."

Ancak, Suriye'deki gerçek durumun, Esad'ın iddia ettiği gibi olmadığı aynı yılın Şubat ayına gelindiğinde ortaya çıktı. Bir trafik polisinin, bir esnafın oğluna saldırısının ardından Şam'da yüzlerce insan sokağa döküldü. O günkü eylemde Esad'a bağlılıklarını bildiren halk, "Suriye halkı aşağılanamaz" diye slogan attı. Ancak buna rağmen rejim, halka karşı şiddet kullanmaktan vazgeçmedi.

Baas rejimine karşı halkın isyanını tetikleyen olay ise baş-

kent Şam'ın güneyinde, Suriye-Ürdün sınırındaki Dera'da yaşandı. Aslında verimli bir tarım bölgesi olan Dera'yı kuraklık vurmuş, devlet yatırımlarının yetersizliği kuraklığın olumsuz etkilerini iyice artırmıştı. Bunun sonucu olarak da kentte işsizlik ve yoksulluk büyük bir yükseliş göstermişti. 2011 yılının 6 Mart günü, yaşları 10-15 arasında değişen 15 kişilik bir çocuk grubu, okullarının duvarlarına Tunus devriminin sloganı olan "Halk rejimin yıkılmasını istiyor" ve "Sıra sende doktor" diye yazdı. "Doktor"dan kasıt, İngiltere'de eğitim görmüş bir göz doktoru olan devlet başkanı Beşar Esad'dı.

Rejimin bu eyleme karşı tutumu da çok sert ve acımasız oldu. Çocuklar işkence görüp tutuklanırken, Dera halkı günlerce sokakları terk etmedi. Eylemlerin 20. gününde kent merkezi, halkın denetimine geçti. Ancak eylemler Dera ile sınırlı kalmadı, Duma, Humus, Baniyas, Lazkiye, Qamışlo, Deyr ez Zor ve Tal Kalakh'a da sıçradı. Eylemler sırasında atılan tek slogan; "Allah, Suriye, özgürlük ve o kadar" oldu. "Herkes için özgürlük" dövizlerini taşıyan eylemciler, rejime karşı barışçıl mücadele yürüttüklerini göstermek için "silmiyye" (barışçıl) yazılı dövizler de taşıdı.

Protestolar siyasi reform, adalet ve hükümet yolsuzluklarına karşı mücadele talepleriyle başlamıştı ancak kısa sürede özgürlük ve Esad rejimine son verilmesi çağrılarına dönüştü. Esad, bu çağrılar karşısında reform göstergesi olabilecek kademeli ödünler verip, Kürtler gibi çeşitli toplumsal kesimlerin taleplerine değinerek ayaklanma ile baş etmeye çalıştı. Zorunlu askerlik süresi yirmi bir aydan on sekiz aya indirildi. Dera'da tutuklanan on beş genç serbest bırakıldı. Dera Valisi görevden alındı; kamu sektörü çalışanlarının maaşları artırıldı. Basma daha fazla özgürlük sağlanması, yolsuzlukla mücadele ve yeni istihdam alanlarının oluşturulması tasarıları açıklandı, siyasi tutuklular serbest bırakıldı. 1962 nüfus sayımında acanib (yabancı) olarak kaydedilen binlerce Kürt'e Suriye vatandaşlığı verildi. 1963 yılında yürürlüğe giren

Olağanüstü Hal Kanunu iptal edildi. Ancak bu tavizlere, eylemler karşısında artan devlet şiddeti eşlik etti, "şebbiha" (hayaletler) denilen paramiliter çeteler halkın üzerine salındı.

Rojava ise tüm bunlar olurken, 3. yolu tercih etti. Türkiye'de muhalefeti kendinden menkul kimi solcuların iddia ettiği gibi Rojava ne ÖSO'cu oldu ne de Erdoğan'ın iddia ettiği gibi "Esedçi". 3. Yol; egemen güçlerin kendi aralarında yürüttüğü çatışmanın dışında kalmak, onlar gerici iç savaşlarını sürdürürken, bu gerici savaştan çıkarı olmayan halkları, ezilenleri örgütleyerek mücadeleye sevk etmekti.

Rojava devrimi nedir?

Rojava Kürdistan'ı öncelikle, Suriye devletinin halklar üzerindeki sömürgeci politikasına son verdi. Sadece Kürtlerin değil tüm halkların kendi dil, kültür ve kimlikleri ile bir arada yaşamasının yolunu açtı. Bu nedenle öncelikle "ulusal demokratik devrim"dir. Sömürgeci Baas rejimi, büyük oranda bölgeden çıkartıldı. Rejimin Rojava'daki varlığı simgeselden de daha etkisiz bir durumda. Rejim, Qamışlo kent merkezindeki Hafız Esad heykelinin önünde bekleyen birkaç polisi ve heykele açılan sokaktan dışarıya çıkamayan askerleri ile temsil ediliyor. Bir de zaman zaman işletilen Qamışlo Havaalanı ile. Arap nüfusunun yoğunlukta olduğu Hasekê ile Halep'in Kürt mahalleleri ise YPG/YPJ'nin denetimi altında.

Ulusal demokratik devrimler, gerçekleştikleri topraklarda "ulus devlet" ile sonuçlanarak, yeni bir ezen ulus milliyetçiliğinin doğuşuna yol açabilirler. Rojava'da yaşanan ise tam tersine, "ulus devleti" aştı, PKK ve Abdullah Öcalan'ın "demokratik ulus" tanımını zemin alan bir halklar devrimi oldu. Rojava, sömürgeci devletlerin dört parçaya böldüğü Kürdistan'ın bir parçasıdır ve Kürdistan'dır. Ancak, Rojava Toplumsal Sözleşmesi'nin girişinde de belirtildiği gibi Rojava devrimi Kürtler, Araplar, Süryaniler (Asuri ve Arami), Türkmenler ve Çeçenler 'indir.

Rojava devrimi, "ulusal demokratik devrim"de de dur-

madı. İlhamını aldığı Kürt özgürlük hareketi ile Öcalan'ın "demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü" yaşam tahayyülü nedeniyle duramazdı da.

Ayrıca, Rojava işçi, emekçi, ezilen sınıfların hegemonyasmdadır. Bu yönüyle Rojava devrimi aynı zamanda sosyal devrimdir. Eski üretim tarzının yerine, "kooperatifler" gibi halkçı toplumsal ekonomik biçimleri koymuştur. Tüm bunlara ek olarak ve belki tüm bunlardan önce, Rojava devriminin toplumsal karakteri, bugün kadın devriminde somutlaşmaktadır. Rojava kadın özgürlüğünün şafağıdır.

Bu devrimin en önemli ve en temel dinamiği, Kürt özgürlük hareketinin, Türk sömürgeciliğine karşı savaşırken edindiği deneyimler ve tüm biriktirdikleridir. Rojava, Türk sömürgeciliğine karşı yürütülen mücadelenin cephe gerisi olurken, Mezopotamya'da isyan eden ve yenilen birçok siyasi liderin de sığındığı yer oldu. Celadet Bedirxan, Kâmuran Bedirxan, Rewşen Bedirxan, Cegerxwîn, Nureddin Zaza, Osman Sebrî, Qedri Can, Nûrî Dêrsimî, Cemil Paşa, Reşidê Kurd ve Hesen Hişyar bu isimlerden bazıları. Böylece Rojava aslında Mezopotamya'daki isyanların deneyimlerinin biriktiği bir pota da oldu.

Rojava Kürdistanı, PKK'nin kuruluş sürecinde önemli bir yerde duruyor. Öcalan'ın 1979 yılının 3 Temmuz gecesi Suruç'tan Kobanê'ye geçişi, PKK açısından tarihsel bir adımdı. Öcalan ve yanındaki iki elin parmaklarını geçmeyecek kadar az kadro, iğne ile kuyu kazar gibi Suriye'de Kürt siyasi partileri ile ilişkiler geliştirdi, Şam ve Beyrut'da Filistinli devrimci örgütlerle de bağlantılar kurdu.

Bir taraftan "kendi Kürdüne varlık hakkı tanımayan" Suriye rejimi, neden PKK'nin varlığına izin vermişti? Bu sorunun yanıtını Öcalan, AİHM'e sunduğu savunmalardan oluşan "Demokratik Uygarlık Manifestosu" adlı kitabında şöyle verdi: "Suriye Arap yönetimi PKK önderliği ile taktik yanı ağır basan bir ilişki biçimini aşmak istemedi. Kaldı ki

Hafız Esad önderliği, ABD-Soyvetler Birliği hegemonya çatışmasına dayalı olarak vücut bulmuştu. Sovyetlerin çözülüşü ile birlikte, kritik bir aşamada hiçbir taktik ilişkiyi koruyacak durumda değildi. Benim -PKK oluşumuyla- Türkiye'yi dengelerken, bir anlamda Türkiye cumhuriyetinin 1958'den itibaren gelişen Suriye üzerindeki tehdidine ve aşırı İsrail yanlısı eğilimine yanıt arıyordu. PKK'nin bu konuda uygun araç olması, uzun süreli bir taktik ilişkiye imkân veriyordu. Bu ilişkinin ikinci bir Kürt politikasına yol açabileceği pek görülmek istenmiyordu. Türk yönetimlerinin bütün çabaları bu anlamda etkili olamıyordu."

Medya Savunma Alanları'ndaki HPG/YJA Star kamplarında çok sayıda Rojavalı gerilla ile karşılaştım. Tanıdığım bazı gerillaların devrimle birlikte Rojava'ya geçtiğini öğrendim sonradan. Sadece Rojavalı gerillalar değil, bir vefa borcunu öder gibi Kuzey Kürdistan başta olmak üzere Kürdistan'm dört bir parçasından gençler, devrimin savunması ve inşasında yer aldı.

PKK'nin Rojava halkları üzerinde ideolojik ve politik etkisinin yanı sıra, Qamışlo serhildanı, Kürtler açısından dönemeç noktası oldu. Kürtler ile rejim arasındaki güvensizlik daha da derinleşti. Bu katliamın ardından Kürt siyasi ve askeri örgütleri kurulmaya, var olanlar da halk arasında kökleşmeye başladı. 2003 yılında kurulan Demokratik Birlik Partisi'nin (PYD) halk arasındaki etkisi artarken, savunma komiteleri ise 2004 yılında kurulmaya başlandı. Kadın hareketi Yekîtiya Star'ın da kuruluş süreci ise yine katliamın hemen sonrasına, 2005 yılına uzanır.

2012 yılının 19 Temmuz günü ne oldu? Halk yönetime nasıl el koydu?

Saatler 01.00'i gösterdiğinde ilk önce Kobanê halkı, öncelikle şehrin çıkış yolu üzerinde bulunan devlete ait tütün mamullerinin bulunduğu satış noktasına el koydu. Halk tarafından oluşturulan silahlı güçler (YPG) şehrin giriş ve çıkışını

kontrol altına aldıktan sonra, halk devlete ait birçok kurumu denetimi altına aldı. "Merkez Seqafi" adı verilen kültür merkezi ve sırasıyla Baas Partisi, halk halı kursu merkezleri, mahkeme binası ve pek çok kurumun tamamı halkın kontrolüne geçti. Kobanê ağırlıklı olarak Kürtlerin yaşadığı bir bölgeydi ve halk arasında rejim yanlıları yok denecek kadar azdı. Ayrıca, Baas rejimine bağlı silahlı güçleri, halk "can güvenliklerinin sağlanacağı" garantisini vererek ikna etmişti. Yaşadığı iç savaş nedeniyle siyasi ve askeri iradesini kaybeden rejim güçleri, silahlı halk gücünü de somut olarak görmüş ve iradesini hiçbir şekilde toparlayamaz hale gelmişti.

Cizîrê Kantonu'nda neler olmuştu? Devrime Qamışlo'da katılan Muhammet Emin Süleyman'ın tanıklığı şöyle: "Qamışlo serhildanından sonra ne rejim Kürtlere güveniyordu, ne de Kürtler rejime. Devrim önce Kobanê'de başladı. Derîk'te rejim güçleri ile çatışma yaşandı, bir arkadaşımız şehit düştü, bir kaç arkadaşımız yaralandı. Çatışmaların ardından teslim oldular. Tirbespiyê'de 'Muhaberat' olarak bilinen askeri güçler dışında tüm rejim güçleri teslim oldu. Muhaberat'ın olduğu bölgenin etrafı halk tarafından kuşatma altına alındı ve kuşatma üç gün sürdü. Onlar silahlarını teslim etmeden, silahları ile çıkmak istediler. Görüşmeler sonunda anlaşmaya varıldı, silahları ile birlikte rejimin kontrolündeki kentlere geçtiler. Yine bir tabur vardı, etrafını sardık. Kuşatma dört gün sürdü. Çatışmalar çıktı, bir subay ile dört asker öldü. Ardından hepsi teslim oldu. O gün Qamışlo'daydım. Önce kent merkezinin etrafındaki mahallelerde devrim başladı, ardından diğer mahallelere yayıldı. İlk anda inanamadım açıkçası yaşadıklarımıza. Sanki bir rüyada gibiydik. Yıllardır hayal ettiğimiz, istediğimiz şey yaşanıyordu. Kurumlara el koyduktan sonra, devletin sisteminin yerine kendi sistemimizi oluşturmaya başladık."

Mecah Gulo da Rojava devrimine aklı ve yüreği ile katılan kadınlardan biri. Dört çocuk annesi Gulo'nun eşi,

1980'lerden bu yana mücadelenin içinde olan Mecah Gulo

Kuzey Kürdistan'ın özgürlük mücadelesinde ölümsüzleşti. 1980'lerin başından bu yana Rojava'da yaşananların tanığı olan Mecah Gulo, devrim günlerini, "Kendi ülkemizde artık misafir değildik" diye anlattı.

Mecah Gulo'nun devrime tanıklığı şöyle:

"Biz 1982 yılında Önderliğin fikirleriyle tanıştık. Ailemiz yurtsever bir gelenekten geliyordu ve döneme kadar Barzaniciydi. O dönemde arkadaşlar (PKK'liler) Qamişlo'ya geldiğinde bize misafir oldular. Gelen arkadaşların tartışmaları çok başkaydı. Onlara bizim de arkadaşlarımızın geldiğini (KDP'li) ancak kadınlardan hiç bahsetmediklerini, bize böylesi soruları hiç yöneltmediklerini söyledim. Bir keresinde kadın bir PKK'li arkadaş gelmişti yine bize. İsmi Leyla'ydı. O zaman bir çocuğum olmuştu, adını Mazlum koymuştum. Kadın arkadaşa baktım, 'Bunun sahibi yok mu ki kadın başına buralara kadar gelmiş' diye düşündüm. Kadın üzerine konuşuyordu. Çok yabancı olduğum sohbetlerdi. Bana baktı ve 'Hasta mısın?' diye sordu. Ben de doğum yaptığımı söy-

ledim. Bebeğin ismini sordu? Dedim, 'Mazlum koymuşuz.' 'Bu ismi özellikle mi seçtin?' diye sordu. Sonra yurtseverlik üzerine konuştu, bir de kadın üzerine değerlendirme yaptı. O gece gitti. Genç arkadaşlar geldi. Çay getirdim, 'Sen de gel otur' dediler. Utandım ben. Sonra konuştuk. Yavaş yavaş arkadaşlar bize geliyordu. Sonra dostluğumuz gelişti. Amcam Yusuf da onlarla birlikte çalışma yürütüyordu. Belli bir zaman sonra Saliha arkadaş geldi. Bu çalışmaları yapmamız gerektiğini söylüyordu. Eşim Mustafa hapse girdi. Çıktıktan sonra PKK'ye katılım yapacağını söyledi. 1984'lerin sonunda eğitim almaya gitti. Mahsum Korkmaz Akademisi'nde eğitim gördü. Sonra geldi, bize Önder Apo'dan, devrimden, yurtseverlikten bahsetti. Bana 'Ben gideceğim' dedi. Ben de baktım ki, durmuyor, 'Senin önünde duramam' dedim ve gitti. 4 yıl sonra görüştük. '89'da Bakur'a (Kuzey Kürdistan) geçti. Bana, 'Ben netim sen ne diyorsun?' diye sordu. Baktım ki nettir, ben de 'O zaman sana bir şey diyeceğim, başını versen de sır vermeyeceksin. Hep direneceksin' dedim.

O zaman Kürtçe dil kursuna gidiyordum. Mazlum Doğan'ın kitabını okuyorduk. Heval Saliha ile beraber evlere gidiyorduk. Eşimi en son gördüğümde, 'Bana söz ver sen de dağa geleceksin' dedi. Ben de 'Sana o sözü veremem' dedim. 9 Temmuz 1991'de şehit düştü, 1992'de na'şını kaldırdık.

Devrimden önce Yekîtiya Star adına kadın çalışmaları yapıyordum. O dönemde rejimin baskı ve şiddeti altındaydık. Eylemler, yürüyüşler düzenlerdik. Her zaman saldırılarda bulunmasa da rejimin, gözü hep üzerimizdeydi. 2004 yılının 12 Mart'ında futbol meselesi ortaya çıktı. 'Oyuncular arasında bir çatışma oldu' diye biliyorduk. Ama herhalde işin içinde başka bir plan vardı. Qamişlo'ya futbol oynamak için gelenler hazırlıklı gelmişlerdi. Çatışmaya dönük bir hazırlık. Oyuncular sahaya çıktıktan sonra çatışma çıkıyor. Onların elinde taş, sopa bizimkilerin elinde ise hiçbir şey yok. Bizimkiler maça gitmişler sadece. Çatışma çıkıyor ve ölümler oluyor. Bir

şehidin adı Ehmed'ti. Haret'liydi. Onun şehadetiyle anladık ki başka bir plan var. Biz de fazla bir şey yapmadık. Sabah tüm arkadaşlarla şehidimizi gömmek için halka çağrı yaptık. Sabah hepimiz şehidin evindeydik. Cenazeyi alıp mezarlığa götürelim dedik. Çok insan gelmişti. Büyük bir yürüyüşe dönüştü. Yürüyüş kontrolümüzden çıktı. Bizi Qasimo Cami'ne doğru yönlendirdiler. Cenaze namazını kılıp mezarlığa doğru dönecektik. Ancak yukarıya doğru yürüdüğümüzde, bu kez bizi çarşıya doğru yönlendirdiler. Kitleyi bu şekilde yönlendirenlerin kim olduğunu bilmiyoruz. Bizi çarşıya doğru yönlendirdiklerinde devlet saldırdı. Cenaze ortada kaldı ve devlet kurşunları halka doğru sıkıyordu. Halk da devlete ait bina, kurum, ulaştığı ne varsa saldırdı. O zaman çok yaralananlar ve çok şehit düşenler oldu. Biz geri çekilene kadar şehit sayımız arttı. Kimse o gün olanların sorumluluğunu almadı.

Bir gün sonra cenazelerimizi gömmek için yürüyüş yaptık. Çok ağır şeyler oldu, çok şehit verdik, çok tutuklama oldu. Şehitlerimizi toprağa verdik. Hafif yaralıları evlere, ağır yaralıları ise hastanelere götürdük. Halk bunun intikamını almak istiyordu. Onlar ise çok daha ağır şeyler yapmayı planlıyordu. Ancak halkın direnişi bunu boşa çıkardı.

Devlet Kürt meselesini zaten hiç kabul etmiyordu. O dönemde toplantılarımız, yürüyüşlerimiz oluyordu. Devlete karşı bir kin oluşmuştu. Ondan önce de Esad Türkiye'ye gitmiş ve 'Bizde Kürt ve Kürdistanlı yoktur' demişti. İnsanlarımızı cezaevlerinde coplarla döverek şehit ediyordular. Ben kendi gördüklerimi, yaşadıklarımı anlatıyorum. Derîk'te şehit düşenler için gittiğimizde bizden 10 genç tutuklandı. Tutuklananlardan biri kardeşimin, biri kayınımın oğluydu. Benim de iki oğlum vardı. Ziyaretlerine gidemiyorduk.

12 Mart'tan sonra ciddi bir hassasiyet oluşmuştu. Rahatça çalışma yapacak ortam yoktu. Eğer bunlar devlet eliyle olmasaydı; ölümler de olmazdı, tutuklamalar da. Demek ki devletin her şeyden haberi vardı. Bu yüzden de çalışmala-

rımızda zorluk ve zahmet çekiyorduk. Bize diyorlar ki 'Ne Kürt vardır ne de Kürdistan'. Biz de ne olursa olsun ülkemizi yeniden kurmak için bir söz vermiştik.

Kadın çalışmalarımız, örgütlenme çalışmalarımız yavaş yavaş genişledi. Devlet ne kadar üzerimize geldiyse de direndik, teslim olmadık. Önderliğimiz zindandaydı. Sözümüz Önderimiz ile birdi. Ne olursa olsun bu devrimi sürdürecek ve geleceğe taşıyacaktık. Bazı insanlar kendi şahsi menfaatleri için ve devlet korkusundan kendilerini uzak tuttular. O dönemde Şehit Aileleri Kurumu'nu kurduk. Şehitlerimize ve ailelerine sahip çıkmak için bu kurumu oluşturduk. Birçok insan bize katılmıyor, bizi kabul etmiyordu. Maaşlarının kesileceğini, tutuklanacaklarını söylüyorlardı. Ama halkın bir kısmı bunlara kulak asmadı ve çalışmalara devam etti.

19 Temmuz hamlesi Kobanê'de başlamıştı. Artık toplantılarımız, tüm çalışmalarımız çok daha genişledi. Özgürlüğe ulaşan bir insan gibi daha rahat bir nefes almaya başladık. Bu yaklaşımla çalışmalarımızı sürdürdük. Sonrasında Efrîn ve Qamişlo'da hamle başladı, halk sahiplendi ve birlik oluştu. Herkes korkusunu yenip devrime sahip çıktı.

Belki çok sıkıntı çektik, darbeler yedik. Ama 19 Temmuz'la beraber karanlığın içinde bir aydınlık doğmaya başladı. İnsanlar nefes alabildi. Özgürlüğün tadını alabildi. Artık insanlar özgürlükleri için emek vermenin, örgütlenmenin gerekliliğini, burada yer almaları gerektiğinin farkına vardılar. Rojava devrimi için 'Ne olursa olsun kazacağız' dedik. Şahsen dedim ki; ne kadar zor ve zahmetli olsa da bu çalışmayı yürüteceğim, kadm olarak kendime sahip çıkabilmek için.

Kadınlar eskiden kendi değerinin farkında değildi ve ne yapacağını bilmiyordu. Önder Apo, 'Kadın kendi değerine sahip çıkmalıdır' diyordu. Önder Apo'nun verdiği destekle 'özgür kadm'a ulaşmayı umut ettik. Önder Apo'nun Rojava'da yıllarca sarf ettiği emek vardır. Herkes onunla burada konuşup görüşmüştür. Burası Önder Apo'nun yur-

dudur. Ve bizler de onun öğrencileriyiz. Direniş ruhuyla elimizden ne geliyorsa yapacağız. Devlet ne kadar baskı yapsa da çocuklarımı tutuklasa da bir an olsun çalışmalarımı durdurmadım, geri çekilmedim.

Xebat arkadaşın şehadetinden sonra YPG/YPJ örgütlenmesi yaygınlaştırıldı. Hem oğullarımız hem kızlarımız burada yer aldı. Sonra yavaş yavaş herkes yer aldı. Yani, YPG/YPJ'nin kurulması Rojava devrimine sahip çıkmak içindi.

O dönemde 'Ben de demokratım' deyip ve sadece Kürtlük üzerinden mücadele verenlere karşı her gün yürüyüşler gerçekleştirdik. Onların aksine bizim yürüyüşlerimize yediden yetmişe herkes katılıyordu. O zamanlar bize neden direkt devlete karşı bir söylemimizin olmadığını soruyorlardı. Biz ise gözümüzün Esad'm yerinde olmadığını halk evlerini kurduğumuzu, kadın kurumunu, şehit aileleri kurumunu, demokratik özerkliği kurduğumuzu söylüyorduk. Mücadelemiz hem rejimin yerine gelmek isteyen Kürtlere karşı hem de rejimin kendisine karşıydı. O Kürtlerin hiçbir amacı, programı yoktu. Yalnızca yeni bir hükümetin kurulmasını istiyorlardı. Ne yapılması gerektiği konusunu ise hükümetin kurulması sonrasına bırakmışlardı. Onlar ve bizim aramızda Qasimo Cami'nin önünde çatışma çıktı. Onları camiden çıkartıp, biz yerleştik. Bütün gruplarımız o caminin önündeydi artık. Çünkü rejim güçleri gençlerimizi toplayıp savaşa götürüyordu. Biz de orada toplanarak buna tepki vermeye başladık. Biz de onların polislerini, üyeleri alıkoymaya başlayınca, onlar aldıkları gençlerimizin karşılığında gelip bizim alıkoyduklarımızı teslim alıyordu.

Devrimin ardından Kürtçe eğitim veren okullarımız kuruldu. Bu dönemde 'Kürtçe'ye, okullara ne gerek var?' diye soranlara da, insanın ancak kendi dili ile en doğru mücadeleyi geliştirebileceğini söyledik. Bu çalışmaların tümünde herkes yer alıyordu. Yani çalışmalara katılmayan kimse kalmamıştı ve herkes örgütlüydü artık.

Yekîtiya Star bütün çalışmalara öncülük etti. Kadın kurumlarından, halkevlerine, sağlık kurumlarında eyleme kadar her alanda öncülük ediyordu. Diyoruz ki; Rojava devrimi kadın devrimidir. Gerçekten kadınlar çok emek verdi. Bu mücadelemizi boşa çıkarmaya çalışan rejime ve diğer engellemelere rağmen mücadelemizi sürdürdük.

İşte böylece şehirlerimizi rejimden aldık ve onları boşa çıkardık. Rejim için çalışan Kürtlere diyordum ki; her şeyiniz Arapça. Bunun üstüne nasıl bir örgütlenme kuracaksınız? Bu mümkün mü?

Emin olun böyle düşünen Kürtleri devreden çıkarmasaydık başaramazdık. Böylece 19 Temmuz geldiğinde iyi bir temel oluşturduk.

O günlerde hissettiklerimizi dile getirmek zor. Bu kadar zahmet ve güçlükle aldığımız yerler artık sevincin ve mutluluğun alanlarıydılar. Bütün bunları dışarıdan gören birinin bunları tahlil etmesi kolay. Ancak bütün bunların içinde olan bizler için, misafir gibi olduğumuz ülkemizde artık özgür olmak bize güçlükleri ve zor zamanları unutturdu. Umudun olduğu yerdeydik artık. Gerçekten de insan mutluluğunu dile getiremiyor. Büyük kazanımlar ve değerli şeyler elde ettik. Bu değerler seni çok mutlu ettiği gibi bunları daha da ilerletmeni sağlıyor. Yıllardır içimizdeki kini bu şekilde mutluluğa çevirdi bu değerler. Bu sürecin içinde yer almasaydık, kendimizi bu kadar iyi ifade edip bu mutluluğu yaşayamazdık.

Dediğim gibi, YPG kurulurken Önder Apo'nun bir tespiti vardı: 'Orada yaşayan Arap, Keldani, Süryani, Hristiyan, Ermeni gibi bu topraklarda yaşayan diğer halkları da bu sürecin içine dâhil edebilirseniz daha yaşamsal olur.' Şimdi YPG'nin içinde Arapların, Süryanilerin, Ermenilerin taburları var ve bizim yanımızda saf tuttular. Özellikle Ermeniler geçmişte yaşadıkları katliamdan dolayı bizi düşman gibi görüyordu. Arapların ise başlangıçta hareketimize hiçbir katılımları yoktu. Ama rejimin gittikçe gerilediğini gördüklerinde, ar-

kadaşlarımız da onlara çağrıda bulundu. 'Bu çeteler sadece bizim için gelmediler. Rojava'da yaşayan tüm halkları yok etmeye geldiler' dedi. Önce arkadaşlar Araplarla görüştüler. Sonra Ermeniler ve Hristiyanlara çağrıda bulundular. Onların da destek vermelerini, direnişte yer almalarını istediler. 'Bizim tek başımıza gücümüz yetmez' dediler. Tam olmasa da yavaş yavaş katılım yapmaya başladılar. Tel Maruf'ta çeteler Arap şeyhinin evini vurdular. Daha sonra bir Ermeni köyüne girip bütün kadınları götürdüler. Herkes bu toprakları savunmaya mecbur olduklarını gördü. Daha sonra onlar da tam olarak katılım sağlayıp YPG'yle asayiş güçlerini kurdular. Mesela şimdi köyleri saldırıya uğradığı için Arap kadınlar YPJ'nin içinde yer alıyor.

Devrimin başlangıcından bugüne kadar gençlerin, erkeklerin hiç olmadığı yerde bile kadınlar vardı. Kadınlar devrim sürecinde birinci derecede yer aldı. En zor günde de bugün de kadınlar geri durmadı. Her bir kadm ayaktaydı. Önderliğimiz için 1,5 ay yürüyüş yaptık, tek bir erkek yoktu yanımızda. Gerçekten de kadınlar kendilerini orada ispatladı ve bugün hala ispatlıyor. En büyük işi yapan da öncü olan da kadındır. Erkekler kusura bakmasınlar ama o süreçte onlar korkaktı ve kaçıyorlardı. Yanımızda bile durmuyorlardı. Bu yüzden kendi örgütlülüğümüzü kurduk. Çünkü biz, Önder Apo'nun öğrencileriyiz. Biz, kadının özgürlüğü için en büyük desteği Önder Apo'dan aldık. O yok edilmişliğin içinde Önder Apo'nun emeği ve desteği ile neler yapabileceğimizi gördük. Belki çok zahmetler çektik. Ailelerden, toplumdan baskılar gördük. Bir kadm bir erkekle konuşamıyordu, selam veremiyordu. Kadın kendi evinde dahi aileden olmayan erkeklerin önüne çay tepsisini bile götüremiyordu. Bunların hepsi yıkıldı. Kadınlar kendilerini eğitti, örgütledi, geliştirdi. Yine söylüyorum, kadının emeği bu devrim sürecinde birinci derecededir. Çünkü bir yürüyüşte bile biz kadınların sayısı erkeklerin üç katıydı. Dediğimin de arkasındayım ki; devlet

bile bize saldırdığında erkekler kaçıp saklanıyordu, nereye saklandıklarını bile bilmiyorduk.

Şehitlere sözümüzdür. Çocuklarımızı yalnız bırakmayacağız. Bizim için mücadele eden, kanlarını döken, bizi koruyanlara sözümüzdür. Sözümüzden dönmeyeceğiz kanımızın son damlasına kadar."

Mecah Gulo'nun anlatımları, oturdukları yerde "Devrim var mıdır, yok mudur?" tartışmasını yapanlara da iyi bir yanıt aslında.

Devrim olmakta olandır. Rojava devrimi de henüz tamamlanmış bir süreç değil. İnsanlığın devrim deneyimlerinin gösterdiği gerçek şu ki; her devrimin en temel sorunu iktidar sorunu. Rojava devrimi henüz iktidar sorununu çözmüş değildir. Ancak bir devrimin "devrim" sayılması için de iktidar sorununu çözmesini beklemek gerekmez. Aksi halde ne 1848 devrimlerinden ne de 1905 devriminden söz etmek mümkün olurdu.

ROJAVA

Kadınlar Vardır

Rojava'dan döndükten sonra, ölümsüzleşen savaşçıların fotoğraflarına tek tek bakmayı alışkanlık haline getirdim. Sebebi açık: Devrim büyük bedeller ile savunuluyor ve inşa ediliyor. Devrimin topraklarında gördüğüm, konuştuğum, dinlediğim, ağız dolusu güldüğüm, aynı sofraya oturduğum, çayını içtiğim, birlikte kederlenip ağladığım, nefes nefese yürüdüğüm insanların bazıları artık hayatta değil. Örneğin, 2015 yılının Ocak ayında Serêkaniyê'nin Alya cephesinde gördüğüm Ivana Hoffmann, Sinan Sağır ve Halil Aksakal insanlığın en erdemli eylemini gerçekleştirerek, başkalarını, bizleri yaşatmak için kendi canlarını verdiler.

Efrîn'den döndükten üç hafta kadar sonraydı. Fotoğrafını haberlerde gördüm ve hemen tanıdım. Haber merkezinde kendi kendime konuşarak, "Bu Heval Jînda, Jînda Ronahî" diye dolandım bir süre. O'nun hem vakur duruşu hem de

YPJ komutanı
Jînda Ronahî

(Bu fotoğraf, Jînda'nın şehadetinden bir ay önce gazeteci arkadaşım Bahoz Deniz tarafından çekildi.)

utangaç mütevazılığı zihnime kazınmıştı bir kere. Unutmak ne mümkündü!

Sınırı geçmiş, YPG denetimindeki bir köyde bekliyorduk. Öğle yemeğinden sonra Efrîn'in merkezine gidecektik. Meslektaşımız ve mihmandarımız, YPG'lilerin bulunduğumuz yere geleceğini söylediğinde açıkçası çok heyecanlanmıştım. Köyün girişindeki kontrol noktasında gördüğümüz ancak selamlaşmanın dışında sohbet edemediğimiz YPG'lilerin dışında ilk kez YPG'liler ile görüşecektim, konuşacaktım. Ne gerilla, ne asker, ne milis. Onlar, Rojava ile birlikte gündemimize girmişlerdi ve adeta birer efsaneydiler. Merak ediyordum, kimdiler, neydiler?

Esad döneminde sınır karakolu olan, bugün ise YPG'nin kullandığı binada beklerken, aralarında sivil giyimlilerin de bulunduğu bir grup savaşçı geldi. İçlerinde 3 de kadın vardı.

Jînda Ronahî bu grubun içindeydi. YPJ komutanı olduğunu sohbet sırasında öğrendim. Qestel Cindo bölgesindeki mevzilerin komutanıydı.

Sorduğum sorulara yanıt verirken, Türkçesi yetmeyip, ellerini açıp, mahcup bir şekilde gülümsüyordu. O mahcup oldukça, ben utanıyordum; Kürtçe'yi hala tam anlamıyla öğrenemediğim için. Bir süre konuştuk. Açıkçası o kadar heyecanlıydım ki, ne sorduğumu bile doğru düzgün hatırlamıyorum. Kayıt dışı görüşme olduğu için notlar da almamıştım.

Onu, Efrîn'de kaldığım süre boyunca iki kez daha gördüm. Ayaküstü sohbet ettik. Bana hep içtenlikle gülümseyerek baktı.

Jînda Ronahî, 2013 yılının 2 Ekim günü El Nusra çetelerinin saldırısıyla başlayan çatışmada yaşamını yitirdi. Sonradan ayrıntılarını öğrendim; çatışma bölgesinde kalan yaralı bir yoldaşını çıkartmaya çalışırken ölümsüzleşmişti. Sık sık bakıyorum o sınır karakolunda arkadaşım Bahoz Deniz'in çektiği fotoğrafa. Belki de son kez çekilen o fotoğrafında, savaşın ortasında ölüme inat, bir yaşam gibi, bir bahar gibi gülümsüyordu; tüm yaşatmak için yaşamını verenler gibi.

Rojava'nın ilk kadın taburu Şehit Ruken Taburu, 2013 yılının Eylül ayında Efrîn ile Halep arasındaki Şêrawa'daydı. Taburun olduğu yerde aynı zamanda mevziler de bulunuyordu. YPG/YPJ savaşçılarının mevzileri, o günlerde El Nusra çetelerinin bulunduğu mevzilere çok yakındı. Taburun karargâh olarak kullandığı yerden mevzilerin olduğu yere giden yol, biraz taşlıklıydı. Ayağım takıldığında, "Heval yardım" diyerek yanımda biterdi. Karşımızdaki çete mevzilerinin yakınlığını unutarak başımı kaldırdığımda, "Heval, düşman vurur" diyerek beni uyarırdı. Kürtçem yetmeyip çaresiz kaldığımda, televizyon dizilerinden öğrendiği Türkçesi ile bana yardım etmeye çalışırdı. Kırık dökük konuştuğum Kürtçemi anlamak için muazzam bir çaba sarf ederdi. Ondaki

YPJ savaşçısı
Canda Welat.

bu insanlık halinin, sadece bana karşı değil dost bildiği herkese karşı olduğunu, bu kültürü de Rojava devriminin mayasından aldığını öğrendim sonraları. Canda Welat, benim Şerawa'daki kahramanımdı. O'nu çok sevdim, çok özledim. Artık yok. Esad rejiminin, Halep'in Kürt mahallelerine yönelik hava saldırısında, 2 Şubat 2015 tarihinde ölümsüzleşti.

Canda Welat, Şehit Ruken Taburu'nun ilk savaşçılarındandı. O günlerde 18 yaşındaydı. Devrimden önce milislik yapan Canda, devrimden sonra bir süre Kürtçe öğretmenliği yapmış, ardından da YPJ'ye katılmıştı. YPJ'ye katılışını, "Bir kadm olarak var olan sistemi kabullenemedim. Arkadaşların (gerillaları kastediyor) yaşamı ile bizim yaşamımızı kıyasladığım zaman, içinde bulunduğum yaşamı kabul edemiyordum. Bu nedenle özgür bir yaşamı tercih ettim" sözleriyle özetlemişti.

"Savaş bitince ne yapacaksın? Eve mi döneceksin?" diye

sormuştum. Yüzünü karartıp, kaşlarını kaldırmış, "Hayır, hayır, asla eve dönmem" demişti ve eklemişti: "Devrimden önce dağa gitmeye karar vermiştim. Dağa gideceğim. Dağ benim için kutsal olan her şeyi ifade ediyor."

Adını özellikle seçtiğini söylemişti. Canda Welat; "vatan için can veren" anlamına geliyor. Adına uygun yaşadı, Canda.

Serêkaniyê'de uzmanlık eğitimi aldığı taburda ilk gördüğümde yüzü tanıdık gelmiş ancak bir türlü nerede karşılaştığımızı çıkartamamıştım. O da zaten savaşçısı olduğu partisi MLKP'nin kuralları gereği kim olduğunu söylememişti. Kemiklerimi kırarcasına sarıldıktan sonra yüzüme uzun uzun bakmış, "Hiç değişmemişsin" demişti. Ben ise O'nu nereden tanıdığımı hatırlamaya çalıştığım için pek bir şey diyememiştim. Sonra dilim çözüldü, sohbet ettik, ardından röportaj yaptık. Kendini "Eylem Deniz" olarak tanıttı. Öğle yemeği yedik; patates ve biber kızartması. Ayakkabılarımın bağcıklarını bağlarken, yeniden gözünün ayakkabılarıma iliştiğini fark etmiştim. Ayakkabılarım dağ bayır gezmekten yine hırç olmuştu. Yanındaki yoldaşı Evin Serhad'a da bakarak, "Sen kaç numara giyiyorsun?" demişti bu kez. "Ayacıklarım, azıcık büyüktür" dedim. Güldü, ancak sorusunu tekrarladı. Aklındakini biliyordum: O savaşın, hengâmenin ortasında bana yeni ayakkabı bulacaktı. "Ben İstanbul'da hallederim, boş ver sen onu" diyerek, konuyu değiştirdim. Birlikte geçirdiğimiz çok uzun olmayan o süre içinde, çokça güldürdü beni. Kendisinin gülmemek gibi sorunu yoktu zaten. Şehadetinin ardından yoldaşı Seydo Azad'ın tam da anlattığı gibiydi: Sarya bir gülsün, yer gök inler, iki üç mevzi ötede kahkahası yankılanırdı.

2014 yılının Ağustos ayında Sarya Özgür'ü taburun girişinde gülerken bıraktım. Arkama dönüp baktığımda hala gülümsüyordu. Sonra, sesini bir röportajda duydum. Yüzü kapalıydı ancak sesinden tanıdım. Faşist dinci DAİŞ çeteleri

MLKP'li YPJ komutanı
Sibel Bulut
(Sarya Özgür)

Kobanê'yi kuşattığında, devrimi savunmak üzere Kobanê'ye geçmişti. O gün son sözü, "Hiçbir yere gitmiyoruz. Buradayız, gerekirse de şehit düşeriz" olmuştu. Sözüne bağlı kaldı, MLKP komutanı Sarya Özgür, 2014 yılının 12 Aralık günü ölümsüzleşti. Gerçek adının "Sibel Bulut" olduğunu öğrendiğimde, Atılım gazetesinde çalıştığı yıllardan tanıdığımı hatırladım. O dönemde ben İzmir'deydim, O İstanbul'da. O nedenle birbirimizi tanıma olanağımız olmamıştı, sadece sima olarak biliyorduk. Sonraları, tanıyanlardan "Sibo"yu dinledim. Deli doluydu ve bu kabına sığmazlığı, O'nu kendi hakikatinin peşine düşürmüştü.

2013 yılının Ağustos ayında yaptığım röportajda, "Neden buradasın?" sorusuna verdiği yanıt da, "kendinde devrim yapma" arayışının özetiydi: "Komünist kadın savaşçı olarak yanı başımızda olan devrime katılmamazlık olmazdı. Dev-

rimcinin işi devrim yapmaktır. Dünyanın neresinde olursun olsun bir devrim varsa kendimizi bunun dışında görmeyiz. Ona katılmak, emeğimizi katmak ya da öncülük etmek isteriz. Temel görevlerimizden biridir bu. Rojava devrimine de bu bilinçle yaklaştık. Geliş nedenlerimizden biri buydu. Diğeri de, bu devrim gerçekten bizim dışımızda bir devrim değil. Hem Ortadoğu coğrafyasında olmamızdan kaynaklı hem de Kürt sorununu nedeniyle bizim sorunumuz. Ayrıca, devrim dediğin 40 yılda bir oluyor. Buna tanık olmak, içinde yer almak istedim. Rojava'da gerçekleşen bu devrim kadın devrimi. Komünist kadın olarak da katılmamın ayrı bir önemi var. Kendi devrimci gelişimimle buradaki durumun bağını kurmak, kendi gelişimimi bir de buradan görmek, hissetmek istedim. Tüm bunlara ek olarak partimin verdiği görev de var. O görev ve sorumlulukla buraya geldim."

Daha önce İstanbul'da birkaç kez eylemlerde gördüğüm Alman komünist savaşçı Ivana Hoffmann'la (Avaşin Tekoşin Güneş) 2015 yılının Ocak ayında MLKP'nin kuruluş çalışmalarını sürdürdüğü taburda karşılaştığımda şaşkınlığımı, "Sen de mi buradasın?" diye belirtmiştim. O da bunun üzerine "Ya nerede olacaktım, tabi ki devrimin içinde olacağım" yanıtını vermişti. Ivana ile birlikte gelen diğer Alman ve İspanyol savaşçıları görünce daha net anlamıştım, Rojava'nın dünyayı etkileyen çağrısını. Enternasyonalist devrimcilerle röportaj yaparken, Ivana, bana tercümanlık yapmıştı. Ertesi gün de, Serêkaniyê'nin Alya cephesinde karşılaştık. Mevzide, Almanya'dan kalkıp neden Rojava'ya geldiğini anlatmıştı, "Partimiz MLKP'nin çağrısı üzerine geldim. Rojava devrimi bizim ümidimizdir. Özgürlüğü savunmak için buradayım. Bütün devrimcileri buraya, Rojava'nın özgürlüğü için savaşmaya çağırıyorum" demişti.

Kayıt için kamerayı her açtığımda heyecanlanarak, gözlerini kocaman açmış, sonra ağız dolusu gülmüştü. Türkçe'nin

Alman MLKP savaşçısı
Ivana Hoffmann
(Avaşin Tekoşin Güneş)

yanı sıra Kürtçe de öğrenmeye başlamıştı. Şehit Halil Aksakal (Mazlum Aktaş) ile birlikte DAİŞ ile aramızda uzanan arazideki bir binaya işaret ederek, "Çeteler için tuzak kurduk. Onları bekliyoruz" demişti heyecanla. Yıllardır Rojava'da yaşıyor gibiydi, doğaldı, herkesle çok kolay iletişim kuruyordu, bitmez tükenmez bir enerjisi vardı, hiç boş durmayan her işe koşandı.

MLKP Kadın Önderliği'nin yaptığı açıklamada tam da tanımladığı gibi Ivana, "Kadın, LGBTİ, öğrenci, emekçi ve göçmen kimliğinde, Afrikalı kadınların acılarla yüklü yaşamını, Avrupalı genç kadınların cinsel saldırı, sömürü ve metalaşmayla kuşatılmış düşlerini, Anadolu ve Mezopotamyalı kadınların özgürlük özlemlerini birleştirdi. Afrika, Avrupa ve Mezopotamya kadınlarının kız kardeşlik köprüsü oldu."

Rojava'ya giderken yoldaşlarına ve ailesine bıraktığı

mektupta, "Burada artık beni hiçbir şey tutamaz. Kız kardeşlerim, arkadaşlarım, anne ve babalarım, yoldaşlarım; kapitalist barbarlığa karşı özgürlük mücadelesi karşımda dururken ben daha fazla eylemsiz duramam. Partimizin enternasyonal yönünü temsil edecek ve örgütümüzün silahlı mücadelesinin bir parçası olacağım. Eğer bir gün dönersem, yoldaşlarıma ve çevreme mücadele ruhu ve çelikten irade taşıyacağım. En güzel şarkılar olup, herkesi büyüleyeceğim. Sevgi ve umut dolu bir gerilla olacağım."

Ivana, 2015 yılının 7 Mart'ında ölümsüzleşti, dediği gibi, sevgi ve umut dolu bir gerilla oldu.

Jînda Ronahî, Canda Welat, Sarya Özgür, Ivana Hoffmann ve daha nice kadın, bu devrimin her şeyi oldular. Rojava'yı anlatırken, kadınlara dikkat çekmeden hiçbir cümle kurulamaz. Çünkü her şeyden ve her şeyden önce, Rojava bir kadın devrimidir. Bu değerlendirmeye itiraz edenler oldu elbette. Özellikle kendini sol/sosyalist siyasetin içinde tanımlayan erkeklerden geldi bu itirazlar. Temel itiraz noktaları ise şu: "Sovyet Devrimi'nde, Paris Komünü'nde de kadınlar vardı. Ayrıca, Rojava'daki kadın görünürlüğü, kadın mücadelesinin geldiği durumla bağlantılı değil mi? Eskiden kadın mücadelesi bu kadar gelişkin değil vb."

Elbette vardı kadınlar. Bu gerçeği reddeden de yok. Zaten başka türlüsü de olamazdı. Örneğin, Paris Komünü'nün Louise Michel'ini unutmak mümkün mü? Komünle taçlanacak olan 18 Mart 1878 ayaklanmasına, mantosunun altında sakladığı karabinası ile katıldı. Komünün yenilgisinin ardından yakalanıncaya kadar da silahını elinden bırakmadı. Paris Komünü'nün 71 günlük zaferinin kanla bastırılmasına karşı ellerindeki gaz bidonlarıyla düşman ordularına kâbuslar yaşatan kadınların öyküleri dilden dile dolaştı. Kadınlar, yenilginin ardından barikatlarda durdukları gibi, idam mangalarının karşısında da dimdik durdular, mahkeme salonlarında yaptıklarını savundular, zindanlarda da

direndiler. Louise Michel'in mahkemede yaptığı "Kendimi savunmak ve birilerinin beni savunmasını istemiyorum. Tüm varlığımla toplumsal devrime aitim ve bütün davranışlarımın sorumluluğunu kabul ediyorum. Yaptıklarımı bilerek ve isteyerek yaptım" savunması, kadınlar adına tarihe düştüğü nottu.

Ancak, Rojava bunların da ötesinde. Çünkü kadınlar, canları pahasına savunulmasında ve inşasında yer aldıkları devrimde, varlık haklarını güvence altına aldılar. Hayattan ve devrimden kadınların alacakları ne varsa, bunları almak için gerekli mekanizmaları yarattılar. Rojava devrimini kadın devrimi kılan da bu. Yekîtiya Star'dan Kadın Savunma Birliği'ne (YPJ), kadın evlerinden kadın komünlerine, kadın vakıflarından kadın akademilerine, kadın asayişinden kadın kooperatiflerine, kadınlar, her alanda kendilerini örgütlü olarak yaratırken, devrimin her kurumunda da tepeden tırnağa eşit varlık hakkını güvenceledilerdi.

Rojava devriminin kadınlarda yarattığı değişimin gücüne ilk, Efrîn'de kadınlarla birlikte kaldığım Kadın Akademisi'nde tanık olmuştum. Gece saatlerinde konuk olduğum akademinin girişinde ellerinde kalaşnikoflarla nöbet tutan iki kadın karşılamıştı beni. Kadınlardan birinin yaşı ilerlemişti. Sonradan öğrendim; 60 yaşındaydı ve 5 çocuğu vardı.

Erkeklerin pek girmediği, gireceği zaman da kadınlardan müsaade istediği üç katlı, kentin en ihtişamlı binalarından biriydi Kadın Akademisi. Devrimden önce kaymakamın evi olan bu bina, devrimin ardından kadın aydınlanmasının merkezi haline gelmişti. Kaymakamın evinden geriye misafir ağırlanan ve salon yerine kullanılan odada bulunan koltuklar kalmıştı. Akademinin resmi açılışı, 2013 yılının 8 Mart'ında yapılmıştı. Ancak resmi açılıştan önce, eğitim çalışmalarına başlanmış ve ilk olarak, asayişte görev alan 40 kadına eğitim verilmişti.

O günlerde akademi yönetiminde bulunan Arşen Kurdman, akademinin amacını, "Kadınların burada kurmak

Efrîn'deki Kadın Akademisi'nin girişinde nöbet tutan kadınlar

istediğimiz sistemi anlaması, bu sistemin içerisinde yer alması gerekiyor. Eğitimlerimizde temel olarak bu bilinci vermeye çalışıyoruz" sözleriyle açıklamıştı.

Kadınlar akademide 15 günlük eğitim programına katılıyordu. Amaç, kadınların kendi gücünün farkına varmasıydı. Kadın tarihi, toplumsal cinsiyet, Rojava'da kurulmak istenen sistem ve Abdullah Öcalan'ın savunmalarında yer alan "Özgür Eş Yaşam" bölümü derslerden bazılarıydı. Akademide kaldığım üç gece boyunca, yaşları 20'den 60'a kadar değişen geniş yelpazede 25 kadın vardı. Ağırlığı devrimden önce herhangi bir siyasi çalışmada yer almayan evli barklı kadınlardı. Devrimden sonra evin dışında da bir hayatın olduğunu görüp katılan, hayatlarını değiştiren ve devrimi anlamaya çalışan kadınlardı. Halice, Cihan, Yıldız, Neceh, Nura, Zelül ve Emine, neden Kadın Akademisi'nde olduklarını, devrimin sadeleştirdiği bir dil ile yalın bir şekilde anlatmışlardı.

Efrîn'deki Kadın Akademisi'nde politik eğitim gören kadınlar

Halice (6 çocuk annesi): Erkek nasıl yaşama katılıyorsa, ben de öyle katılmak istedim. O nedenle eğitime geldim.

Cihan (3 çocuk annesi): Devrimle birlikte kadın olduğumun farkına vardım. Bu nedenle, devrimle gelen bu sisteme dâhil olmak istedim.

Rewşan: Devrimle birlikte özgürlüğü anladım.

Yıldız (4 çocuk annesi): Efrîn'in bir ilçesi olan Bilbil'de ilçe meclisi ve Barış Komitesi üyesiyim. Devrimden önce evden bile çıkamıyordum. Ama şimdi öyle değil, evden çıkabiliyorum ve çalışıyorum.

Neceh (6 çocuk annesi): Devrim sürecinde oluşan kurumlaşmaların içinde kadın olarak yer almak istedim ve akademiye geldim.

Nura: İlçe Meclis üyesiyim. Devrimden önce bugünleri göreceğimi hayal bile edemezdim.

Zelül (5 çocuk annesi): 1990'lardan bu yana siyasi çalışma-

ların içindeyim. Bugün artık özgürüz. Hayatta olduğum sürece bu özgürlüğü korumak için halkımıza hizmet edeceğim.

Emine (2 çocuk annesi): İlçe meclis üyesiyim. 1989 yılından bu yana çalışmaların içindeyim. Devrimle özgürlüğün ne demek olduğunu anladık. Başta çok ürküyorduk, yürüyüşlere giderken bile korkuyorduk. Hükümet geri gelir mi korkusu vardı. Açıkçası devlet güçlerinin bu kadar çabuk çıkartılacağını düşünmüyorduk. Baas rejimi buradaki uygulamalarıyla insanın iradesini ve cesaretini kırıyordu. Ama artık kendimize güveniyoruz.

Kadın Akademisi'nde gördüğüm kadınların yanında devrimin tüm kurumlarında kadınların varlığı dikkat çekiciydi. Devrimin öğrencisi de, öğretmeni de kadınlardı. Devrimin hemen ardından başlatılan Latin alfabesiyle Kürtçe okuma yazma kurslarının öğrencilerinin ağırlığını da kadınlar oluşturuyordu. Efrîn'deki Dil Okulu'nda ilerlemiş yaşına rağmen Kürtçe öğrenmeye çalışan ve torunları ile birlikte okula gelen kadının yanıtı, devrimin muazzam dönüştürücü gücünün kanıtıydı: Devrimi anlamak ve katılmak istiyorum.

Bu istek aynı zamanda kadınların bugüne kadar dışlandıkları yaşama katılma arzusuydu. Çünkü devrim kadınlara, eşit birer insan olarak katılabilecekleri yeni bir yaşam sunmuştu.

Kadınlar bu özgüveni nasıl kazandı?

Bu sorunun yanıtında Yekîtiya Star hareketi çok önemli bir yerde duruyor. Ancak, Kürt halkının özgürlük mücadelesi içerisinde boy veren Kürt kadın özgürlük mücadelesinin gelişim seyri bilinmeden, Rojava'da kadınların, devrime ve hayata katılışını anlamak mümkün değil. Rojava'daki tüm kadın kurumlarının dâhil olduğu Yekîtiya Star da bu mücadele mirası üzerinden yükseldi. Yekîtiya Star için, kadın devriminin "komuta merkezi" demek yanlış olmaz.

Yekîtiya Star'm kelime anlamı da, Mezopotamya tarihine

Efrîn'deki Dil Akademisi'nde Kürtçe okuma yazma öğrenen kadınlar

uzanıyor. Yekîtiya Star'ın Kobanê temsilcisi Laleşin Abdullah, bir röportajda bu anlamı şöyle anlatmış: "Kürtçe'de 'star' tanrıça demek, Arapça'da eştar, Türkçe'de iştar; aşkın tanrıçası. Bizim dilimizde tanrı, kendini yaratan anlamına geliyor. Kadın da hem kendini, hem de toplumu yaratıyor. Biz 'Kadın olmadan, toplum olmaz' diyoruz. Yekîtiya da birlik anlamına geliyor. Yani 'Her kadın bir tanrıçadır' diyoruz. Yekîtiya Star da tüm tanrıçaların, kadınların birliğidir."

Kadınları bu devrimin önderliğini yapacak düzeye getiren mücadelenin kökenleri 1970'lerin sonunda atılsa da, mücadele 1990'lı yılların başında sistematik bir hale dönüştü. 1992, kadın ordulaşmasının PKK içinde stratejik biçim ve perspektif kazandığı bir yıl oldu. Kadın ordulaşmasının amacı, kadının ve erkeğin kendi gerçeği ile yüzleşmesini sağlamaktı. Aynı yıl başlayan Güney savaşında, kadın gerillalar çok önemli bir rol üstlenirken, Berîtan (Gülnaz

Karataş) ismi Kürt kadınlarının hafızasına kazındı. Savaş sırasında etrafını saran peşmergelerin "Teslim ol, sana bir şey yapmayacağız" söylemlerine, "Siz düşmanla işbirliği yaptınız. Güney'den Kuzey'in devrimine saldırıyorsunuz, hainsiniz, size teslim olmam" diyerek feda eylemini gerçekleştirdi. Kadınlar Berîtan'ın eyleminden de aldığı güçle, 1993 yılında kadın ordulaşmasının temelini attı, başta Botan bölgesi olarak bilinen Şırnak, Siirt, Mardin ve Batman'da kadın özgün birlikleri oluşturuldu. 1995 yılının 8 Mart'ında ise ilk Kadın Kongresi gerçekleştirildi. 1997 yılında "kopuş teorisi" geldi. Amaç, ataerkil cinsiyetçi toplum ve onun erkek zihniyeti ile tümden kopuş, kadının toplumsallığının yeniden yaratılmasıydı. 1998 yılında "kadın kurtuluş ideolojisi" ilan edilerek, partileşme süreci başlatıldı. Kürt kadınları, Abdullah Öcalan'ı Türkiye'ye teslim eden "uluslararası komploya" ise 1999 yılının Mart ayında 2. Kadın Kongresi'ni yaparak yanıt verdi. Ardından da PJKK, PJA, YJA Star, PAJK, KJB ve KJK gibi kadın partileri geldi.

Tüm bu süreçlerin içinde yer alan gerilla komutanı Roza Pınar'ın Dağın Kadın Hali'nde anlattıkları, Kürt kadınlarının nereden nereye geldiğinin somut ifadesi: "Karar gücü değildik. Bir araya gelelim, tartışalım, kadın iradesi ile karara varalım, kendi yaşam alanlarımızı oluşturalım. Bunlar kadında çok belirgin değildi. Erkek belirliyordu her şeyimizi. Düşünebiliyor musun, iç çamaşırlarımıza kadar erkek belirliyordu. Erkeklerin iç çamaşırıydı. Bunu, o günlerdeki durumun anlaşılması açısından bir örnek olarak veriyorum. Erkek her şeyi belirliyor. Nasıl yaşayacaksın? Nasıl davranacaksın? Nasıl yer alacaksın? Erkek tarafından belirlenmek bir kadında ne kadar irade yaratabilir ki? Yaratamaz. Çünkü orada nesne sensin, özne erkektir. Hep nesne konumundasın, doğal olarak bir irade gelişemez. Kadın ordulaşması mücadele tarihimizde en radikal adımımızdı."

Kürt özgürlük hareketine katılmak üzere dağlara çıkan

kadınlar, kendilerine dayatılan "ya geleneksel kadınlık ya da erkeğe benzeme" dayatmalarına karşı durarak, bugünkü devrimin mayasını oluşturdu.

Rojava'da kadınların, devrim öncesinde ve sonrasında nasıl örgütlendiğine gelmeden önce, devrimin, kadınlar için attığı ilk adımları analım.

Esad rejimi döneminde evlenme, boşanma ve kısmen de miras paylaşımı "Şahsi Meseleler Kanunu"na göre düzenleniyordu. Bu kanunun özeti; ilgili kişinin mezhebine göre uygulama yapmaktı. Bu kanuna göre, Müslüman Sünni erkekler çok eşli olabiliyordu. Bu durum yasaldı. Kadınlar için evlenme yaşı; 17'ydi. Ancak mahkeme kararıyla bu sınır düşürülebiliyordu. "Namus" adına işlenen kadın cinayetlerinin neredeyse tamamı cezasız kalıyordu. Ulusal Arap Heyeti'nin Eş Başkanı Xensa Elhemun'nun anlattıkları da Arap kadınlarının durumunu tarif ediyor. Elhemun, Arap kadınlarının, Suriye Arap Cumhuriyeti'nde bazı kamu kurumlarında yer aldıklarını, öğretmenlik gibi mesleklerde çalıştıklarını ancak genel olarak geleneksel kadınlık rollerine mahkûm edildiklerini anlattı.

Rojava devriminin kadınlar için yaptıklarından biri, erkeğin istediği kadar kadınla ya da kız çocuğu ile evlenmesinin hem kültürel hem de yasal bir hak olarak tanındığı bu topraklarda, "erken yaşta evlilik", "çok eşlilik" ve "berdel"i yasaklamak oldu.

Devrim, kadınları erkeğin cinsel şiddetinden korumak için başka adımlar da attı. Örneğin, 2015 yılının başında kadınların haklarını güvence altına alan bir Kadın Kanunu çıkardı. Söz konusu kanunun ilk maddesi şöyle: "Erkek egemen mantığa karşı mücadele, Demokratik Özerk Rojava'daki bütün bireylerin omuzlarındaki sorumluluktur."

Kadınların mirastan eşit pay alabilmesi, boşanma ve şahitlik gibi konularda da erkeklerle eşit sayılması, Kadın Kanunu ile tanımlandı. Kanun, "berdel", "başlık parası" gibi

kadın bedenini meta haline getiren geleneksel uygulamalara da son verdi.

Adalet Bakan Yardımcısı Evin Xelo'nun, 2015 yılının Ocak ayında yasa hakkında bilgi verirken yaptığı değerlendirme öğretici: "Başlık parasını yasaklamak için kanun çıkarmak bile utanç verici ama çıkardığımız kanunla kadınların mülkiyete konu edilmesi yasaklandı."

Oldukça genç bir kadın olan ve devrimle birlikte politikleşerek Adalet Bakan Yardımcılığı görevini üstlenen Xelo'nun evlilik kurumu ile ilgili düşüncesi de dikkat çekici: "Eskiden bir Fatiha okunarak, insanlar evlendirilirdi. Devrimden sonra bunu yasakladık. Resmi nikâhı zorunlu kıldık. Aslında bizim paradigmamızda bir kadın ve erkek aynı evde yaşamaya karar verdiyse, bunun bir sözleşme, bir kâğıda imza atmakla resmileştirme anlamsız. İki insan özgür iradeleri ile birlikte yaşamaya karar vermişse, bu doğal bir evliliktir. Ama halkın bunları kabullenmesi zaman alacak."

Rojava devrimi, kadınların can güvenliğini sağlamak için, kadınlara karşı işlenen suçlar için de özel bir ceza yasası çıkardı. Devrimin topraklarında müebbet hapis cezası bulunmazken, kadm katillerine müebbet hapis cezası verilmesi yasa hükmüne bağlandı. Çok eşlilik yasaklandığı için hem erkeğe hem de kadına bir yıl hapis cezası ile 500 Suriye lirası para cezası veriliyor. Ayrıca haklarında hüküm kesinleşen bu kişilerin, devrimin herhangi bir kurumunda çalışması da yasaklanıyor.

Yasaların yanı sıra Rojava Toplumsal Sözleşmesi de (Rojava Anayasası) kadınların haklarını, anayasal güvence altına aldı. Toplumsal Sözleşme'nin 27. maddesinde "Kadınların siyasi, toplumsal, ekonomik, kültürel ve her türlü yaşam hakkı vardır" denilirken, 28. madde, "Kadınlar, özsavunma ve her türlü cinsiyet ayrımını kaldırma, reddetme hakkına sahiptir" diyerek, özsavunmayı ve cinsiyetçiliğe karşı mücadeleyi, anayasal bir hak olarak tanımladı. Kendine tecavüz eden erkeği

öldürdüğü için ağır hapis cezasına çarptırılan Nevin Yıldırım davası düşünüldüğünde, Rojava'nın kadınlara tanıdığı bu hakkın değeri daha net anlaşılıyor. Kadınlar için özsavunma, yaşam hakkını güvence altına almak kadar, varlığını yeniden inşa etme eylemidir.

Kadınlar, tüm bunları nasıl başardı? Bu sorunun en net yanıtı; örgütlü ve silahlı güçleri sayesinde. Cizîrê Kantonu'nda iki farklı durumda sorduğum soruya aldığım yanıtlar bu anlamda dikkat çekici. Qamışlo'da genç bir çiftin evine konuk olmuştum. Mutfakta yemek hazırlayan erkeğe, "Eşiniz ile ilişkileriniz nasıl?" diye sormuştum. Genç adam önce düşünüp, sonra gülümseyerek, "Eskisi gibi davranamıyoruz tabii..." demişti. "Eskisi gibi derken neyi kast ediyorsun?" diye sormaktan, "fazla özel alana" girdiğimi düşünüp yanıt vermez düşüncesiyle vazgeçip, bir sonraki soruyu yöneltmiştim: "Neden?" Yanıt yine tebessümle gelmişti: "Çünkü artık kadınların YPJ'si var."

Kadınların, artık silahlı bir örgüte sahip oldukları, bu nedenle "dikkat edilmesi" gerektiği fikrinin, Rojavalı erkeklerde hiç de azımsanmayacak bir ağırlığı olduğunu düşünüyorum açıkçası. Yaygın olan bu fikir kadınların lehine sonuçlar da doğuruyor. Erkeklerin akıl ve vicdanlarının özgürleşme süreçlerinde, kadınların kurdukları hegemonyaların da, erkekler için dönüştürücü bir güç olduğu fikrindeyim. Bu fikir, Dağın Kadm Hali'ni hazırlarken, kadm gerillalarla yaptığım görüşmeler sırasında netleşmişti. Kadın gerillaların, kadm ordulaşmasınm stratejik biçim ve perspektif kazandığı 1992 yılından bu yana verdiği kadm özgürlük mücadelesinde, erkeklerin müdahale edemediği, giremediği, karışamadığı, özgün alanlar ve özgün karar mekanizmaları yaratmaları, kadınları, bir irade ve güç haline getirdi. Kadınların bu iradesi büyüyüp yayıldıkça, bu iradenin varlığının erkeğin de insanlaşması için şart olduğunu benimsemeyen erkekler de kabul etmek zorunda kaldı. Çünkü artık kadın ordusu, aklı

ve vicdanı ile ordunun yarısıydı. Bu politik cümleleri, fikrimin daha net anlaşılması açısından amiyane bir tabirle de söylersem; erkeklerin kadınların gücünden korkması gayet güzeldir, yerindedir.

Rojava'da tanık olduğum bir başka örnek de bu fikri doğruluyor. Bu kez Suriye Kadın İnisiyatifi Başkan Yardımcısı Mizgîn Zêdan'e sormuştum, evde eşi ile olan ilişkilerini. Maksadım, siyasi kurumlarda, cephede, sokakta yaşanan devrimin evlerdeki kadın-erkek ilişkilerine nasıl yansıdığını anlamaktı. Devrim, aynı çatı altındaki kadın ile erkek arasında geleneksel cinsiyetçi rolleri çözmüş müydü? Başka bir ifadeyle ile söylersek; devrim mutfaklara girmiş miydi?

Zêdan'ın yanıtı şöyle: "Bazı günler sabah saat 08.00'de çıkıp akşam 20.00'de tekrar geliyorum. Geldiğimde görüyorum ki, çocuklar babalarıyla yemek, temizlik gibi her türlü ihtiyaçlarını karşılamış durumda oluyor. Onları mutlu bir şekilde görüyorum. Belki de devrimden önce kendimizi eve hapsetmeseydik, çıkıp dışarıda çalışabilseydik, bazı işlerde uğraşsaydık onlar da doğal olarak bu yardımı yapacaklardı."

Zêdan'ın yaşamı da binlerce kadın gibi Rojava devrimi ile değişmiş. Devrimden önce ev emekçisi bir kadın ve iki çocuğu var. Hayatının büyük bölümü, toplumun kadınlara biçtiği ev işlerini yapmakla geçiyormuş. Devrim ile birlikte Kürdistan Değişim Partisi'nin kuruluş sürecinde yer alıyor ve partinin kadın çalışmalarına katılıyor.

"Devrim öncesinde neden siyasetle ilgili değildiniz?" sorusuna verdiği yanıt şöyle: "Aslında Kürt toplumunda herkesin siyasetle ilişkisi vardır. Ama Baas döneminde çok ciddi bir baskı ve şiddet vardı. Örneğin, çocukların Kürtçe isimlerine dahi izin verilmiyordu. Kürt olduğunu söyleyen birinin rejim tarafından alınması ve yıllarca cezaevinde tutulması söz konusuydu. Bu yüzden de özellikle kadınlar böylesine

Mizgîn Zêdan, 2015 yılının Ocak ayında
Suriye Kadın İnisiyatifi'nin başkan yardımcısıydı.

ağır bir şiddetle mücadele edemeyeceklerini düşündükleri için genelde siyasetten uzak duruyorlardı. Rojava devrimine kadar kadınlar hem ailevi sebeplerden dolayı hem de siyasetin mevcut koşullarından dolayı siyasete pek katılım sağlamıyorlardı. Rojava devrimi, beni ve binlerce kadını evden dışarıya çıkardı. Devrimle birlikte önümüzde büyük bir yol açıldı. Hiç kimse Rojava'da kadınların ellerine silah alıp erkeklerle savaşabileceğini, toplumda siyasete katılabileceğini, bazı kurumlarda yer alabileceğini tahmin etmiyordu. Biz kadınlar da bunu tahmin etmiyorduk. Aslında kadınlar birçok yönde hem devrim hem de kendileri için savaştılar. Siyasete katıldılar, cepheye gittiler. Yaralıların tedavilerini üstlendiler, ekonomiye katılıp ürettiler."

Rojava'da cinsiyetçi iş bölümü, evde de özellikle örgütlü kadınlar içinde değişmeye başlamış. Bu değişimin yaratıcısı

da kadınlar. Çünkü kadınlar, erkeğin yaptığı işin aynısını yaptı. Erkeğin söz sahibi olduğu tüm alanlarda kadınlar da söz sahibi oldu. Tüm bunlar aile içindeki geleneksel ilişki biçimlerini de çözmeye başladı.

Kadınların tüm bunları yapmasında Yekîtiya Star çok önemli bir yerde duruyor. Yekîtiya Star nedir? Dün nasıl örgütleniyordu? Bugün nasıl örgütleniyor? Kadınların hayatını nasıl değiştiriyor?

Bu sorulara Yekîtiya Star çalışanlarının, 2015 yılının Ocak aymda verdiği yanıtlar şöyle:

"Yekîtiya Star örgütlülüğü bakımından Rojava'da elbette kesintili bir süreç yaşandı. Önderliğin esaretinden sonra 10-12 yıl boyunca, Türk devleti ile Suriye arasında yapılan ittifak ile birlikte halk üzerinde çok şiddetli bir baskı kuruldu. Çok yoğun tutuklamalar yaşandı. O süreçte Yekîtiya Star'ın örgütlülüğü daraldı. Ancak 1979'lardan bu yana hareketin etkisi halk içerisinde var olduğu için, devrimin başladığı ilk andan itibaren örgütlenme hızla büyüdü, kitleselleşti ve yaygınlaştı. Rojava'da kadın olarak eski statüyü kabul etmeme, toplumsal cinsiyetçi rolleri sorgulama gibi bir gelenek vardı. Devrim süreci başlayınca, bu temel üzerinden ciddi bir örgütlenme oldu. Yekîtiya Star, bu anlamda devrim koşullarına göre yeniden kendini örgütledi. Rejim döneminde çalışmalar gizli yürütülüyordu. Evlerde gizli toplantılar yapılırdı. Çok yaygın bir eğitim süreci vardı. Kadın özgürlük mücadelesinin ilkeleri kadınlara bu gizli ev toplantıları ile ulaştırılmaya çalışıldı. Evler adeta bir okul işlevi gördü.

Yekîtiya Star, kadın özgürlük hareketinin ideolojisini, Reber Apo'nun demokratik modernite paradigmasını esas alıyor. İdeolojik bir hareket. Temel amacı kadın kurtuluş ideolojisinin ilkelerini hayata geçirmek, toplumsal olan kadın sorununu demokratik, ekolojik ve özgürlükçü bir temelde çözmek, yeni bir yaşam zemini yaratmak.

Kadın kurtuluş ideolojisinin beş temel ilkesi var.

Birinci ilkemiz; yurtseverlik. Evrensel değerler ile yerel değerler kesinlikle birbirinden koparılamaz ve yerelden evrensele gitmek esastır. Bizde kadm hareketi, ulusal mücadele içinde oluştu. Kadınlar ilk önce Kürt özgürlük hareketine katıldı. Sosyalist, devrimci ya da kadın olmadan önce biz Kürt'tük. Sonrasında kadın özgürlük mücadelesi, ulusal özgürlük mücadelesinin içinde gelişmeye başladı. Bu nedenle birinci ilkemiz yurtseverlik: Yurdunu, toprağını, yaşadığın yeri koruyabilmek, yaşayabileceğin bir alanın olması. Özgürlük, eşitlik ve her şeyin, ayağını bastığın yerin özgürlüğü ile bağlantısı olduğunu bilmek.

İkinci ilkemiz; özgür düşünmek ve özgür iradeyi yaratmak. Erkekten, devletten, her türlü dış baskıdan bağımsız düşünebilmek, kadın olarak bağımsız bir iradeye sahip olabilmek. Bu anlamda 1997 yılında kadın kurtuluş ideolojisinin zeminini meydana getiren kopuş teorisi oluşturuldu. Erkek egemen sistemin içerisine katılımı sağlamadan önce, ondan kopup, kendini oluşturman gerekiyor. Önce 'Ben kimim?' sorusuna cevap vermen gerekiyor. 'Ben kadm olarak, şöyle bir kimliğe sahibim, şöyle amaçlarım var. Benim varoluşum şuna dayanıyor. Ben kendime aitim, özgür olmalıyım' demen gerekiyor. Bunun iradi gücünü açığa çıkarman gerekiyor. Kopuş teorisi ilkesi bizim için her yerde geçerli. Biz hangi çalışma alanında olursak olalım -ister savunma, ister siyasi olsunmutlaka özgün bir örgütlülüğümüz vardır. 100 erkeğin içinde sadece iki kadın da olsak, orada özgün bir birim haline geliriz. Bizde kadınlar, sorunlarını genelin içinde tartışmazlar, kendi içlerinde tartışır, kararlarını kendileri verir. Erkekler kadınların hayatı hakkında karar verme hakkına sahip değildir. Bu çok temel bir ilkedir. Bunun için bilinç oluşturmak, bilinç yükseltmek, özgür kadın gerçeğinin ne olduğu konusunda tarihsel nedenlerini anlatmak gerek. Var olan milliyetçilik, ırkçılık, cinsiyetçilik gibi bütün o "çilik"lerden bağımsız bir düşünce tarzıyla bunu oluşturabilmek önemli.

Üçüncü ilkemiz; örgütlenme. Kadınların tek başına bu sisteme karşı mücadelesinde başarılı olamayacağına inanıyoruz. Kadınların gücü örgütlülüğündedir. Binlerce yıldır örgütlenmiş olan erkek egemen zihniyet ve kurumlaşma karşısında, kadınlar örgütlenmeden bir güç olamazlar. Güç olarak karşısında dursa bile erkeğe benzemekten kendini kurtaramaz. Tek başına güçlü kadınlar da vardır sistemde. Ancak, ağırlıklı olarak erkeğe benzemişlerdir, erkekleşmişlerdir. Bu nedenle kadınların tek başına olmasını yanlış buluyoruz. Her yerde, her koşulda, her zeminde örgütlenmeyi esas alıyoruz.

Dördüncü ilkemiz; mücadele. Özgür düşünce, açığa çıkan irade ya da örgüt, mücadeleye dönüşmüyorsa, marjinalleşir. Mücadeleyi hep iki boyutlu düşünürüz. Birincisi; kendimize karşı verdiğimiz mücadeledir. Erkek egemen sistem sadece egemen erkeği yaratmamıştır. Köle kadını da yaratmıştır. Nasıl ki erkek egemen gerçeklikle mücadele ediyorsak, köle kadın realitesi ile de mücadele etmek zorundayız. Boyun eğen, irade olamayan, tabi olan, özgürleşmeyen kadın gerçeğine karşı mücadele etmek erkeğe karşı mücadeleden önce gelir. Önce kendine karşı mücadele edeceksin. Kendinde oluşturduğun güç ve mücadele iradesi, erkek egemen sisteme karşı mücadelende önemli sonuçlar doğurur.

Beşinci ilkemiz; estetik, güzellik. Biz yaşamın her halükarda ister dağda, ister kentte olsun, nerede olursa olsun, güzel, temiz ve estetize edilmiş olması gerektiğine inanıyoruz. Kadının 'erkek gibi' olmasını benimsemiyoruz. Bütün kadınların güzel olması gerektiğini düşünüyoruz. Bakımsızlık bizde bir eleştiri konusudur. İçinde bulunduğun, yaşadığın yeri güzelleştirmemen, estetize etmemen de eleştiri konusudur. Elbette burjuva anlayışla bir güzellik ve estetiklikten bahsetmiyoruz. Kadının kendine özen göstermesinden, kendini sevmesinden bahsediyoruz. Yaşamımızın her alanının sanat ve estetik içermesi gerektiğini düşünüyoruz.

Bu mücadelenin toplumsal olduğunu biliyoruz. Mücade-

lemiz sadece bir cins mücadelesi değildir. Sadece kadınların özgürleştirilmesini esas alan bir mücadele değildir. Toplumsal özgürlüğü esas alan bir mücadeledir. Fakat toplum öncelikle kadınların köleleştirilmesi ile toplum olmaktan çıkartılmış ve bu hale gelmiştir. Yeniden kadınların özgürleştirilmesiyle kendini yaşayan, doğal bir toplum haline gelecektir.

'Kadın özgürlük sorunu, sadece kadınların sorunudur' da demiyoruz. Meseleye biyolojik olarak cinsiyetçi zeminden de bakmıyoruz. Demokrasi ve özgürlük bir toplumsal sorundur ancak önce kadının özgürlüğü ile sağlanabilecek bir sorundur.

Rojava'da bu temellere dayanan bir kadın hareketi önemli anlamda bir altyapıya sahipti. Bunun üzerinden Yekîtiya Star önce meclis örgütlenmesini geliştirdi. Meclislerin içinde ekonomi, diplomasi, basın, özsavunma gibi komiteler kurdu. Aslında süreç biraz tersinden oldu. Devrimin ilk zamanlarında komün oluşturmak için koşullar yoktu. Komünün nasıl olacağı konusunda da farklı farklı görüşler vardı. Halkın kendisini yönetebileceği doğrudan demokrasi sistemlerini oluşturabilmek o kadar kolay değil gerçekten. Komünler oluşturulamadı. Ancak halkın kendisi hakkında karar verebileceği, temsilcilerinin olduğu meclisler oluşturuldu. Yekîtiya Star çalışmaları da uzunca bir süre kadm meclisleri üzerinden yürütüldü. Komünlerin inşasına ise yeni başlandı."

Rojava devriminin temel "yönetim" aracı komünler. Komünler, iktidarın devlette merkezileşerek, devrimin halka, halkın devrime yabancılaşmasını önleyecek temel araç. Herkesin yönettiği, herkesin sorun çözücü olduğu, herkesin her şey olabildiği bir ortamda, bir yönetene, devlete ve devletin kurumlarına da ihtiyaç duyulmaz. Yöneten yoksa yönetilen de yoktur. Bu anlamıyla Rojava devrimi, insanın kendi hakikatiyle buluşmaya doğru attığı bir adım. Çünkü insanın hakikatinde, tam da "herkesin her şey" olduğu bir öz vardır. İnsanın hakikatinde özel mülkiyet ve devlet yok. Bu anlamıyla

Rojava, insanlığı komünler vasıtasıyla yeniden toplumsallaştırarak, hakikate doğru atılmış bir adım.

Yekîtiya Star çalışanlarının komünlerle ilgili anlattıkları ise şöyle: "Kadınları yaşamın her alanında örgütlemek, tüm kadınlara ulaşmak. Amaç kadınların temsilcilerinin kadınlar adına konuşması değil, kadınların kendi adlarına kendi mekânlarında konuşması. Komün bunun için gerekli. Bir mahallede oluşturulan kadın komünü, o mahallede yaşanan sorunları kendisi çözmekle yükümlü. O mahalledeki kadınlardan biri, eğer şiddet görüyorsa, kadın komünü bu konuda bir karar alıp, uygulayabilir. Bunu TEVDEM'e bağlı genel komünlerin gündemine de getirebilir. Kadın komünündeki kadınların tamamı aynı zamanda genel komünlerin bileşenleridir. Komün, halkın, mahkeme ya da bir üst kurula gitmeden kendi sorunlarını kendisinin çözeceği bir mekândır.

Ekonomik işlevi olmayan bir komün olamaz. Bütün komün üyelerinin, o komün içerisinde ekonomik olarak kendisini örgütleyebileceği bir sistemi kurması esastır. Bu nedenle tüm komünlerin kooperatifler kurması gerekiyor. A komünündeki bir kooperatifin, o komündeki tüm üyelerinin geçimini eşit olarak sağlaması gerekiyor. Tüm bunlar için de bir alt yapı gerektiğinin farkındayız. Bizim sistemimiz, halkın kendi kaynaklarını, suyunu, toprağını sahiplenerek işletmesine dayanıyor. Oluşan imkâna katılım üzerinden herkes eşit olarak faydalanmalı. Kendi kendisini ekonomik olarak üreten ve geçimini de sağlayan bir halkın, kültürünün de daha güçlü olacağını düşünüyoruz. Ortadoğu'da bugüne kadar petrol üzerinden halkların geçimini sağlaması toplumsal kültürel değerlerde büyük dejenerasyonlara yol açtı. Devlet bağımlılığı yarattı. Biz, ekonominin petrole dayanmaması gerektiğini düşünüyoruz. Hiç kimse ne petrole, ne devlete, ne de başka bir şeye ihtiyaç duymamalı. Varlığının garantisi kendisi olmalı.

Komünler, siyasal olarak neye nasıl katılacağına ken-

disi karar verebilmeli. Komünler, politik olarak herhangi bir örgüte bağlı değildir. Kadın komünleri, Yekîtiya Star örgütlenmesinin içinde olmasına rağmen partisel yapıya sahip değildir, toplumsaldır. Elbette politiktir, fakat 'Şu çizgiye bağlı, bu çizgiden bağımsızdır' gibi bir bakış açısı olmadığı için her türlü düşünceden insanın da katılabildiği örgütlenmelerdir. Bizce siyaset, toplumun kendi kendini yönetmesi için gerekli olan düşünce ve eylemlerin tümüdür. Bugün dünyada tanımlanan 'devlet ve iktidar eksenli' siyaseti, siyasetin bozulmuş hali olarak görüyoruz.

Komünlerimizde esas olan bir başka nokta da; özsavunmadır. İlkemiz, bütün kadınların kendi kendini savunacak düzeye ulaşmasıdır. YPJ gibi bir örgütümüz var ancak YPJ tek başına kadınların savunulması için yeterli değildir. Bütün varlıkların öz savunma mekanizmalarının olması gerektiğine inanıyoruz. Bu anlamda kadın komünlerinde kadınların kendilerini savunma bilincini oluşturmaya çalışıyoruz, bunu pratik olarak da örgütlüyoruz.

Bunları yapmak hiç de kolay değil. 30-40 yıllık bir mücadele deneyimine sahip olmamıza rağmen erkek egemen zihniyet hala ciddi bir problem. Genel çalışmanın daha öncelikli görülmesi yaklaşımı kadınlarda da erkeklerde de var. Ayrıca eski bir örgütlülüğümüz olmasına rağmen, kadınların doğrudan doğruya kendini yönettiği sistem, toplumun ve kadınların hiç alışık olmadığı, bu nedenle özgüven sorunları yaşadığı bir alan. Halkta ve kadınlarda, 'Arkadaşlar var, onlar yapar' ya da 'Arkadaşlar bize söylesin, yaparız' algısı çok güçlü. Profesyonel kadrolara karşı büyük bir güven var elbette. Ancak bu durum kendi iradesinin açığa çıkmasına engel oluyor. Bu duruma karşı ne yapabileceğimizi uzun uzun tartıştık ve şöyle bir önlem bulduk: Yekîtiya Star Meclisi'nin üst yönetiminde ve başkanlığında kadrolar yer almıyor. Bunu kadınların kendi iradesinin açığa çıkması için uyguluyoruz. Yekîtiya Star Meclis Başkanı, Welîde Botî adında bir anadır.

Meclisi, O toplantıya çağırır, raporlarını çıkartır, örgütler. Biz sadece katılırız. Ancak düşünce ve davranış alışkanlığını değiştirmek kolay değil elbette.

Kadınların kendi kendini yönetmesi, savunması, bunun bilincinin ve eyleminin gelişmesi bir süreç. Elbette gelişmeler var, yok değil. Çocukları olan hiçbir kadın artık eskisi gibi değil. Oturup ev işlerini yapsın, boş zamanında gelsin. Artık böyle değil. Kadınlar evde çok daha az zaman geçiriyor. Biz kadının aile ile sınırlandırılmasına karşıyız. Kadınların tek yaşam ve sorumluluk alanı aile değildir. Aile çok ciddi anlamda kadınları baskılıyor ve kimliksizleştiriyor. Ailenin çeperlerini açıyoruz. Aile ile ilgili bu yeni durumun açığa çıkardığı sorunlar da var. Örneğin çocuklarla kim ilgilenecek? Bu da toplumsal bir sorun aslında. Evden çıkan bir kadının, eşini de evden çıkarmaya çalışıyoruz. Welîde Botî'nin eşi Hasekê'de, kendisi Qamışlo'da çalışıyor. İki çocuğu var. Çocukları ile biz de ilgileniyoruz. O çocukların sorumluluğu da sadece anne ve babaya ait olmamalı. Fakat bu konuda çok başarılı mıyız? Çok başarılı olduğumuzu söyleyemem. Yavaş yavaş gelişiyor. Ayrıca biz Kürtlerde ailecilik çok güçlüdür. Kadının evden çıkışına, aile ya da eşi engel olmak isteyebiliyor. Bu durumda, kadından yana bir tutum alıyoruz. Çok zorlayıcı bir hale gelirse, meseleye müdahale ediyoruz. Ana ilkemiz: Kadın evden çıkmalıdır. Bunun önünde engel varsa, o engelleri en uygun biçimde gidermeye çalışıyoruz. Bunların da aşamaları var. En son tercih olarak kadın boşanabiliyor da. Rojava'da boşanma kültürü çok yok. Ancak giderek gelişiyor."

Rojava'da devrim öncesine ait bir istatistik olmadığı için boşanmaların arttığına dair rakamsal bir veri yok. Ancak Efrîn ve Cizîrê kantonlarında kadın evleri, Kadın Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve halk mahkemelerinde yaptığım görüşmelerde verilen bilgi, boşanmaların arttığı yönünde oldu. Aslında bu sonuç şaşırtıcı değil. Devrim süreçlerinde, kadınlar, eskisi gibi yaşamak istemedikleri için boşanma yoluna gidebiliyor. Çünkü

devrim, kadınlara, yeni bir yaşamın olanaklarını sunuyor.

Yekîtiya Star, boşanmalarla ilgili ne diyor?

Yanıt: "Boşanmayı çok temel bir tartışma konusu olarak ele almıyoruz. Bizim ölçümüz; kadının baskı görüp görmediği ve toplumsal/siyasal yaşama katılmasının önünde bir engelin olup olmadığı. Bunu esas almaya çalışıyoruz. Çok rahat, 'Evet boşanabilir' ya da 'Herkes boşansın' demiyoruz. Bunu kolaylaştırmak gibi bir niyetimiz yok. Ama zorlaştırmak gibi de bir niyetimiz yok. Çünkü ana ölçümüz o değil. Kadının baskılanmayacağı çözümler üretmeye çalışıyoruz. Bu sorunları halkın kendisinin çözmesini istiyoruz. Onları, 'Kadının kendini baskı altında hissetmeyeceği bir çözüm bulun' diyoruz. Ancak sorun bize geldiğinde, boşanmaya karşı değiliz. Halktan oluşan barış komitelerinde, ailenin korunması yaklaşımı güçlü. Çünkü bu topraklarda ailenin dağılması olumsuz algılanıyor. Boşanan kadm ne olacak? Nasıl yaşayacak? Toplum bunları düşünüyor. Boşanmak bir seçenektir ancak daha farklı çözümler varsa onlar da esas alınabilir.

Somut bir örnek vereyim. Efrîn'de çalışanımız olan bir kadın arkadaşımızın politik aktifliğinden eşi rahatsızlık duydu. Açıkçası erkek, komplekse girdi. Karşılıklı olarak birbirini eğitmeye dönük yaklaşımlar da gelişmeyince sorun çatışmaya dönüştü. Biz devreye girdik. Ancak sorun bir türlü çözülemedi. Kadın arkadaşımıza boşanmasını önerdik. Kadın arkadaşımız ise toplumsal sonuçları itibariyle boşanmak istemediğini söyledi. Başka bir çözüm yoluna gittik, erkeği başka bir yerde görevlendirdik ve sorunu çözdük. Bizim için esas olan kadının da erkeğin de eşit olarak toplumsal yaşama katılması. Evliliği ve o dar aileyi yavaş yavaş anlamsızlaştırmak."

Rojava'da kadınların varlık hakkını güvence altına alan kurumlardan biri de 'mala jin'ler; yani kadın evleri. Bu kadın kurumlarına, devrimin sembol kurumlarından demek yanlış olmaz. Kadm evlerinin amacı; kadınları, şiddete karşı ko-

Diya Ali, Qamışlo Kadın Evi'nin Başkanı

rumak, kadından yana çözüm ve adalet sağlamak. Devrimin topraklarında ziyaret ettiğim kurumlar içerisinde beni en fazla heyecanlandıran kurumlardan biri olmuştu kadın evleri.

Cizîrê Kantonu'ndaki ilk kadın evi, Qamışlo'da kuruldu. Daha sonra diğer kentlerde ve kantonlarda da kadınların hayatının güvencesi olarak açıldı. Qamışlo'daki kadm evinin çalışanlarının tamamı, evli barklı, çoluklu çocuklu, 50'sini aşmış kadınlardı. Sadece bu kadarı da değil; kadından yana bir yaşam için hem hayattan hem de devrimden fazlasıyla öğrenmişlerdi.

Kadm evine, eşinin hakaretine, şiddetine maruz kalan, eve kapatılan, terk edilen, "kuma" getirilen kadınlar ile küçük yaşta para karşılığında evlendirilmek istenen ya da borç karşılığı satılan kız çocukları başvuruyor. Bazen de erkek arkadaşlarının varlığından ailesi haberdar olan 15-16 yaşlarında genç

kadınlar, kadın evine gelerek yardım istiyor. Bu durumda da kadın evi yöneticileri, devreye girerek, genç kadınların, ailelerinden zarar görmesine engel oluyor, hatta hayatlarını kurtarıyor.

Şiddet gören bir kadın geldiğinde izlenen yol nedir? Bunu Qamışlo Kadın Evi'nin Başkanı Diya Ali anlattı: "Eşinden şiddet gören bir kadın bize geldiğinde, önce kadını dinliyoruz. Neler yaşadığını anlatmasını istiyoruz. Ardından yaşadığı şiddeti fotoğraflayarak belgeliyoruz. Eğer erkek de kadınla birlikte gelmişse, erkeği de dinliyoruz. Genelde kadınlar tek geliyor. Biz de kadm asayişine bilgi vererek, erkeğin tutuklanmasını sağlıyoruz. Ardından hazırladığımız dosyayı mahkemeye sunuyoruz. Kadını tüm yargılama boyunca savunuyoruz."

Rojava halk mahkemelerinde, kadm ve çocuğa yönelik şiddet davalarına kadm hâkimler bakıyor. Yargılama sonunda kadından yana bir adalet sağlanmaması durumunda, kadın evi, karara itiraz ederek, yargı sürecinin yenilenmesini istiyor.

Kadın boşanmak amacıyla kadm evine geldiğinde izlenen yol nedir?

Diya Ali'nin yanıtı şöyle: "Boşanma olayında önce sorunu anlamaya çalışıyoruz. 15 gün süre veriyoruz. Kadının evi, çocukları var, onları bırakmaması için ikna etmeye çalışıyoruz. Bu 15 günlük süre içinde kadmla ilgileniyoruz. Aile ile sürekli iletişim halinde oluyoruz. Eğer bu süreden sonra kadın yeniden gelirse, mahkemeye başvuruda bulunarak boşanma davası açıyoruz ve davaya kadının avukatı olarak katılıyoruz. Eğer mahkemeye gitmeden sorun çözülürse, aileyi takip etmeye devam ediyoruz."

Qamışlo Kadın Evi yöneticilerinin verdiği bilgiye göre, 2014 yılından itibaren başvurularda artış var. Bunun nedeni de açık: Bilinçleri aydınlanan kadınlar, devrime güvenerek yaşadıkları şiddeti ifşa ediyor. Qamışlo Kadın Evi yöneticile-

rinin yorumu da benzer: "Daha önce kadınlar şiddet yaşadığında ya da istemediği bir evliliğe zorlandığında utanıyor ve kimseyle paylaşmıyordu. Yardım alabileceği kurumlar olmadığı için kendilerini çaresiz hissediyor, şiddeti deşifre etmiyordu. Ancak devrimden sonra bu durum değişmeye başladı. Rojava devrimiyle kadınlar her çalışmada yerini almaya başladı. Özgüvenlerini kazandıkça, kadının gücü, yapabilecekleri toplumda görülmeye başlandı. O durumda erkeklerden gördükleri baskı azaldı, saygı görmeye başladılar. Aldıkları ideolojik eğitimlerle ve devrimin onların üzerindeki etkisiyle artık sorunların karşısında daha güçlü duruyorlar."

Kadın evlerinin çalışma esası, devrimin diğer kurumlarında olduğu gibi gönüllülük. Qamışlo Kadın Evi'nde yönetim dâhil 12-15 kadın görev yapıyor. "Bilgi toplama, arşiv ve çözüm" olmak üzere 3 komisyon bulunuyor. Bilgi toplama komisyonu, kadın evine başvuruda bulunan kadınların sorunlarını ilk elden öğrenerek kaydediyor. Arşiv komisyonu ise çözüme kavuşan veya kavuşmayan olayları arşivliyor. Çözüm komisyonu, mahkeme ve olayın sonuçlanması sürecini takip ediyor.

2015 yılının Ocak ayında Rojava İçin Avukat Dayanışması ile birlikte ziyaret ettiğim Qamışlo Kadın Evi'den tam çıkarken yaşadığım kısa bir anın bile bana verdiği güveni düşününce, Rojava'da kadınların hayata akın akın katılırken devrime duydukları güvenin nedenini anlamanın hiç de zor olmadığını fark ettim. Kapıdan çıkacağım sırada, Kadın Evi'nin analarından biri kolumdan tutarak, beni bir odaya götürdü. Kapının tam karşısında Abdullah Öcalan'm büyük bir fotoğrafı ile fotoğrafın önündeki iki sandalye dikkat çekiyordu. Annelerden biri, bir yüklüğün altından silahı çıkardı ve eline aldı. Yaptığı "poz" değildi, o silahı kullanmasını da biliyordu. Fotoğraflarını çektim. Sonra şaka ile karışık, elindeki silahı işaret ederek, "Burası erkekleri ikna etme odası. İsterlerse ikna olmasınlar" dedi. Sıkıca sarılıp çıkmıştım

Qamışlo Kadın Evi yöneticilerinden

odadan. Kürtçem hissettiklerimi kelimelerle anlatmaya yetmemişti. Ama o ana, "İyi ki varsınız. Siz var olduğunuz sürece kadınların da devrimin de sırtı yere gelmez" demek istediğimi anlamıştı. Bunu hissettim.

Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da, şiddete maruz kalan kadınların en çok sıkıntı yaşadığı sorunlardan biri, şiddet yaşadığı evden ayrıldıktan sonra çocuklarıyla birlikte kalacakları güvenli yerlerinin olmaması. Rojava devriminin bu konuda iki çözüm yöntemi var. Kadın evi, bu tür durumla karşılaştıklarında Yekîtiya Star'a başvuruyor. Yekîtiya Star örgütlülükleri aracılığıyla toplumsal dayanışmayla çözümler geliştiriyor. Ancak bu dayanışmacı çözümün yanı sıra, Kadın Bakanı Emina Umer'in verdiği bilgiye göre, 2014 yılının Temmuz ayında Cizîrê Kantonu'nda "Kadınları Savunma Evi" de açıldı. Kadınlar çocukları ile bu evde kalabiliyor. Ço-

Emina Umer,
2015 yılının Ocak
ayında kadın bakanıydı

cuğa eğitim verilirken, kadının da meslek edinmesinin koşulları yaratılıyor. 2014 yılının Ağustos ayında Savunma Evi'nin 12 kişilik kapasitesi vardı. İlk seferde 6-8 ay kalan kadınlar, eğer bu süre içerisinde kendi ayakları üzerinde durabileceğini düşünmüyorsa, Savunma Evi'nde kalma süresi uzatılıyor.

Rojava devrimi ile birlikte kadınlarla ilgili akademilerden kadın atölyelerine onlarca kurum kuruldu. Ancak sığınma evi yeni açılabildi. "Neden bu kadar beklendi?" sorusuna Umer'in verdiği yanıt, Rojava'nın toplumsal ve kültürel gerçekliğine işaret ediyor: "Toplumun hazır olmasını bekledik. Özerk yönetimin kurulmasını ve iş bölümünün yapılmasını bekledik. Amacımız kadınların sorunlarına çözüm bulmak ve onları kucaklamak. Özerk yönetim kurulduktan sonra bu alan Kadın Bakanlığı'nın görev alanına girdi. Kadın Savunma Evi'ni kurduğumuz yer bilinmiyor. Çünkü orada yaşayan ka-

Pervin Muhammed Emin, 2015 yılının Ağustos ayında Rojava Yasama Meclisi Eş Başkan Yardımcısı'ydı

dınlar üzerinde hala bir tehdit var. Bu evi kurduğumuz için bize de tepkiler geldi açıkçası."

Sadece sığınma evinin açılışında değil, kadınlar attıkları her adımda erkek aklının itirazı ile karşılaştılar, karşılaşmaya da devam ediyorlar. Örneğin, Rojava Toplumsal Sözleşmesi'nin ya da yasaların yazılması aşamasında. 2014 yılının Ağustos ayında görüştüğümüz Rojava Yasama Meclisi Eş Başkan Yardımcısı Pervin Muhammed Emin, erkek aklının itirazlarını kadın dayanışmasıyla aştıklarını anlatmıştı: "Bir kanun ya da anayasanın bir maddesi görüşülmeden önce kadınlar olarak bir araya geliyorduk. Kendi aramızda toplantılar yaparak görüşlerimizi ortaklaştırıyorduk. Orada aslında kadın ulusunu temsilen yer aldık. Yüzde 40 cins kotası sırasında bazı engellerle karşılaştık. Erkekler, 'Belki kadınlar burada olmak istemez. Neden yüzde 40 kota koyu-

yorsunuz' diye itiraz ediyorlardı. Ancak bunu kabul ettirdik. Ben Kürt'tüm. Ancak kadınlar olarak kadın ulusunu temsil ediyordum. Aramızda ciddi bir dayanışma ve yardımlaşma söz konusuydu. Erkek egemen zihniyetle bu dayanışma ve yardımlaşma sayesinde mücadele edebildik."

Pervin Muhammed Emin'in verdiği bilgiye göre, toplumsal sözleşme 8'i kadın 19 kişi tarafından yazıldı. 19 kişi arasında Asuri, Süryani ve Araplar da yer aldı.

Emin ile görüştüğüm tarihte, 91 kişilik Rojava Yasama Meclisi'nin sadece 13 üyesi kadındı. Emin'in "eş başkan yardımcısı" sıfatıyla dâhil olduğu 5 kişilik Yasama Meclisi'nde ise bir kadın daha vardı. Kadm sayısının bu kadar azlığının nedeni ise genel olarak siyasi partilerin Yasama Meclisi'ne üye olarak erkek göndermesi. Ancak Rojava'daki kadınların ulaştığı siyasi bilinç, tüm siyasi yapıları değişikliğe zorlayacak düzeyde. Hayatın ve devrimin ihtiyacı olan değişiklikleri yapmayanı ise zaten tarih affetmiyor, çöplüğe postalıyor. Üstelik bu çöplüğün sanal ortam gibi, geri dönüşü de yok.

Rojava kadın devrimi, sadece Kürt kadınlarının devrimi değil, Rojava'da yaşayan tüm kadınların devrimi. Bakanlıklardan okullara devrimin kurumlarında, Kürtler kadar yoğun olmasa da Kürtlerin dışındaki halklardan da kadınları görmek mümkün. Devrimin içinde yer alan kadınlardan biri de Xensa Elhemun.

Elhemun, Ulusal Arap Heyeti'nin Eş Başkanı ve Anayasa Meclisi Üyesi. Devrimden önce Arap kadınlarının, Suriye Arap Cumhuriyeti'nde bazı kamu kurumlarında yer aldıklarını, öğretmenlik gibi mesleklerde çalıştıklarını anlatan Elhemun, "Yalnız Rojava devrim sürecindeki kadar aktif değildi" dedi.

Elhemun, rejim dönemi ile bugüne ilişkin değerlendirmeleri ise şöyle: "Devrimden önce Arap kadınları çalışıyorlardı ancak şimdiki kadar özgür ve demokratik bir biçimde de-

ğildi. Çalışmalarda yer alışı çok sınırlıydı. Bu durumda toplumun geleneksel yargılarının baskın olması etkiliydi. Kadın, ne kadar okusa ya da meslek sahibi olsa da evlendikten sonra evlilik geleneklerine ayak uydurmak zorundaydı. Sadece eşi ve çocukları ile ilgilenmek zorunda kalırdı. Dışarıya çıkması ve çalışması, geleneklere göre kabul görmezdi.

Rojava devrimi ise kadına tüm yaşam alanlarında tam bir özgürlük verdi. Kadm artık kendi kararlarını kendisi verebilir, çalışma alanını seçebilir, YPJ'de yer alabilir, öncülük yapabilir. Kadında gerçekleşen bu değişimlerde devrimin yarattığı bilinç ile Önder Apo'nun toplumu özgürleştirme felsefesi ve perspektifleri etkili olmuştur. Demokratik Özerk Yönetim, içinde Arapların da yer aldığı bir yönetimdir. Arap kadınları da demokratik özerklik sisteminin çalışmasında, hemen hemen her kurumda aktif olarak yer alıyor.

Devrimden önce Rojava'daki tüm uluslardan kadınların birbirleriyle belli ilişkileri vardı. Ancak sıradandı. Devrimden sonra ise kurumların içinde ve özerklik sistemindeki çalışmalarda ilişkiler derinleşti. Tüm aktivitelerin içerisinde her ulustan kadınların bir araya gelişi daha güçlü bir ilişkilenmeye yol açtı.

Arap Ulusal Heyeti olarak, 2011 yılından bu yana çalışma yürütüyoruz. Ancak çalışmalarımız 2013 yılından sonra aktifleşti. Heyetimizin kadın komitesi de var. Köylerde yaşayan Arap kadınları için sağlık, okuma yazma gibi projeler hayata geçiriyoruz."

Mey Ahmed Hemud ise Arap Kadın Heyeti'nin Başkan Yardımcısı. Genç bir kadın olan Mey Ahmed Hemud'un, devrimin kendi hayatında yarattığı değişime ilişkin söyledikleri, devrimin Arap kadınlarında da bir karşılığının olduğunun somut göstergesi: "Devrimden önce ben sadece ailemi ve arkadaşlarımı önemserdim, onlarla ilgilenirdim. Çok dar bir çevrem vardı. Devrimden sonra daha çok kadını tanıma, hayatlarını öğrenme isteğim gelişti. Kadın gerçeğinin ne ol-

duğunu anladım. Kadına, topluma ve özgürlüğe bakış açım gelişti. Tüm kadınlar gibi benim de devrimden sonra hayata daha fazla tutunma isteğim gelişti."

Rojava'da kadından yana bir ekonomik sistem de inşa ediliyor. Kadınların toplumsal üretime katılımı esas alınırken, ekonominin örgütlenmesine ilişkin kurumlarda da kadınlar var. Örneğin, Ekonomi Bakanı, Süryani bir kadın. Derik'te 2015 yılının başında kurulan Ekonomi Akademisi'nin hem öğrencileri hem de eğitimcileri arasında kadınların varlığı hiç de az değil.

2015 yılının Ocak ayında görüştüğüm Kadın Ekonomisi çalışanları, genel komünlerin olduğu her alanda kurulması amaçlanan kadın komünlerinin kadın kooperatifleri de oluşturarak, kadın ve erkek arasındaki eşitliği ekonomide de sağlamayı amaçladıklarını anlattı.

Kadını, komünal ekonomi ile buluşturmanın amaçlarından biri kadını kendi tarihi, yani toplumsallığı ile buluşturmak. Kolektif ekonominin içinde olan, doğanın bilgisine/gizemine sahip olan kadın, toplumsal zenginliğin erkeğin elinde toplanarak devletleşmesi ile bu alandan atıldı. Rojava devrimi, kadını komünal ekonomiye dâhil ederek, kaybettiği yerde ayağa kaldırmak da istiyor.

Ocak 2015 verilerine göre, Cizîrê kantonunda bugüne kadar Derîk, Qamışlo, Rimelan ve Tirbespîyê'de 4 tarım kooperatifi kuruldu. Bu kooperatifler buğday ekim ve satımını gerçekleştiriyor. Ayrıca, kadınların çalıştırdığı bir süt satış kooperatifi de var. 4 tekstil atölyesi ile bir ekmek ve bir pastaneyi de kadınlar kurdu ve işletiyor.

İnsanların emeği ile toplumsal üretimin büyük bir bölümünün savunmaya ayrılmak zorunda olduğu Rojava'da en geç örgütlenen alan; ekonomi oldu. Kadm ekonomisi açısından da durum aynı. Ancak buna rağmen, Cizîrê kantonunda kadın ekonomilerinde istihdam edilen kadınların

sayısı 2015 yılının Ocak ayında 100'e ulaştı. Bu sayı, hem devrimin kıt olanakları hem de kadınların çalışmasının "makul" görülmediği geleneksel toplumsal doku ile birlikte düşünüldüğünde çok büyük rakam.

Çalışmak üzere komünlere başvuran kadınlar, yeteneklerine göre kooperatiflere yönlendiriliyor. Kadın kooperatiflerinin yanı sıra, genel kooperatiflerde de kadınlara öncelik tanınması esas. Kadınların kooperatiflere ilgisi yüksek. Ancak kooperatiflerin kadınların ilgisine mazhar olması çok da kolay olmadı, adeta iğneyle kuyu kazar gibi kadın kooperatifleri kurularak işletiliyor. Kooperatiflerin yanı sıra kadın vakıfları ile kadınlara meslek edindirmek için ücretsiz kurslar da veriliyor.

Bir yıllık kadın kooperatiflerinden çıkan sonuç şu: Kadınlar, kooperatiflerde çalışarak, üretime katılıp kendi gücünün farkına varıyor ve özgüven kazanıyor. Bu da kadında değiştirme gücünü büyütüyor.

KADINLARIN OKULU YPJ

Rojava devrimini dünyanın gündemine taşıyan, ezilen halkların ilgi odağında olmasını sağlayanlardan biri de Kadın Savunma Birliği (YPJ) oldu. Ancak kadınların askeri alanda da öncü bir güç olarak kendi varlığını ispatlaması hiç de kolay olmadı. Kadınlar arasında 1979'dan bu yana kesintili de olsa bir siyasi çalışma var ancak 2011'e kadar kadın çalışması yürütenler arasında yerelden kadın katılımı çok azdı. Toplumda, kadınların askeri başarı gösteremeyeceği düşüncesi de güçlüydü. Kadınlardaysa güvensizlik duygusu hâkimdi. YPJ komutanlarının verdiği bilgilere göre, kadınların YPG'ye katılımı 2012'de yoğunlaşmaya başladı.

O dönemde YPG içindeki kadınlara yaklaşım da genel toplumsal algıdan çok farklı değildi. Gerilla kadın kadrolar savaş gücü olarak görülse de, yerelden yeni katılan kadınlara karşı güvensizlik güçlüydü. Kadınların merkezler ya da lojistik gibi geri hizmet alanlarında çalışması isteniyordu.

Ancak kadınlar devrimi savunmakta ne kadar kararlı olduklarını canlarıyla gösterince bu gerici yaklaşımlar da değişmeye başladı.

2012 yılında yapılan 1. YPG Konferansı'nda kadın örgütlenmesi de gündeme gelirken, tüm eğitimlerde kadın özgürlük mücadelesinin tarihinin okutulması zorunlu hale getirildi. YPG içinde kadın savaşçı sayısının önemli düzeyde artış göstermesi ile birlikte 2013 yılının 2-4 Nisan günlerinde yapılan konferansla birlikte hızlıca YPJ'ler oluşturuldu. 200'ü aşkın kadının katılımıyla gerçekleştirilen konferansta, YPJ merkezlerinin açılması, komutanlıkların, askeri meclislerin, akademilerin ve taburların kurulması kararları alındı.

YPG içerisinde erkek egemenliğine karşı mücadelede çok önemli mekanizmalar uygulanıyor. Öncelikle YPJ'nin iç işleyişi ayrı bir şekilde örgütlenmiş durumda. Örneğin, YPJ eyalet yönetiminin aldığı kararlar, YPG eyalet yönetimine bildiriliyor ancak tartıştırılmıyor. Bu ilke yukarıdan aşağıya tüm örgütlerde uygulanıyor. Bu ilkeye aykırı pratik izleyen birey ya da YPG birimi hakkında rapor tutuluyor.

Savaş alanında kadın komutanın iradesini tanımama, kadın bedenine dönük her türlü saldırı gibi durumlarda erkekler için platform oluşturuluyor. Kadınların da katıldığı bu platformlarda erkekler yargılanıyor. Ancak kadınların platformu özgün alanda yapılıyor, erkekler katılamıyor. Kadına yönelik taciz suçlamasında "görevden alma, uyarı, kınama" gibi yaptırımlar uygulanıyor.

Rojava'nın ilk kadm taburunun kuruluşu ise verilen bilgiye göre, konferansın öncesine, 2013 yılının 5 Mart'ına rastlıyor. Kadın taburu, ilk olarak Efrîn'de "Şehit Ruken Taburu" adıyla kuruldu. Kuruluşundan 6 ay sonra gidip gördüğüm tabur, Efrîn ile Halep arasında Şêrawa'daki mevzilerin en kritik noktasının savunmasını üstlenmişti. Hemen karşımızda kadın düşmanı El Nusra çetelerinin kara bayrakları dalgalanıyordu. Çıplak gözle hareketlerini görebiliyordum.

YPJ'nin ilk şehidi Slava. 2013 yılının 29 Mayıs'ında Efrîn'de ölümsüzleşti.

Aynı durum onlar için de geçerli. Taburdaki YPJ'lilerin ezici çoğunluğu 20 yaşın altındaydı. Devrim öncesinde öğrenci, işsiz ya da ev emekçisi olan bu genç kadınlar, hızla devrimin özgürlük havasını soluyarak politikleşmişlerdi. Önce YPG'de eğitim alıp, bir süre köylerinde ya da ilçelerinde savunmada yer aldılar. İçlerinden bazıları ise hayatının tamamını devrimin ve Rojava'nın savunmasına adadı ve YPJ taburuna katıldı.

"YPJ nedir?" sorusuna yanıt ararken, daha öncede ifade ettiğim gibi Rojava'daki silahlı kadın direnişinin 30-40 yıldır dağlarda yakılan özgürlük ateşinin bir yansıması olduğunu unutmamak gerek. Rojava devrimi, Kürt özgürlük hareketinin, kırk yıllık mücadelesinde tüm biriktirdiklerinin uygulama alamysa, Rojava kadın devrimi de, Kürt kadın özgürlük hareketinin tüm biriktirdiklerinin hayat bulmasıdır.

Kürt kadın özgürlük mücadelesinin bu gelişim seyri hiç de kolay olmadı. Bu sürecin içinde yer alan kadınların tanıklıkları öğretici örneklerle dolu.

1995 yılından bu yana dağlarda olan Dilan Nurhak, Dağın Kadın Hali'nde, kadınların özgürleşme eğilimi karşısında erkek aklının tutumunu şu cümlelerle çok iyi özetlemişti: "İlk ordulaşmaya gittiğimizde korkunç şeyler oldu. Erkekler kıyamet kopardı. Kadının eline silah geçti, güç geçti. Çünkü eskiden güç ile konuşuyordu. Önderlik, erkek cephesinden gelen bütün saldırıları göze alarak bize yol açtı. Bizim ordulaşmamız, kadm ordulaşmasını oluşturmamız perspektifini verdi, oluşturdu, bizi örgüt haline getirdi."

1989 yılında Gabar'dan gerillaya katılan Menal Bagok'un anlatımı da, kadınların nereden nereye geldiğinin çok somut örneği: "Çok değerli arkadaşlardı ama kadınının da erkeğinin de müthiş feodal yaklaşımı vardı. Birlikte geldiğim arkadaşlar, birlikte büyüdüğümüz arkadaşlardı. Her ne kadar gerici yanlarımız olsa da biz bir hayal ile geldik. Bize ikinci gün, 'Kefiye takın, takmazsanız olmaz' dediler. Biz de 'Buraya asker olmaya geldik. Eşitlik, özgürlük için savaşmaya geldik, kadın olmaya gelmedik' diye itiraz ettik. Katıldığımız grupta fazla kadın yoktu, üç-dört kişiydik. Onlar da kefiyeliydi. Diğer erkek arkadaşlar da köy katılımlıydı. Kefiyeden dolayı üzerimizde kurdukları baskı nedeniyle, birlikte büyüdüğümüz arkadaşlar olarak birbirimizi her gördüğümüzde kaçıyorduk. Selam veremeyecek duruma gelmiştik. (...) Her ne kadar erkekler istemese de, kabul etmek zorunda kaldılar. Kadınların çabası da çok güçlüydü. İlk geldiğim yıllarda bile, erkek ne kadar kadını arka saflara atmak istiyorsa, o kadar çok ön saflarda yer almak istiyorduk. Hep kendimizi ispat etmek durumundaydık. 'Madem gerillasın, o zaman sen de benim gibi yük kaldırmaya mecbursun, benim gibi kürek sallamaya mecbursun' diye düşünüyorlardı. Biz de yarışa giriyorduk. Erkeklerin

Şehit Ruken Taburu'nun Komutanı Zozan Deniz.

zihniyeti değişmiyordu ve biz kendimizi ispatlamaya çalışıyorduk."

Kürt kadınlarının, toplumsal cinsiyetçi rollere karşı dağlarda da verdikleri amansız mücadelenin kazanımları, sonuçları, Rojava'da toplumsallık kazanıyor. YPJ de bu mücadelenin deneylerinden ortaya çıkan bir sonuçtur.

Kadın taburları neden kuruldu? Bu taburlar, Rojava'da neleri değiştirdi? YPJ ile YPG arasındaki ilişki nedir? YPJ'liler, Türkiyeli kadınlardan ne bekliyor?

2014 yılının Eylül ayında bu sorulara Şehit Ruken Taburu'nun komutanı Zozan Deniz yanıt vermişti. YPJ'lilerin ilk röportajlarından olan bu röportaj, bir nevi belge niteliği de taşıdığı için kitaba aynen aldım.

YPG içerisinde ayrı bir kadın taburu oluşturma ihtiyacı nereden doğdu?

Toplum içerisinde, hele de Kürt toplumu içerisinde kadın kendisine güvenmiyor. Toplum da kadına güvenmiyor. Kadın, karma ortamlarda genelde erkeğin gölgesinde kendini var edebiliyor. Ancak, kadm tek başına olduğunda kendi gücüyle ayakta kalmayı da çok iyi başarıyor. Kadınlardan oluşan özgün yerlerde kadınların duruşu farklı, genel ortamlarda farklı oluyor. 'Bir sorun olursa, erkekler yapar' algısı var. Bunu yıkmamız gerekliydi.

Pratik savaşta da mı böyle?

Tam olarak değil. Ama savaşta da elimizden geldiğince özgünlüğü korumaya çalışıyoruz. Savaş tarzımız ayrı. Ancak kadınlar, ayrıntılara daha çok dikkat ediyor. Örneğin şu an bulunduğunuz alanda da kadınların bulunduğu mevzilere daha çok güveniyoruz. Toplumun bu konuda algısı da öyle. Kadınların duyarlılığı, hassasiyeti, toplumda bu anlamda bir güven de yaratıyor. Erkeklerin kendine olan aşırı güveni rahatlık getirebiliyor, ancak bu rahatlık birçok yerde kaybettirebiliyor. Hele savaş ortamında sonuçları çok ağır olabiliyor. Şu an bulunduğumuz Şêrawa'da bu alanın yarısı YPJ'nin elindedir. En önemli mevzilerde kadın arkadaşlar bulunuyor.

YPG bir gerilla örgütü değil, gerçekten bir halk savunma birliği. Bu durumun getirdiği sorunlar yok mu?

Doğru, burası gerilla ortamı gibi değil. Gerillada kadınlar yıllarca eğitim görüyor, sonra özgün ortama giriyor. Ancak YPG yarı halktır. Katılımcıları evinden çıkıp gelmiştir. Nasıl savaşacağını bilmiyor. Kendi gücünü bilmiyor. İşte tam da bu koşullarda böylesine bir kadm taburunun oluşmasını olağanüstü bir gelişme olarak görüyorum. Yani gerilladaki artık alışılmış olandır. Ama böylesine sıcak savaş ve devrim ortamında bu taburu kurmak muazzam bir şey. Şu anda burada konuşuyoruz. Bir saat sonra bu mevzilerde savaş çıkabilir. Bir gün bakıyorsun mermi patlıyor ve savaştayız. Ancak ertesi gün her şey normalleşebiliyor. Karşımız-

daki güç normal düzenli bir ordu değil. Ne zaman ne yapacaklarını kestiremiyorsun.

Ayrı bir kadın taburu oluşturulmasına Efrîn halkının yaklaşımı nasıl oldu?

Ailelerin çok özel bir ilgisi ve desteği var kadın taburuna. Aileler, YPG'ye katılan çocuklarının özgün tabura geçmesine daha çok seviniyorlar. Kendi araçlarımız ve bayraklarımızla Efrîn'e gittiğimizde halkın büyük bir sevgisiyle karşılaşıyoruz. Gören ayağa kalkıp selamlıyor, slogan atıyor, el sallıyor. Şoförlerimiz de kadın. Bu başka bir yer için çok normal olabilir. Ama araçları kadınların kullanması bile Efrîn'de günlerce konuşuldu, halk heyecanlandı. Halk görüyor, arabayı süren kadın, doçkayı kullanan kadın. Tüm bunlar onları etkiliyor. Bu etkilenme düzeyi, YPG'ye, karma ortamlara göre 10 kat daha fazladır. Genç kadınların katılımını etkiliyor ve kadınların katılımı giderek yükseliyor. Yaklaşık 25 gün önce, bu mevzilerde savaş oldu ve 3 arkadaşımız şehit düştü. Bu savaşın ardından kadınların katılımı hızla arttı. Şimdi yeni savaşçıların eğitimleri var. 10 erkek varsa devrelerde, 20 de kadın var.

Neden kadınların katılımı yüksek? Ya da katılan kadınlar, katılımlarını nasıl gerekçelendiriyor?

Kadınlar, genellikle kendini tanımlama üzerinden geliyor. Şu anki toplumda yaşayamayacaklarını görüyorlar. Til Aren'de kadınlara olan yaklaşımı gördüler. Çeş ül Hür (Özgür Suriye Ordusu), girdiği bölgelerde kadınlara özel olarak yöneldi. Onları çırılçıplak soyarak sokağa attı. Tecavüzler yaşandı. Annelerin çocukları gözleri önünde öldürüldü.

Dinci gericiliğin kendileri için tehlikeli olduğunu mu anladılar?

Evet, bunu gördüler. Kendilerini savunmazlarsa, ne ile karşılaşacaklarını gördüler. Öldürülecekler, kesilecekler, tecavüze maruz kalacaklar, bedenleri satılacak. Bunu gördüler. Sadece kendileri değil, tüm toplumun tehlike altında oldu-

ğunu gördüler. Erkekler kaçarken, kadınlar kaçmak yerine savaşmayı tercih ettiler.

Sözünüzü keseceğim, bir anımı aktarmak için. Sınırdan geçtikten sonra ilk karşılaştığımız YPJ'lilerden biri, biraz da gülerek, "Erkekler kaçtı, vatan savunması bize kaldı" demişti. Gerçek durum mu bu?

Doğru. Kaçan erkeklerin sayısı çok fazla. Ama kadınlar gitmiyor, kalıyor. Bu nedenle diyoruz ki: Rojava'yı kurtaracak olan kadınlardır. Bu gerçekten hareketle kadınların katılımını güçlendirmeye çalışıyoruz.

YPJ'ye katılan kadınlar kimler? Gençler mi, orta yaşlılar mı? Öğrenciler mi, ev emekçisi kadınlar mı? Bir anda silahlanıp mevzilere giren bu kadınlar kim?

YPG'ye her yaştan katılım var. Ancak YPJ, ağırlıklı olarak genç kadınlardan oluşuyor. Büyük kesimi 20 yaşın altında. 20 yaş üstünde olanlar da var. Evli ve çocuk sahibi olup, devrimin ardından YPJ'ye katılmak isteyenler de çok fazla. Ancak çocuklar nedeniyle onların katılımını uygun görmüyoruz. Öğrenciler, işsizler, ev emekçisi kadınlar... Her yerden katılım var.

Kadın cins bilincinin geliştirilmesi için neler yapılıyor YPJ içinde?

Kadınlar YPJ'ye tam katılımdan önce YPG eğitimi görüyorlar. 20 günlük bir eğitim bu. Ardından kendi ilçelerinde YPG düzeyinde çalışıyorlar. Tümden katılmak isteyenler yeni savaşçılar eğitimine gidiyor. Burada diğer derslerin yanı sıra kadın tarihi ve toplumsal cinsiyet üzerine bir eğitim de söz konusu. Taburda da eğitimlerimiz sürekli devam ediyor. Şu anda cephede savunmadayız, mevzileri tutuyoruz. Ancak bu koşullarda da eğitimlerimizi sürdürüyoruz.

Bu eğitimlerin temel ekseni nedir?

Kadının kendi gücünün farkına varması. Üzerinde durduğumuz en temel nokta bu. Çünkü kadınlar kendi tarihini, bugüne kadar dünya üzerinde neleri değiştirebildiğini

bilmiyor. Ayrıca dil derslerine çok önem veriyoruz. Okuma yazması olmayanlara okuma yazma öğretiyoruz. Bu dersi her durumda aksatmadan yapıyoruz.

YPG ile YPJ arasındaki ilişki nasıl?

İlk başta da söylediğim gibi, kadınların kendilerini tanımaları ve kadın bilincinin gelişimi için böyle bir özgün örgütlenmeye ihtiyaç vardı. YPG ile aramızda ast-üst ilişkisi yok. Birlikte çalışıyoruz. Aynı askeri gücüz. Hedeflerimiz, çalışma sistemimiz aynı.

Ayrı bir ana karargâhınız yok değil mi?

Evet, ana karargâhımız bir. Özgün olarak sadece taburlarımız var. Bu orduda kadınlar da var. Ve biz bu kadınları ifadelendirmek istedik, taburlarımızı kurduk.

Buradaki eğitimler, toplumsal cinsiyet rollerinin değişimi ile ilgili verdiğiniz bilgiler, anlattıklarınız, kadın tarihi... Bu değişimi, topluma nasıl taşıyorsunuz?

YPJ'nin oluşumu biraz da bu bahsettiğiniz konu ile alakalı. Hemen hemen her evden YPG ya da YPJ'ye katılımlar oluyor. Öncelikle bu katılım yoluyla aktarım oluyor. YPJ'nin askeri gücüyle aktarımın dışında toplantılarla, eğitimlerle bu aktarım sağlanıyor.

YPJ'nin bütün bu çalışmalarının sonuçları neler?

Kadınların katılımı yükseldi. Toplumun kadma bakış açısında büyük bir değişiklik var. Kadının kabul edilebilirliğini artırdı. Tamamen değişmedi elbette. Hala bazı ilçelerde feodal kültür nedeniyle çocuklarının katılımını engelleyenler var. Ama kadm taburunu görünce, bu kültürden kopuş için adım atıyor.

Kuzey Kürdistan'da KJB, YJA Star gibi örnekler var. Sizin böyle hedefleriniz var mı?

Aslında hedefimiz öyle bir yapılanma. YPJ'yi oluşturup, adım adım ordulaşmaya doğru gitmektir. Ancak koşullar ne olacak? Henüz bilemiyoruz. Genel gelişmeleri elbette biliyoruz, görüyoruz. Ama bunların dışında gelişebilecek yöne-

limleri çok kestiremeyebiliyoruz. Savaş ortamındayız. Savaş engellemezse öyle bir planımız var. Kadın güçlerini ve taburların sayılarını artırmak. Eğer yapabilirsek, tamamen özgün alanlar da yaratmak istiyoruz. Ancak bütün bunlar savaşın gidişatına bağlı.

Rojava devrimine baktığımızda aynı zamanda bir kadın devrimini de görüyoruz. Kadın olmasaydı, Rojava devriminin neyi eksik olurdu? Kadınlar bu devrime ne kattı?

Kadınlar olmasaydı, bu devrimin çok önemli bir parçası olmayacaktı. Devrimin geleceğini, gidişatını belirleyecek olan da kadınlar. Kadınların öncülüğü olmasaydı, kadınlar desteklemeseydi devrim bu kadar ilerlemezdi. Törenlerden meclislere, akademilerden savunmaya kadar her alanda öncülük kadınlarda. Kadınların bu devrime katılımı ne kadar güçlü olursa, devrim o kadar güçlenecektir. Zayıflarsa, zayıflayacaktır. Her kadına kendi koşullarına, düzeyine göre devrime katılma zemini yaratmaya çalışıyoruz. Savunma sistemine katılamıyorsa, mecliste çalışabilir örneğin. Birçok mekanizma var. Örneğin mevzilerde savaştayken, anneler yemeklerle kilometrelerce yol geldiler. Bu da çok önemli. Burada şu anda bir tarih yazılıyor ve kadınlar bir biçimde bu tarihin içinde yer alıyorlar. Büyük fedakârlık gösteriyor. Bazı aileler, 5 kız çocuğunu YPG'ye gönderiyor. Bu, bir anne için çok büyük bir fedakârlıktır.

"Burada tarih yazılıyor" dediniz. Siz de bu tarihi yazan kadınlardansınız. Kişisel olarak nasıl bir duygu taşıyorsunuz?

Sorumluluğu çok büyük. Bizim gördüklerimiz, yaşadıklarımız çok ağır. Farklı yerlerde de savaş ortamında kaldım. Ama burası çok farklı. Asker olursun, yanındakiler de askerdir ve savaşırsın. Ama burası öyle değil. Yanında yaşlı bir anne de olabilir, bir çocuk da, YPJ'liler de. Savaşı hiç görmeyen ama yanında yer alan bu insanların sorumluluğu da üzerimizde. Ve bir halkın geleceğinin sorumluluğu üzerimizde. Bu nedenle daha çok şey yapmak istiyorsun. Kendi adıma şöyle

düşünüyorum; bu devrim, başarıya ulaşmazsa, adımız tarihe kara harflerle geçecek.

Rojava devriminin başarısı için şu anda neye ihtiyacı var?

Halkın daha da bilinçlenmesine. Devrime olan büyük desteğin yanında, halkta biraz rahatlık da var. Bunu değiştirmemiz gerek. İçinde bulunduğumuz an Kürtler için varlık yokluk savaşıdır. Rojava kazanırsa, tüm Kürtler kazanacak. Bunu çok iyi anlamak gerekiyor. O nedenle, sadece Rojava'dan değil, diğer parçalardan da katılımın çok güçlü olması gerekiyor. Kuzey'deki Kürt gençleri de YPG'ye katılmalı. Halkın, yürüyüşler, mitingler şeklinde kitlesel desteğinin olması gerekiyor. Rojava'nın Kuzey halkının desteğine çok ihtiyacı var. Halk fedakârlığa hazır. Aylardır Rojava'da insanlar elektriksiz. Elektrik olmayınca, su sorunu yaşanıyor. Efrîn coğrafi olarak çemberdedir. Halk, yaklaşık bir ay ekmek görmedi. Bu anlamda dıştan gelebilecek destek halk için önemlidir.

Kuzey halkından beklentiniz nedir?

Kürt gençlerinin, özellikle de kadınların YPJ'ye katılmalarını bekliyoruz. Bunun yanı sıra, kadınlar arasındaki dayanışma güçlendirilmeli. Buradaki annelere, Kuzey'deki anneler destek sunmalı. Burada insanların yaşadıkları dünya gündemine taşınmalı. Kuzey'deki kadınlar, Rojavalı kadınlara yanlarında olduklarını hissettirmeli.

Türkiyeli kadınlardan ne istiyorsunuz?

AKP hükümeti, buradaki savaşın bir tarafı. Bu nedenle AKP iktidarının Özgür Suriye Ordusu'na verdiği desteğe karşı çıkmalılar. AKP'yi durdurmalılar. Çünkü burada zarar görenler sivil insanlar. Biz YPG ve YPJ olarak zarar gören bu sivil insanları savunmak için bu mevzilerdeyiz. Her gün ölenler, siviller, çocuklar, kadınlar. Bunu iyi anlamalılar ve karşı çıkmalılar.

Komutan Zozan Deniz ile bu görüşme yapıldığında, henüz Rojava devrimi Kobanê savunmasıyla dünya halklarının hayatına girmemişti. Günümüzün "Paris Komünü, Madrid savunması ve Stalingrad savunması" sıfatlarını hak eden Kobanê savunması, ezilenlerin Rojava devrimi ile ilişkisini büyük oranda değiştirdi. Dünyanın dört bir yanından savaşçılar, devrimin mevzilerinde yer aldılar. Dört parça Kürdistan'ın Küçük Güney'inde yaşanan bu devrim, halkların umudu oldu.

Bu umutta kadınların emeği, iradesi ve vicdanı ile kattıkları unutulmaz. Bu devrimi kadmlar var etti.

Serêkaniyê'nin caddelerinden birinde beklerken, önümden geçen YPJ'lilerden birini durdurdum. Kendimi tanıttıktan sonra, "Devrim sana ne kazandırdı?" diye sordum. Yanıtı çok netti: "Devrimden önce bu sokaklardan geçemezdim bile. Şimdi silahımla geziyorum ve erkekler başlarım önüne eğmek zorunda kalıyor."

YPJ'nin, başka bir ifadeyle silahlı bir kadm örgütünün, kadınların hayatında yarattığı değişim bu kadar net. Kadınlar artık hayatın tam da içinde. Bu gerçeklik, Türkiye'de kimi değerlendirmelerde karşılaşılan ve "ama"lı cümlelerle başlayan "YPJ sadece yurt/toprak savunmasının aracıdır" değerlendirmelerini de geçersiz kılıyor. YPJ, Rojava'da bir toprak parçasının savunulmasından da birinci derecede sorumludur. Ancak kadından yana yeni yaşam tam da çetelerin işgal etmek istedikleri o topraklar üzerinde inşa ediliyor. Çeteler saldırırken tam da bu yeni yaşamı yok etmek istiyor. O toprak parçası DAİŞ'in ya da insanlık düşmanı bir başka çetenin eline geçtiğinde, yeni yaşamın inşası diye bir durum da kalmayacak.

Kadınların hayatının ev olduğu ya da siyaset yapacaksa da gizli yapmak zorunda kaldığı Rojava topraklarında, kadınların, YPJ gibi silahlı bir örgüte katılması, tüm toplumsal cinsiyetçi yargıları paramparça etti. Tıpkı, Kuzey Kürdistan'da

olduğu gibi. YPJ, yargıların parçalandığı bu noktada kalmadı, cinsiyetçi rolleri yaşamın her alanında değiştirmek için kadınların okulu haline geldi. İyi ki de geldi. Kürt kadınlarının, Rojava ve YPJ ile birlikte daha çok gündemleştirdikleri ve pratikleştirdiği "özsavunma" teori ve politikasının, Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da kadın katillerine karşı nasıl uygulanacağı tartışmasının bile zaman zaman kadın örgütlerinin gündemine gelmesi, YPJ'nin tüm kadınlara ne kadar iyi ve güzel geldiğinin somut göstergesi. O zaman hep birlikte diyelim: Yaşasın YPJ! Bijî YPJ!

KOMÜN

Hakikati Arayış

Rojava devriminin en temel "yönetim" aracı komünler. Çünkü demokratik özerkliğin ilk şartı, doğrudan demokrasi. Komünler, doğrudan demokrasi için vazgeçilmez.

Rojava'daki deneyimlenmiş haliyle komünler, halkın kendi hayatlarına dair kararları alıp hayata geçirdikleri yerler. Başka bir ifadeyle, demokratik özerk yönetim sistemi içinde halkın doğrudan toplumsal sorunların çözümünde irade olduğu temel kanallardan, yönetim organlarından biri. Günlük hayatı örgütleyen, sorunları yerelinde çözen, herkesin çözüme katılmasına ve "yönetmesi"ne olanak tanıyan bir model. Halkın öz yönetim araçları. Ekonomik amaçlı bir ortaklık değil. Bireyin kendini her şeyiyle ifade edebildiği, yaşamını idame ettirmenin tüm araç ve olanaklarını yarattığı bir toplumsal örgütlenme biçimi.

2015 yılının Ocak ayında Qamışlo'da görüştüğüm komün

örgütlenmesinde yer alan çalışanların deyimiyle söylersek; bir yaşam tarzı. "Bir toplum nasıl yaşamak istiyor?" sorusuna verilen yanıt. Topluma bir biçim, kimlik ve ruh kazandıran bir araç.

Komünlerle ilgili olarak söylenen en temel vurgu; "Herhangi bir partiye ait değildir, topluma aittir." Toplum içerisindeki tüm siyasi fikir, ulusal ve mezhepsel kimlikler içinde yer alabilir. Ancak, komünün sözleşmesine bağlı kaymak kaydıyla.

Görüşmeleri yaptığım günlerde "genel sözleşmenin" tam olarak netleşmediği bilgisi verilmişti. Ancak bazı ilkeleri belirlenmişti. Örneğin, komün üyesi olmak demek, demokratik özerkliğin ilkelerini benimsemek anlamına geliyordu. En temel ilke ise Rojava'daki tüm halkların ve de kadınların eşit varlık haklarını tanımak. Komün ilkelerine göre, komün bileşenleri, eğer komünün eş başkanı ya da yürütmesindeki kişilerin görevini yerine getirmediğini düşünüyorsa, iki yıllık seçim sürecini beklemeden, görevden alma hakkına sahip. Paris Komünü'ndeki gibi üyeler, "yöneticileri" geri çağırmak için seçimleri beklemek zorunda değil. Hakkında kadına yönelik şiddet ya da taciz suçlaması bulunan erkekler, komünde aday olamazlar. Bu, pratikte de uygulanan kesin bir ilke. Bu kriterin dışında siyasi düşünce, ulusal, dini inanç farklılığı gözetilmeden herkes aday olabilir.

Bir komünün nüfusu en az 30, en fazla 300 kişi oluyor. Komün kurulacak köyün nüfusu, 300'ü çok az bir nüfusla bile aşıyorsa, iki komün inşa ediliyor.

Eş başkanlık sisteminin uygulandığı komünlerde, halkların nüfus dağılımının yönetime ve eşbaşkanlığa yansıması da temel ilke. Arapların ya da Süryanilerin yoğun olduğu bir köyde ya da mahallede komün kuruluyorsa, eş başkanlardan birinin Arap ya da Süryani olması şart.

Halkların katılımına ilişkin olarak komün çalışanlarının anlattığı bir örnek dikkat çekici: "Hasekê'de Arapların yoğun

olarak yaşadığı bir mahallede, komün eş başkanlarının seçimi yapılıyor. Araplar, komün çalışmasına katılıyor, yönetimde varlar ancak eşbaşkan önerisinde bulunmadılar. Eşbaşkan adaylarından ikisi de Kürt. Seçim yapılıyor, Araplar da Kürtlere oy veriyor. Biz sonuçları görünce, ortada bir yanlışlık olduğunu fark edip, komün bileşenleri ile konuştuk. Onlara, Arapların yoğunlukta olduğu bir komünde eşbaşkanların ikisinin de Kürt olmasının yanlış olduğunu anlattık. Araplar ise tahmin ettiğimiz gibi biraz çekinmişlerdi. Arap halkında, 'Eskiden Baas vardı, şimdi Kürtler geldi. Devlet onların' şeklinde bir algı var elbette. Bu nedenle 'Aman Kürtleri kızdırmayalım, onlara oy verelim' diye düşünmüş olmalılar. Seçilen eşbaşkanlara, sonucun demokratik özerkliğin ruhuna aykırı olduğunu söyledik. Eşbaşkanlardan biri çekilmeyi önerdi. Erkek olan çekildi. Komüne de görüşümüzü anlattık. Bu tutumuz Arapları çok etkiledi. Yaratılan güven ortamıyla Arap bir erkek eşbaşkan olarak seçildi."

Rojava Toplumsal Sözleşmesi'nin giriş bölümünde, Rojava'daki tüm halklar; Kürtler, Araplar, Süryaniler (Asuri, Keldani ve Arami), Türkmenler ve Çeçenler sayılarak, sözleşmenin bu halklar tarafından kabul edildiği belirtilir. Ayrıca, "Demokratik Özerk Bölge Yönetimleri; ulus-devleti, askeri ve dini devlet anlayışını, aynı zamanda merkezi yönetimi ve iktidarı kabul etmez. Demokratik Özerk Bölge Yönetimleri; bütün etnik, toplumsal, kültürel ve ulusal oluşumların kendilerini kurumları aracılığıyla ifade etmeleri için toplumsal mutabakata, demokrasiye ve çoğulculuğa açıktır" diyerek, Rojava halklarının kendilerini ifade etmelerini anayasal bir hak olarak tanımlıyor. Bu hak, komünlerden bakanlıklara, hükümete kadar her yerde hayata geçiyor. Örneğin, bakanlıklarda da halkların temsiliyetine dikkat ediliyor. Bakanlık yönetimleri, bir bakan ve iki vekilinden oluşuyor. Bakanların Kürt olması durumunda yardımcılarının diğer halklardan olması ilkesi uygulanmaya çalışılıyor. Kadınların eşit temsiliyetini

sağlamak bakımından da aynı yöntem uygulanıyor. Bakan erkek ise bakan vekilleri arasında kesinlikle kadın bulunuyor. 22 bakanlığın dışında halkların katılımı kotalarla güvence altına alınıyor. Örneğin; Yasama Meclisi'nde 2015 yılının Ocak ayı verilerine göre, yüzde 40 cinsiyet kotasının yanı sıra yüzde 10 etnik gruplar, yüzde 5 mezhep kotası uygulanıyordu.

Komünün içerisinde toplumsal ihtiyaçlara bağlı olarak en az 3, en fazla 12 komite kuruluyor. Kadın komitesi, sağlık komitesi, savunma komitesi, uzlaşma/barış komitesi, eğitim komitesi, ekonomi komitesi şeklinde bu komiteler belirleniyor.

Eşbaşkanlar ile komite sözcüleri, komünün koordinasyonunu oluşturuyor. Koordinasyonda da, ulusal kimliklerin varlığı göz ardı edilmiyor. Komünlerin, seçerek gönderdiği temsilcilerden ise meclis oluşuyor.

ICOR'un 2014 yılının Haziran ayında Cizîrê Kantonu'nda yaptığı incelemelerden oluşan raporunda, Rimelan'daki petrol komününe ilişkin notları önemli: "Derîk yakınında kurulan rafineri komün örgütlenmesinin en gelişmiş halini temsil etmektedir. Üç vardiya çalışılıyor. İşçi-teknisyen, mühendis toplam olarak her vardiyada 300, toplamda da 900 kişi çalışıyor. Bu bir komün. Kendi kendini yönetiyor. Her şeyi, ham petrolü rafineri yapan kazanları da kendileri üretmiş; her şeyiyle kendi emekleri. Ancak kendi tüketimleri kadar mazot (kaliteli) ve kalitesiz benzin (bazı teknoloji ve hammadde olmadığı için) üretiyorlar. Hem kendi kendilerini yönetmeleri, komün anlayışlarına göre üretimde bulunmaları ve hem de kendi deyimleriyle 100 sene öncesinin teknolojisine göre üretim yapmaları; hiç bir zorluktan yılmamaları, yaratıcılıkla rafineri inşa etmeleri oldukça etkileyici. Rafineri komünü, her türlü zorluğa, abluka ve ambargoya rağmen 'İstersen başarabilirsin'in oldukça anlamlı bir örneğini teşkil etmektedir."

Komünlerin olmazsa olmazları arasında, toplumsal eğitimler geliyor. Devrimin her kurumu, halk için okul görevi

görürken, toplumsal ve siyasal bilinci yükseltmeyi amaçlayan akademiler de yaygınlaştırılmaya çalışılıyor. Komünlerde kurulan eğitim komitelerinin eğitimcilerinin de haftada bir eğitimden geçirilmesi şart. Efrîn'de dikkatimi çekenlerden biri de bu eğitim seferberliğiydi. Gecenin bir vakti yolumuzun üzerinde olduğu için uğradığımız Dil Akademisi'nde ilerleyen saate rağmen devam eden ders, halkın devrimi anlama ve katılma çabasının örneklerinden biriydi.

Rojava'da geçtiğimiz Ocak ayında anladığım kadarıyla tablo şuydu: Devrimin ilanının ardından hızlıca kent meclisleri oluşturulmuştu. Ancak bu meclisler komün üzerinden yükselmiyordu. Çünkü savaşın gelişimi, devrimin topraklarının savunulması zorunluluğu nedeniyle komünlere sıra gelmemişti. Ardından yukarıdan aşağıya doğru hükümet ve bakanlıklar sistemi oluşturuldu. Hükümet, 21 Ocak 2014 yılında ilan edildi. Şimdi ise aşağıdan yukarıya doğru tüm toplumsal yaşam komünler aracılığıyla yeniden inşa ediliyor.

Komünler, Demokratik Özerk Yönetim'e bağlı değil. Ancak her ikisi iç içe. Genel komünler, Demokratik Toplum Hareketi'ne (TEVDEM), kadın komünleri Yekîtiya Star'a bağlı. Ancak Demokratik Özerk Yönetim'in her kurumunda -bakanlık, hükümet gibi- TEVDEM ya da Yekîtiya Star ve komün çalışanları yer alıyor. Bu yönüyle, toplumsal alan örgütlenmesi komünler ile hükümet hem iç içe geçmiş hem de ayrı örgütlenmiş oluyor. Komünler, varlık biçimleri ve hükümet içinde yer alış halleri ile hükümeti bir nevi toplum adına denetliyor. Bu haliyle, halka yabancılaşmasına engel olan bir rol oynuyor. TEVDEM ayrıca kanton hükümetinin toplumsal tabanını oluşturuyor. Ayrıca hükümet, komünleri resmen tanıyor. Bununla ilgili yasa da çıkartılmış durumda.

Bu biçimiyle komünler "devleti gereksiz kılma" eylemine benziyor. Daha net söylersek, Rojava'da devleti ve kurumlarını gereksiz kılan bir inşa söz konusu. Örneğin, hukuk alanında Adalet Bakanlığı, halk mahkemeleri, adalet meclisi

ve uzlaşma/barış komiteleri var. Ancak bakanlık ile mahkemeleri gereksiz kılmayı amaçlayan bir uygulama söz konusu. Her komünün içinde uzlaşma/barış komiteleri oluşturuldu. Komünlerin içindeki her türlü sorun, mahkemelere gitmeden önce bu komitelerde çözülüyor. Eğer, bu komitelerde çözülemezse, mahkemeye gidiyor. Uzlaşma komitesi üyeleri ile Adalet Bakanlığı yetkililerinin verdiği bilgiye göre, sorunlar yüzde 70 oranında komitelerde, başka bir ifade ile komün içerisinde çözülüyor. Böylece, mahkemeler, devrimin halk mahkemesi de olsa ihtiyaç olmaktan çıkmaya, işlevsizleşmeye, haliyle de gereksizleşmeye başlıyor.

TEVDEM yöneticileri, bu idari ve toplumsal sistemi tanımlarken, "devlet artı demokrasi" kavramını kullanıyor. 2014 yılının Eylül ayında Amûde'de görüştüğüm TEVDEM Yürütme Konseyi Üyesi İlham Ahmed, sistemin "devlete karşı olduğunun" altını çizmiş, "Ancak devleti şu anda ortadan kaldırmıyor, yetkilerini daraltıyor. Devleti küçültürken, demokrasiyi genişletmek istiyoruz. Bu nedenle de komünlerin ve kooperatiflerin örgütlenmesine ağırlık vermek istiyoruz" demişti.

Komünlerin oluşturduğu meclislerin dışında, hükümete bağlı Kent Konseyleri de kuruluyor. Bu konseyler de, belediye eş başkanları ile kentteki tüm kurumların -asayiş, mahkeme, parti, kadın örgütü- temsilcilerinden oluşuyor. TEVDEM ve Yekîtiya Star da gönderdiği temsilciler ile komünlerin iradesini oraya taşıyor.

Aslında örgütlenme geçiş döneminin ara form özelliklerini de taşıyor. Örneğin, komün eşbaşkanlarına rağmen bir "muhtarlık" olgusu da hala var. TEVDEM yöneticilerinin verdiği bilgiye göre, muhtarlık seçimlerinde, komün eşbaşkanları, aday olarak gösterilecek. Seçilmesi durumunda hükümet için muhtar, halk için komün eşbaşkanı olacak.

"Komün eşbaşkanları varken, neden muhtarlara ihtiyaç duyuluyor?" sorusunun yanıtı, "Geçiş dönemi. İleride buna da gerek kalmayacaktır" şeklinde.

Türkiye'de basının iddia ettiğinin aksine hükümettin tamamı PYD'lilerden oluşmuyor. 22 bakanlıktan/komiteden büyük bir kısmına gittim ve Kürdistan Komünist Partisi'nden bağımsızlara, Süryani Birlik Partisi'nden Kürt Sol Partisi'ne kadar birçok siyasi görüşten bakan ya da bakan yardımcısı ile karşılaştım.

Cizîrê Kantonu'nun Başkanı (Hükümet Başkanı) Ekrem Hüso, bağımsız bir siyasetçi. Daha öncesinde bağımsızların kontenjanından Suriye Kürtleri Ulusal Meclisi'nin (ENKS) Konsey üyesiydi. Ancak ENSK'den istifa ederek, Demokratik Özerk Yönetim'de yer aldı. Cizîrê Kantonu'nun Eş Başkanı ise Arap Şammar aşireti lideri olan Şêx Hamid Dahham.

TEVDEM'de de sadece PYD yer almıyor. PYD'nin yanı sıra Liberal Parti, Kürdistan Komünist Partisi, Demokratik Barış Partisi, Kürdistan Yurtseverler Birliği, Suriye Demokratik Topluluğu ile çok sayıda grup da TEVDEM'in içinde.

Rojava'da kurulmak istenen sistemle ilgili konuştuğum kim varsa, hepsinin söylediği şu: "Devlet oluşturmak kolay ancak devletsiz bir toplumsal sistemi inşa etmek zor." Bu zorluğun açıklaması da kolay: "5 bin yıl devlet zihniyeti ile yaşamış bir toplum gerçekliği var. Toplum, devletçilik ile demokratik toplum arasında gidip geliyor. Komünlere ya da seçimlere katılıyor ancak ailesel, aşiretsel ya da partisel yaklaşımlar sergileyebiliyor. Toplum bir yönetme tecrübesine sahip değil. Memur, asker oldu, köle gibi çalıştı ancak kendini yönetmedi. Yönetim, iyi bir sonuca ulaşmak için var olan imkânları en iyi şekilde idare etmektir. Halk ise bunun yerine bulunduğu alana kurumlardan sürekli kadro isteyerek, yönetme işini onlara bırakmak istiyor. 'Kadrolar yapsın, ben gerekirse katılırım' anlayışı hâkim. Ancak bu anlayışın değişmesi için adımlar atıldı, olumlu sonuçlar da alındı elbette."

Genel komünlerin yanı sıra kadın komünleri de kuruldu. Bu komünlerin kadınların hayatına etkisi ise erkekler için

mülkiyet alanını daraltmak, kadın için yeni bir yaşamın olanaklarını oluşturmak. Komünlere bağlı olarak kooperatifler de oluşturuluyor. Kadın kooperatifleri de kadının toplumsal üretime katılmasının aracı oluyor. Amaç, komün ve kooperatif dışı kimseyi bırakmamak. Başka bir ifadeyle örgütsüz kimse kalmasın. Bu amaç, kadının "kendine ait" olabilmesi için en temel önemde görülüyor.

Komün, aynı zamanda kendine kendine yeterlilik hali. Bir komünde bulunan bir duvar işçisi, komünün bu konudaki ihtiyacını karşılayabilir. Tarım işçisi komünün karnını doyuracak ürünü ekip biçer. Bu durumda, inşaat işçisi yaşaması ne gerekiyorsa, komünden alabilir. Komün içindeki gençler savunma gücünde yer alabilir. Öğretmenler eğitim işini üstlenebilir. Bu haliyle bakıldığında, komün içindeki ihtiyaçları değiş-tokuşla karşılamak mümkün. Komün çalışanları da amaçlarını böyle formüle ediyor. Hatta, "parayı gereksizleştirmekten" bahsediyorlar.

Kadınların komünlere katılımı, Yekîtiya Star'ın örgütlü olduğu alanlara göre değişebiliyor. Arap kadınlarının katılımı daha zayıf. Ancak bu konuda Kürt halkı zorlayıcı önlemler devreye sokuyor. Komün çalışanlarının verdiği bilgiye göre, bu önlemlerden biri şöyle: "Bir Arap mahallesinde komün çalışmalarına başlandığında, sadece Arap erkekler geldi. Gelen kadınların tamamı ise Kürt'tü. Bunun üzerine Kürtler, Araplara, 'Kadınlar da gelecek. Bu bizim kırmızıçizgimiz' dedi. Araplar bu talebe önce itiraz etti. Ancak tartışmaların sonunda kadınlar da gelmeye başlıyor. Bazı meclis yönetimlerinde eşbaşkanlığı Arap kadınları yapıyor."

Komünler, mahallelerde yardıma ihtiyaç olan aileler için de toplumsal dayanışmayı örgütlüyor. Bunun için komünlere bağlı yardım dernekleri oluşturulmuş durumda. Örneğin; bir ailenin cenazesi ya da hastası varsa ve desteğe ihtiyaç duyuyorsa, komün devreye girerek, bu ihtiyacı karşılıyor.

Komünler ve meclisler, "iktidarın" ve "demokrasi"nin yerelleşmesinin, taban demokrasisinin uygulanma aracı. Meclis ve komün toplantılarında demokrasinin nasıl uygulandığını görmek mümkün. Kanton Meclisi'nde temsilciler, sorunlara dair alan sorumlularına soru sorduklarında, soruların yöneltildiği kişiler bir açıklama yapmak zorunda. Bu "yöneticilerin" yetkisinin arkasına sığınarak, işin içinden sıyrılmasına engel olacak ilkelerden biri.

EKONOMİ

Eğer Sadece Ekmek Varsa, Hepimizin Bu Ekmekte Payı Olacak

Ocak ayındayız. Hava ayaz. Gökyüzü ise kesen havanın aksine açık ve yıldızlı. Karşımda ışıl ışık Cizre ilçesi uzanıyor. Ay ışığı, aramızdaki nehre düşüyor. Huzur verici bir sessizlik hâkim. Cizre, çok yakınımda. Uzunca bir süre Dicle'yi izliyorum. Gözüm, arada bir ışıkları ölü gözü gibi yanan asker kulübelerine takılıyor. Aydınlatma ışıkları açılmamış. Kulübenin içinde asker var mı diye daha dikkatli bakmaya çalışıyorum. Bir siluet beliriyor. Aklımdan geçiyor: Asker de beni görüyor mu acaba. Hafiften ürperiyorum. Sonra aklım yine geleceğe kayıyor, "Sınırlar ortadan kalkınca, buraya da tahta bir asma köprü iyi olur" diye geçiriyorum içimden. Devrimin topraklarında sık sık, geleceğe dair planlar aklıma takılıyor. Kimisi akıl dışı! Takılıyorum kendime, "40'ında devrim görürsen olacağı buydu" diye.

Derîk'teki Ekonomi Akademisi'ndeyiz. Gecenin bir vakti Rojava ekonomisini konuşuyoruz. Rojava'da hiçbir şeyin saati yok gibi aslında. Sınırı da yok. En çok da bu sınırsızlık halini seviyorum. Qamışlo'dan akşam Derîk'e geldik, Ekonomi Akademisi yöneticilerini bulduk, "Rojava ekonomisini konuşmak istiyoruz" dedik ve hiç üşenmeden gecenin köründe başladılar anlatmaya.

Bulunduğumuz yer, Cizîrê Kantonu'nun en yeşil bölgesi. Dağlara daha yakın. Kantonun diğer kentlerini dolaşıp, Derîk'e gelince, dağ havasını gerçekten hissediyor insan. Malum, Cizîrê bildiğin çöl. Bırakın dağları, tepe bile yok. Dağlarda dolaşmaya alışkın bir arkadaşım günde birkaç kez tekrarlardı, "Allahım, şu bozkıra en azından bir tepe yerleştireydin" diye.

Akademinin inşa edildiği yer, Esad rejimi döneminde tarım politikalarına dair bazı projelerin yapılacağı yer olarak tasarlanmış. Ancak hayata geçmemiş. Arazide sadece birkaç su havuzu yapılmış.

Akademinin yönetici, akademisyeni ve öğrencileri arasında kadınlar dikkat çekiyor. Rojava'da yeni yaşamın ekonomisi de kadın aklı ve emeği ile şekilleniyor.

2015 yılının Ocak ayında ziyaret ettiğimde Ekonomi Akademisi yeni kurulmuştu. Akademinin amacı, ekonomi çalışmalarını yürütecek devrimin kadrolarını eğitmek. Ardından değişimi, bu gönüllüler üzerinden halkta yaratmak. Öğrenciler yerellerdeki komünlerde oluşturulan ekonomi komitelerinden, komünler tarafından seçilerek gönderiliyor. Genel olarak akademilerin bir başka amacı da, kolektif yaşamın ilkelerini öğrenmek ve hayatını örgütleme yeteneği kazanmak. Çünkü öğrenciler, eğitim süreci boyunca tüm zamanını akademilerde geçiriyor, yemekten temizliğe her işi kolektif bir şekilde yapıyor.

Ekonomi Akademisi'nde de görüşmeleri gerçekleştirdiğimiz sırada, işler devam ediyordu; bir yandan mutfak

Efrîn garajı

ve ortak kullanım alanları ertesi güne hazırlanıyordu, diğer yandan da sohbetler, tartışmalar sürüyordu.

Rojava'nın Cizîrê ve Kobanê kantonları, Suriye'nin tahıl ambarı konumunda. Örneğin; yıllardır Suriye'de elde edilen buğdayın %40'ı Cizîrê ve Rojava'nın diğer bölgelerinden elde ediliyor. Bugün de halkın ana geçim kaynağı; tarım ve hayvancılık. Kantonun doğusundaki Derîk'ten batısındaki Serêkaniyê'ye kadar giden hat boyunca, sağlı sollu verimli tarım arazileri uzanıyor. Buna bir de sınır ticaretini eklemek gerek. Türkiye'nin gündemine Roboskî katliamı ile giren sınır ticareti, Rojava'nın tüm kantonlarının geçim kaynaklarından biri. Bir diğeri de petrol kaynakları. Suriye rejimi devrimden önce petrolün yüzde 60'ını Cizîrê bölgesinden çıkartıyordu. Ancak, Rojava Demokratik Özerk Yönetimi resmi olarak hiçbir devlet tarafından tanınmadığı için uygulanan ambargo nedeniyle, petrol ihraç edemiyor. Bu nedenle var olan ku-

yulardan sadece 200'ü Özerk Yönetim tarafından işletilerek, halka ucuz olarak mazot ve benzin sunuluyor.

Bölgenin halkın yararına değerlendirilecek kaynaklarına rağmen, rejim tarafından ekonomik olarak yoksul ve yoksun bırakılmış bir yer Rojava. Sınırı geçip de, Efrîn'in merkezine ilk geldiğimde, kent garajının önünde durup, etrafımı bir süre izlemiştim. Gördüğüm yoksulluk ve yoksunluk unutulmazdı. Rojava'nın kentlerini gezdiğim günlerde sık sık kendimi 1960'lar ya da 70'lere ait bir filmi izler gibi de hissettim. Arabalar, sokaklar, evler, dükkânlar sarı sıcağın altında daha da geçmişe ait görünüyordu. Özellikle Efrîn, Serêkaniyê ve Qamışlo'nun merkez caddeleri boyunca birbirinden destek alır gibi yan yana uzanan dükkânlar, modern zamanın durduğu hissini bana çokça verdi. Bu yoksulluk ve yoksunluk hali, rejimin, Rojava'yı ekonomik olarak kendine bağımlı hale getirme politikasının da bir sonucu.

Akademi yöneticileri, rejimin devrimden önceki ekonomi politikasını anlatırken şu örnekleri verdi: "Suriye rejimi, Rojava'nm kaynaklarını ambar olarak gördü. Tahıl ürünleri burada yetişti, devlet bunları satın aldı, ancak başka bir bölgede işletti, sonra halka sattı. Cizîrê Kantonu'nda yetişen tarım ürünlerinin işletilmesini sağlayacak hiçbir fabrikaya, atölyeye izin verilmedi."

Benzer değerlendirmeleri Efrîn'de de çokça dinledim. Efrîn, Rojava'nın en yeşil bölgesi. Uçsuz bucaksız zeytin ağaçları uzanıyor. Zeytinlikleri ile Marmara ve Ege bölgesini andırıyor. Rejimin ekonomik olarak bağımlı kılma politikası burada da işlemiş, zeytinin işlenmesiyle elde edilecek yağ ya da sabun fabrikası bile kurmamış, yapılmasına da izin vermemiş.

Ekonomi Akademisi yöneticilerinin rejimin politikalarına dair anlatacakları çok: "Rejim, arpa, buğday gibi ekilecek ürünleri önceden belirleyerek, köylüye iletiyordu. Bu belirlemeleri yaparken de, Suriye'nin genel ihtiyaçları dikkate alınıyor, ancak yerel halkın ihtiyaç ve beklentileri planlama-

Serêkaniyê'nin ana caddesi

lara dâhil edilmiyordu. Cizîrê Kantonu yer altı su kaynakları açısından yoksun bir bölge değil. Kuyular açılarak, sulama ile bahçecilik geliştirilebilir. Ancak bu da yapılmadı. Özel girişimciler de bahçecilik ve sebzecilik işine el attığında engellendi. Amaç, Lazkiye'de üretilen sebze ve meyveyi Rojava'da pazarlamak. Petrol de rejim tarafından çıkartılıyordu. Bunda bir sorun yok. Bu şekilde olması gerekiyor. Ancak çalışanlarının yerel insanlardan seçilmesi gerekiyordu. Rimelan'da petrol kuyularında çalışanların yüzde 10'u bile bölge halkından değildi. İşçi olarak çalışma anlamında bile olsa çıkartılan petrolden bölge halkı faydalanmadı. Bütün bunlar da ekonomik gelişmeyi olumsuz yönde etkiledi."

Rojava'da yeni yaşamın ekonomisi, rejimin oluşturduğu bu olumsuz zemin ile devrimin ilk gününden beri faşist dinci çetelere karşı verilen savaşın gölgesinde örgütleniyor. Hükümet kaynaklarının verdiği bilgiye göre, geçen yıl bütçenin

yüzde 70'i savunma (YPG, YPJ ve asayiş/polis için) harcandı. Savaşın özerk yönetime her yıl en az 20 milyon dolar maliyeti oluyor. Ancak bu savaş ekonomisini uygulamanın dışında başka bir çıkar yol da yok. Ortadoğu'daki bütün ulusal ve mezhepsel çatışmalara son verecek olan Rojava'daki yeni yaşamın düşmanları var olmaya devam edeceği için, savaş bir süre daha halkların gündeminde olacak gibi görünüyor. Bu iki olumsuz ve yıkıcı olguya, Türk ve Güney Kürdistan devletlerinin uyguladıkları ambargoyu da eklemek gerek. Cizîrê Kantonu ile Türkiye/Kuzey Kürdistan arasında 3 geçiş var. Ancak 3'ü de kapalı. Ceylanpınar'a açılan Serêkaniyê'deki kapının kapatılma süreci, Türk devletinin Rojava politikasını özetlemeye yetiyor. 2012-2013 yıllarında Serêkaniyê, cihatçı El Nusra çetelerinin işgali altındayken, sınır kapısı açıktı. Ne zaman ki, kent, YPG ve YPJ savaşçıları tarafından Kobanê gibi ağır bedeller ödenen bir savaşın ardından özgürleştirildi, o zaman Türk devleti sınır kapısını kapattı. Üstelik kapıya bir de duvar ördü. Güney Kürdistan yönetiminin de politikası, Türk devletinden pek farklı değil. Semelka kapısı, KDP'nin PKK ve Rojava ile geliştirdiği ilişkilerin seyrine bağlı olarak bazen açıldı, bazen kapatıldı. Ancak çoğu zaman kapalı tutuldu. Heyetlerin geçişi bile manasız prosedürlere bağlandı. İki devletin sınır kapılarını, yardımlara bile açmamasının sonuçları yıkıcı oldu. Faşist dinci DAİŞ çeteleri Şengal'e saldırdığında 120 bin kişi, YPG/YPJ ve HPG/YJA Star gerillalarının yardımıyla soykırımdan kurtarıldığında Derîk'e getirildi. Ambargo nedeniyle yardımlar sınır kapılarında bekletildiği için on binlerce savaş mağduru, Rojava'nın zaten kıt olan olanakları ile ayakta tutuldu. Kampın kurulduğu alanın çevresindeki köylerde yaşayan halkın, yaptığı ekmekleri Şengalli Êzidîler için getirmesine, 2014 yılının Ağustos ayında tanık oldum. Diğer yandan çocuklar için gönderilen kutu sütler, bir hafta Nusaybin sınır kapısında bekletildikten sonra geçişine izin verildiği için hiçbir işe yaramamış ve dö-

Halkın kullandığı eski model arabalardan biri.

külmek zorunda kalmıştı. Sayısız örnekler yaşandı sınır kapılarında, büyük trajediler de. Türk devleti, yaralıların geçişine izin vermediği için çok sayıda insan, sınır kapılarında hayata veda etti.

İşte bu yokluk ve yoksunluk içinde büyük bir irade ile yeni yaşamın ekonomisi de örgütlenmeye çalışılıyor. Örgütlenmesine en son başlanan alan da ekonomi oldu. Akademi yöneticilerinin de söylediği gibi, kaçınılmaz olarak halkın güvenliğinin sağlanması ve örgütlenmesi öne çıktı. Bir yıl kadar önce ekonominin, yeni toplumsal düzene göre yeniden inşası için adımlar atıldı. İlk olarak Rojava Ekonomi Merkezi kuruldu. Bilgisi ve uzmanlığı olan mühendisler ve iktisatçılar ile gönüllülerin katılımı ile merkezin tüm kentlerde birimleri oluşturuldu. Öncesinde de tarım ekonomisini geliştirmek ve köylülerin topraklarını işlemeye devam edebilmesini sağlamak için köylülere tohum sağlayan şirketler kuruldu. Pet-

rolü rafine eden, mazot ve diğer petrol ürünlerini üreten şirketler de kuruldu.

Rojava'da nasıl bir ekonomik sistem oluşturuluyor? Sosyalist ekonomi mi değil mi? Bu sorular, Rojava'ya ilişkin gelen soruların başında.

Rojava'nın ekonomisi, "komünal/toplumsal ekonomi" olarak tanımlanan ve "kooperatif" örgütlenmesini esas alan bir model.

Akademi çalışanlarının dilinden aktarırsak: "Kapitalist ekonomiyi reddediyoruz. Ayrıca reel sosyalizmin ekonomi modelini de esas almıyoruz. Komünal ekonomiyi ve onun temel aracı olan kooperatifleri esas alıyoruz. Özel teşebbüsleri de engellemiyoruz ancak büyüme, tekelleşme imkânı da vermeyen bir politika izliyoruz."

Bu tanımın Rojava Toplumsal Sözleşmesi'ndeki karşılığı ne?

Sözleşmenin 39. maddesinde, "Yeraltı ve yerüstü tüm zenginlikler bütün toplumundur. Bunların kullanımı, harcanması ve işletilmesi ilgili yasalarca düzenlenir", 40. maddesinde ise "Demokratik Özerk Yönetimler'deki tüm emlak ve topraklar halkındır. Bunların kullanımı ve dağılımı ilgili yasalarca düzenlenir" deniliyor.

Esasen toprağa dayalı bir ekonomik hayatın söz konusu olduğu Rojava'da toprak mülkiyeti ile kaynakların kamusallaştırılması son derece önemli. Zaten, komünal ekonominin örgütlendiği kooperatifler, devrim ile birlikte el konulan toprakların üzerinde inşa ediliyor.

Rojava Toplumsal Sözleşmesi'nin 41 ve 42. maddeleri ise mülkiyet ilişkilerini düzenliyor. 41. maddeye göre, "Mülkiyet ve özel mülkiyet hakkı güvence altına alınır. Yasadışı olarak hiç kimse emlâklarını kullanım hakkından mahrum bırakılamaz. Hiç kimsenin toprağı ve mülkü elinden alınamaz. Kamu çıkarı için alınması gerekiyorsa da karşılığı ödenmelidir."

42. maddede ise ekonominin örgütlenme ilkeleri belirlenirken, sosyalizmin temel ilkelerinden biri olan "Herkese emeğine göre" ilkesi, "Herkes çalışmasına göre kazanacak" biçiminde yer alıyor. 42. madde şöyle: "Demokratik Özerk Yönetimler'deki ekonomik sistem; toplumsal gelişim, adalet ve üretimin devamı üzerine kuruludur ve bilimsel-teknolojik imkânlara dayanır. Üretimin geliştirilmesi ve ekonomik icraatların amacı insan ihtiyaçlarını karşılamak ve onurlu bir yaşamı tesis etmektir. Demokratik Özerk Yönetimler 'Herkes çalışmasına göre kazanacak' esasına göre ortak bir ekonomi ve meşru bir yarışı kabul eder, tek elde toplamayı (stoklama) yasaklar ve toplumsal adaleti tesis eder. Ulusal üretim araçlarının mülkiyeti tesis edilir, yurttaş, işçi ve doğa hakları korunur ve ulusal egemenlik güçlendirilir."

Her devrimin sınıfsal karakterini, mülkiyet ile kurduğu ilişki belirler. Burada kast edilen mülkiyet, üretim araçlarının; fabrikaların, toprağın, ormanların, su kaynaklarının, hammaddelerin, yer altı ve yer üstü kaynaklarının mülkiyetidir. Şu anda Rojava'da tüm bu "mülklerin" sahibi Demokratik Özerk Yönetim.

Rojava'da gelişmiş bir kapitalizmden bahsetmek mümkün değil. Ancak toplumsal ilişkilerde belirleyici olan ise kapitalist ilişkiler. Devrimi gerçekleştiren sınıfsal kesimler ise; yoksul, mülksüz halk yığınları.

Rojava devrimi, özel mülkiyete karşı değil. Ancak halkın siyasal, toplumsal ve ekonomik örgütlenmesi olarak hayata geçirilen komün ve kooperatifler ile devrimin ana gücü olan yoksul ve mülksüzlerin siyasi ve ideolojik hegemonyası bugün açısından gelişmenin yönünün mülksüzleştirmeye doğru olduğunu gösteriyor.

Devrimin ekonomi ilkelerinden biri tekelleşmenin önüne geçmek. Bu nasıl olacak?

Bu soruyu sorduğum hem Ekonomi Akademisi hem de

Ekonomi Bakanlığı yetkililerinin yaptığı temel vurgu şu: Kooperatifleri her alanda kurup, komünal ekonomiyi yaygınlaştırarak.

Bu konuda Akademi yöneticilerinin anlattıkları şöyle: "Rojava, tekellere, endüstralizme, sanayiye çok fazla bulaşmış bir yer değil. Ancak küçük de bazı yatırımlar var. Bu yatırımları, reel sosyalizmin bakış açısı ile yok etmek değil, toplum yararına getirebilmenin çabası var. Komünal ekonomiyi yaygınlaştırarak, özel mülkiyetle mücadele yöntemini benimsedik. Bizim temel bir politikamız var; komünal ekonomi. Bunu geliştirdiğimiz oranda özel mülkiyet zayıflayacaktır. Ne kadar çok kendi sistemimizi geliştirirsek, o kadar çok özel mülkiyet tekelleşmesine karşı dururuz. Nasıl ki siyasal alanda halk iradesini, meclis ve komünler aracılığıyla geliştirirsek, devlet küçülür, ekonomi de böyle. Teminatımız kendi sistemimizi geliştirmektir. Tekelleşmenin önüne geçmek için, ilk kurduğumuz kooperatif tüccarlar arasında oldu."

2015 yılının Ocak ayı verilerine göre, Cizîrê kantonunda 32 tarım kooperatifiyle 2 bin 200 aile örgütlendi. Bu kooperatifler, devrimle birlikte el konulan Suriye rejimine ait topraklar üzerine inşa edildi. Bu topraklar, TEVDEM'e bağlı Ekonomi Kurumu'na teslim edilmişti.

Bir kooperatif nasıl ve kim tarafından kuruluyor?

Önce kooperatif kurulacak topraktan ne kadar ailenin faydalanacağı belirlenip, planı TEVDEM'e bağlı Ekonomi Merkezi tarafından hazırlanıyor. Ardından o toprağın yakınındaki komünlere ya da komünlerin oluşturduğu meclise proje sunuluyor. Komün ya da meclisten, işe ihtiyacı olan yoksul ailelerin kooperatifte çalışmak üzere görevlendirilmesi isteniyor. Kooperatif çalışanlarını komün belirliyor. Aslında, kooperatif bir taraftan da komüne bağlanmış oluyor. Ardından Rojava Ekonomi Merkezi, kooperatifin ihtiyacı olan nakit paranın yarısı ile tohumu kredi olarak kooperatife veriyor. Böylece kooperatif, devrimin olanakları ile kurulmuş

oluyor. Tüm bu işler Rojava Ekonomi Merkezi tarafından Özerk Yönetim ile işbirliği içinde yapılıyor. Kooperatif ürettiği ve sattığı ürünün yüzde 70-80'ini alıyor, yüzde 30-20 ise Rojava Ekonomi Merkezi'ne kalıyor.

Halkın yönetime el koyması ile kooperatiflerin kurulması arasında geçen sürede ise topraklar, kişisel işletmecilere verildi. Ürünün yüzde 50'si Özerk Yönetim'e, yüzde 50'si ise işletmeciye kalıyordu. Ayrıca işletmeci, toprak karşılığında bir teminat vermek zorunda kalıyordu.

Yöneticilerin koperatiflerde gönüllü çalışması temel ilke. İki ayda bir toplanan genel kurulla çalışmalar da denetleniyor. Ekonomi Akademisi çalışanları, kooperatifler konusunda yolun başında olduklarını sık sık belirtiyorlar. Özellikle kooperatiflerin örgütlenmesinde, halktaki, "her şeyi devletten bekleyen" algının en temel engellerden biri olduğunu anlatıyorlar. Ayrıca; işleyişe dair yanıtlanmayan sorular da var. Gelecek günlerin en temel sorusu, "kooperatif" ile "piyasa"yı bir arada tutmak ve yaşatmak nasıl mümkün olacak?

Devrimin ekonomisindeki temel amaç; öz yeterliliği sağlamak. Her yerde, halkın kendi olanakları ile geçimini sağlayabileceği bir sistem kurabilmek. Bunu "Bireye, şirkete, tekele ve devlete dayalı olmayan bir ekonomi" olarak tanımlıyorlar. Bir başka temel ilke ise insanların üretimden kopartılmaması. Çünkü; "Üretimden kopan insan toplum dışı kalır."

Rojava'da büyük yokluk ve savaş koşullarına rağmen halkın hayatını kolaylaştıracak çokça şey yapıldı. Örneğin; Rojava'da büyük ambargoya rağmen kimse açlıktan ölmedi. Devrim bir yolunu buldu ve halkın temel ihtiyaçlarını karşıladı. Üstelik bunu en ucuz şekilde vermeyi, alacak gücü olmayana ücretsiz sunmayı başardı. Devrim, hala belirli sayıda ürettiği ekmeği yoksul halka ücretsiz olarak dağıtıyor. Musul'un işgali sırasında Güney Kürdistan'da, Irak'ta çok ciddi bir petrol sorunu yaşanırken, Rojava bundan etkilenmedi.

Rojava'da da sebze ve meyveciliğin olabileceğini göstermek için, Dirbêsiyê'de 400 dönümlük arazide ekim yapıldı ve zararına pazara sunuldu. Derîk'te günde bir ton süt veren bir kooperatif kuruldu. Bu kooperatifin ürettiği sütü, kadın kooperatifi litresini 40 liradan alıp, 50 liradan satıyor. Piyasada ise sütün litre fiyatı 70 lira. Böylece fiyatın yükselmesinin de önüne geçiliyor.

Rojava'nın en temel sorunlarından biri elektrik kesintileri. Her evde iki elektrik sistemi var. Biri, rejimin elektrik sistemi, diğeri de jeneratörlerden sağlanan elektrik. Rejim, günde bir saat kadar elektrik veriyor. Bunun da sürekliliği yok. Evlerde bu durum, tebessümle "Sonunda devlet geldi" şeklinde karşılanıyor. Devrim ise bu soruna, tek tek konutların jeneratör alması şeklinde değil, komünal bir çözüm bulmuş. Kent merkezlerinde ve bazı mahallelerde kurulan jeneratörlerin mazotları halk tarafından karşılanarak çalıştırılıyor. Ancak bu henüz çok yaygınlaştırılmış değil.

Tarım kooperatiflerinin yanı sıra, inşaat, ticaret kooperatifleri de kuruluyor.

Özel şirketler de var elbette. Ancak bu şirketlerin, özerk yönetimin ilgili kurumları ile sözleşmeleri oluyor ve bu sözleşmelere bağlı çalışabiliyorlar.

İşçi haklarına ilişkin yasa hazırlığı devam ediyor. Bu konuda ilk adımı Efrîn attı. 2015 yılının Nisan ayında İşçi Hakları Yasa Tasarısı'nın hazırlandığı açıklandı. Sendika kurma ve grev yapma hakkı anayasal olarak tanınıyor. Toplumsal Sözleşme'nin 32. maddesinde, "Parti, sendika ve sivil toplum örgütü kurma hakkı ve bunların yönetime katılımı yasalarca güvence altına alınır" deniliyor. 34. madde ise "Grev" hakkını güvenceliyor.

2013 yılının Eylül ayında Ekonomi Bakanı'nın verdiği bilgiye göre, Özerk Yönetim işçi ücretlerinin belirlenmesine müdahale ediyor. Bir işyerinin kurulması için bakanlıktan ruhsat alınırken, işçiye ödenecek ücret de belirleniyor. Eğer

belirlenen ücretin altında bir ödeme yapıldığının tespiti durumunda, o iş yerinin ruhsatı iptal ediliyor.

Özetle, devrimin ekonomisinin felsefesi, tam da Cizîrê Kantonu Ekonomik Kalkınma Danışmanı Abdullah Hemo'nun bir röportajında dediği gibi: "Eğer sadece ekmek varsa, hepimizin bu ekmekte bir payı olacak."

ROJAVA'DA HUKUK

Önce Uzlaşma

Rojava'da devrim ile birlikte "herkesin her şey olabildiği" alanlardan biri de hukuk alanı. Kapitalist toplumda "anlaşılması zor ve de kesinlikle uzak durulması gereken bir dünya" olarak gördüğüm yargı/hukuk/adalet alanı, devrimle birlikte son derece basitleştirildi. Devrimin sadeleştirme, yalınlaştırma ve sıradanlaştırma işlevine Rojava'da bu alanda da birçok kez tanık oldum. Tüm "suçların", "Bu bir toplumsal sorundur" yaklaşımı ile çözülebildiğine tanık olmak, koca koca hukuk kitaplarının, alışveriş merkezi anlayışı ile inşa edilmiş devasa "adalet sarayları"nın akıldışılığının, manasızlığının, toplum düşmanlığının altını defalarca çizdi.

Rojava'da herkes, bir davada avukatlık görevini yerine getirebilir ya da komün tarafından görevlendirilen herkes, halk mahkemesinin üyesi, hatta hâkimi olabilir. Bunun için hukuk kitaplarını devirmeniz, hukuk fakültesinde hayatınızı

Efrîn'de bir duruşma salonu

çürütmeniz gerekmiyor. İnşası devam eden yeni yaşam ilkelerine bağlı kalmanız yeterli.

Derik'te Süryani halkının yaşadığı bir mahalleyi gezerken sokakta karşılaştığım Henne İsa Henne ile yaptığımız sohbet sırasında, Halk Mahkemesi üyesi olduğunu öğrenmiştim. Devrimden önce "Baasçı olmadığım için işsizdim" diyen İsa, devrimle birlikte, halk arasında sözüne, adalet duygusuna güvenilen bir kişi olduğu için, Halk Mahkemesi'ne seçilmişti. 2014 yılının Ağustos ayında gerçekleştirdiğimiz ziyaret sırasında tanıştığım Mezopotamya Hukuk Akademisi öğrencilerinden bazılarını, 6 ay sonra 2015 yılının Ocak ayında yaptığımız ziyarette, akademinin yöneticileri olarak görmek de devrimin sonuçlarından biriydi. Bir Rojavalı'nın dediği gibi, "Barış Annesi'nin mahkeme başkanı olduğu başka bir yer yoktur herhalde."

Devrimin ardından rejim döneminin adliye görevlileri, Rojava kentlerini terk edince, görev devrim öncesinde avukatlık yapanlara düştü. İlk günlerde kanaat önderleri ve avukatlardan oluşan heyetler oluşturuldu. Bu heyetler hızlıca adliyelerde olan tüm dosyaları gözden geçirdi, cinayet davaları dışındaki hırsızlık, alacak-verecek, arazi anlaşmazlığı, boşanma gibi davalarda tarafları uzlaştırma yoluna gitti. Böylece cezaevleri büyük oranda boşaltıldı. Zaten siyasi suçlamalarla tutuklu olanlar devrimle birlikte cezaevlerinden çıkartılmıştı.

Bu adımlarla birlikte, mahkeme salonlarının yapısı da değiştirildi. Mahkeme heyetini, bir fikrin yansıması olarak fiziksel olarak da sanık, tanık ve avukattan daha yukarıda konumlandıran duruşma salonu düzenine son verildi. Böylece, yargının tüm unsurları arasmda mekânsal olarak da eşitlik sağlandı. Sadece mekânsal değişiklikler değil, adalet mekanizması, "halk mahkemelerini" de gereksizleştirecek şekilde yeniden inşa edildi.

Rojava'daki adalet sisteminin en ilginç ve dikkat çekici mekanizması; uzlaşma/sulh komiteleri. 19 Temmuz'dan önce köylerde "gizli" olarak çalışan bu kurumlar, devrimin ardından açık hale geldi ve kentlerde de halkevlerine bağlı olarak kuruldu. Ancak komünlerin inşasının ardından daha da yerelleşerek komünlere bağlı olarak oluşturuldu. Devrime özgü olan bu kurumlar, her komünde uzlaşma/sulh ya da barış komiteleri adıyla çalışmalarını sürdürüyor. Çalışanları komün üyelerinden seçiliyor ve devrimin tüm kurumlarında olduğu gibi "gönüllülük" esasına göre çalışıyor.

2014 yılının Eylül ayında Serêkaniyê Halk Meclisi'ne bağlı olarak çalışmalarını yürüten Uzlaşma Komitesi, iş yoğunluğu en fazla olan kurumdu. Hatta ilk gittiğimiz gün, işleri başlarından aşkın olduğu için görüşme olanağı olmamış, bu iş yoğunluğuna bizzat tanıklık etmiş ve ertesi güne randevu alabilmiştik.

Uzlaşma Komitesi'nde yer alan Sureyya Muhammed Hisên ve Tarix Brahim, ayrıntılı olarak komitelerin nasıl işlediğini anlatmıştı. 6 ay sonra görüştüğümüz Hukuk Akademisi, Adalet Bakanlığı, Adalet Meclisi'nin yöneticileri de benzer bir sistemi özetlemişti. Brahim'in anlattığına göre, 2 yıl kadar önce henüz Esad rejimi tam olarak Serêkaniyê'yi terk etmediği günlerde, bir grup insan bir araya gelerek bir meclis gibi hareket etmeye başlıyor. Halkın sorunlarını dinleyerek, çözüm bulmaya çalışıyorlar. Ancak rejimin korkusu ile bunu açık bir şekilde duyuramıyorlar. Devrim ile birlikte bu uzlaştırma çalışması aleni hale geliyor ve kurumsallaşıyor. Hisên'in anlattığına göre, komitenin gündemine cinayetten arazi kavgasına kadar her türlü dava geliyor. Ancak, ağırlık para ve miras ile ilgili anlaşmazlıklarda.

Uzlaşma Komitesi'ne bağlı alt çalışma grupları var. Sağlıkla ilgili bir sorun olduğunda doktorlardan oluşan alt komite devreye giriyor. Her iki taraf da komitede dinleniyor. Eğer sorun orada çözülmezse, mahkemeye sevk ediliyor.

Cinayet davaları da uzlaştırma komitesinin gündeme geliyor. Bu konuda kararı halk mahkemesi veriyor. Ancak uzlaştırma komitesi de yargılama sürecine dâhil oluyor ve aileleri barıştırmaya çalışıyor. Çünkü bir cinayet, başka cinayetlerin sebebi olabilir. Uzlaşma Komitesi'nin çabaları ile bunun önünü geçilmek isteniyor.

Tarix Brahim, çalışmalarla ilgili olarak "Defalarca aileleri ziyaret ediyoruz. Bazen kanaat önderleri ile bu ziyaretleri gerçekleştiriyoruz. Kesinlikle yılmıyoruz. Çok sabırlıyız. Mesele çözülene kadar taraflarla görüşmeye devam ediyoruz. Gerçekten, sorunu çözmeden görüşme ve ziyaretleri bitirmiyoruz" dedi.

Uzlaşma Komitesi'nin gündemine kadınlarla ilgili bir konu geldiğinde, kadın evi sürece dâhil oluyor. Eğer kadın şiddet görüyorsa, Kadın Evi tarafından korumaya alınıyor. Şiddet olaylarında 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezası uygulanıyor. Kadm,

cezanın infazı sırasında şikâyetinden vazgeçse bile erkek en az 6 ay cezaevinde tutuluyor. Çünkü kadına uygulanan şiddet, tüm topluma karşı uygulanmış kabul ediliyor.

Uzlaşma komitelerine, devrimde yüklenen misyon, devrimin adalet, suç/ceza anlayışı ile ilgili. Suçun toplumsal olduğu ilkesi en temel ilke. "Suç" insanın toplumsallaşmasına zarar veren söz ve davranış olarak tanımlanıyor. Hukuk Akademisi'nde gençlerden adalet mekanizmasını dinlerken yaptıkları bir alıntı şu: "Anda tarih, bireyde toplum yargılanır." Daha önce gerilla alanında da duyduğum bu söz Abdullah Öcalan'ın. "Yaşanan olgu, olay veya suçu belli bir anda birey ya da bireylerin şahsında yaşanmış bir durum olarak değil; ortaya çıktığı koşullarla birlikte yargılayarak köklü çözümler üretmek" amaçlanıyor.

Ancak burada da "üç kırmızıçizgi" var: "Suç" olarak tanımlanan eylem, kadın özgürlük felsefesine, demokratik ilkelere ve ekolojiye aykırı olmayacak.

Suçun bu tanımına bağlı olarak, işlenen eylemin, topluma ne kadar zarar verdiğine bakılıyor. Ardından da, "Bu kişi bu suçu neden işledi?" diye soruluyor. Rojava'da bu konuda dinlediğim örnekler gerçekten sıra dışı.

Bir örnek şöyle: Bir komünde hırsızlık olayı yaşandığında konu uzlaşma komitesinin önüne geliyor. Önce, çalınan şeyin, komüne, topluma ne kadar zarar verdiğine bakılıyor. Ardından da, "suçlu"nun neden çaldığı sorusuna yanıt aranıyor. Komün, bu meseleyi dert ediniyor: Bu insanın hayatında komün neyi eksik bıraktı da, çaldı. Eğer bir "yaptırım" uygulanacaksa, bu soruların ardından veriliyor. Türkiye'de Ceza Kanunu'nda olduğu gibi, çalma eyleminin biçimine göre, "sabitlenmiş" bir ceza yaklaşımı söz konusu değil.

İlginç yaptırım yöntemleri var: Sosyal olarak tecrit etme, emek sürecine alma, suçun yarattığı tahribatı ortadan kaldırmaya yönelik yaptırımda bulunma, yerleşim yerinden geçici ya da tümden çıkarma, mensubu olduğu komünden çıkarma,

Toplumsal Sözleşmesi'nin kendisine verdiği haklardan mahrum bırakma, protesto etme, üretimini durdurma, alışverişi kesme, eğiterek suç durumunu giderme, ikna ederek suç durumunu engelleme, direnerek suç durumunu engellemek.

Rojava'da en ağır ceza ise müebbet hapis cezası ve sadece kadın katillerine karşı uygulanıyor.

Devrim, yargılamayı, "toplumun kendini yeniden düzenlemesi ve organize etmesi" olarak görüyor. Kesin tanımlanmış suçlara, belirlenmiş cezalar verilerek sorunun çözülmesini, toplumun dondurulması olarak tanımlıyor.

Mezopotamya Hukuk Akademisi'nin genç yöneticilerinden birinin söylediği, "Toplumsal adalet, bir hâkime, bir mahkemeye bırakılmayacak kadar çok önemli bir konu" sözü, devrimin adalet ile kurduğu ilişkiyi göstermesi bakımından önemli.

Özetle, amaç, toplumun kendi sorunlarını çözebileceği bir sistem. Sorunların çözümünü, devrimden sonra kurulmuş halk mahkemeleri olsa bile mahkemelere bırakmamak, devrimin mahkemelerini de gereksizleştirmek.

Halk mahkemelerine ilişkin akademi çalışanlarının uyarısı bence de yerinde: "2-3 senelik tecrübelerimizden şu sonuç çıktı: Böyle devam ederse, mahkemeler devlet mahkemelerine benzeyecek. Toplumdan, komünlerden bu yönde eleştiriler geldi. Giderek mahkemelerin rolünü azaltma, sulh komitelerinin rolünü yükseltme, toplumun çözüm yöntemlerini esas alma, toplumsal değerleri öne çıkarma yönelimindeyiz. Devletin 20-30 yıldır çözemediği sorunları, halk mahkemelerine devrettik, onlar da çözemedi. Sulh komiteleri çözdü. Çünkü insanlar oturup konuştu, birbirlerini dinledi, anladı. Barıştı, sonuca gitti."

Halk mahkemeleri nedir? Ne yapar? Buna geçmeden, adım başı çalışan, üreten, tartışan bir gence rastladığın Mezopotamya Hukuk Akademisi'ne ilişkin bir iki not. Devrimin, dil akademisinden sonra bir uzmanlık alanı üzerinden şekil-

lenen ilk akademisi olan Hukuk Akademisi, hukuk sisteminin kadrolarını yetiştirmek ve yasaların hazırlanmasında teorik zemini oluşturmakla yükümlü.

Akademinin yöneticileri, kurmaya çalıştıkları adalet sistemi için "Toplumsal dokuya uygun bir sistem oluşturmaya çalışıyoruz. Uluslararası alanı da inceledik. Devrim süreciyle birlikte kendi toplumsal dokumuza, kendi öz gücümüze dayanarak bir hukuk sistemi oluşturuyoruz. Herkesin üzerinde anlaşabileceği bir hukuk sistemi amaçlıyoruz" dedi.

Gelelim halk mahkemelerine.

Uzlaşma komitelerinde çözülemeyen sorunlar bu mahkemelere geliyor. Mahkeme üyesi Henne'nin verdiği bilgiye göre, amaç toplumsal meseleleri iki tarafın razı olacağı şekilde bir çözüme kavuşturmak.

Henne'nin kanunlarla ilgili fikri şu: "Topluma şiddet uygulayan kanunlar var. Bu kanunları uygulamak istemiyoruz. Çünkü toplum, kanunlardan her zaman daha ileride oluyor. Burada adalet mekanizmanın temeli cezalandırma değil. Amaç tarafları uzlaştırmak. Ölümün olduğu olaylarda bile amaç, intikam duygusuna karşı toplumu eğitmek."

Devrimin halk mahkemelerinin yanı sıra Suriye rejiminin mahkemeleri de Cizîrê Kantonu'nda vardı. Ancak, varlıklarının bir binanın ötesine geçmediğini söylemek yanlış olmaz. Rejimin mahkemeleri ile halk mahkemeleri arasındaki ilişki nasıl? Bu soruya 2015 yılının Ocak ayında Adalet Divanı ve Adalet Meclisi üyesi olan avukat Rufend Xelef şu yanıtı verdi: "Devlet mahkemeleri mevcut ama yeni yönetim olarak onlara iş bırakmıyoruz. Baktığımız davalara onlar bakmıyor. Zira onların elinde yaptırım gücü, polis teşkilatı yok. Ayrıca devlet mahkemelerinde davalar çok uzun sürüyor. Biz ise sorunları çok kısa sürede çözüyoruz ve sulh esasına dayanıyor. Üstelik halk çözümü bizde görüyor, çözüm/sulh isteyenler genelde bize gelir. Sorunu çözmek istemeyen, sürüncemede bırakmak isteyenler devlet mahkemelerine gitmektedir. Zaten devletin

çözüm gücü artık kalmamış. Devlette ise tanıma/onay işlemleri yapılmaktadır, çünkü bizde bazı eksiklikler var. Tapu ve kütükler henüz oluşturulmamış. Mesela sorunlu olan şeyler halk mahkemesinin önüne gelir, resmiyet sorunu olduğu için halk mahkemesinde sağlanan çözüm, özerk Rojava henüz tanınmadığı için devletin mahkemesinde bu çözüme ilişkin resmi bir karar da almak gerekiyor. Boşanma davasına biz bakıyoruz ve vardığımız çözüm de devlet mahkemesinde tarafların başvurusu üzerine sonucu bağlanıyor. Rejim bizim kararlarımızı tanımıyor aslında, biz de onların kararlarını tanımıyoruz esasında. Ne zaman onlar tanırsa, biz de tanırız."

Rojava'da Toplumsal Sözleşmesi'nin ilkelerine ters düşmediği sürece Suriye kanunları da uygulanıyor. Çünkü Özerk Yönetim, Toplumsal Sözleşme'de kendini demokratik Suriye'nin bir parçası olarak tanımlanıyor. Suriye kanunlarının yetmediği durumlarda, kendi kanunlarını çıkartıyor. Örneğin, Kadın Kanunu gibi.

Devrimin ardından "suç" eğilimleri ve düzeylerindeki değişiklik ne?

2013 yılının Eylül ayında Efrin İstinaf Mahkemesi üyesi Emina Ala, devrimin ardından adli suçlarda büyük bir azalma olduğuna dikkat çekti: "Neredeyse yok alma aşamasına geldi. Örneğin, rejim döneminde hırsızlık ve cinayet çoktu. Şimdi azaldı. Kürt halkı, yönetimi ele geçirince, hırsızlık yapmalarına gerek kalmadı. Kimse kimseyi öldürmedi. Halk kendi kendini yönettiği durumda, eskiden olan ihtilaflar, düşmanlıklar, anlaşmazlıklar olmuyor. Kendi sorunlarını çözebiliyor. Bütün dünyaya bunu ispatladı."

Ala'nın verdiği bilgiye göre, daha çok, alacak verecek davaları, ticaret davaları ve boşanma davaları görülüyor. Cizîrê Kantonu'ndaki Adalet Bakanlığı'nın verdiği bilgi de benzer. Kantonda hırsızlık ve cinayet davalarında büyük bir azalma söz konusu.

Artan davalar ise boşanma davaları. Hukuk Akademisi

kurucuları, boşanma davalarındaki artışı, demokratikleşme ile beraber kadın bilincindeki değişimin sonucu olarak görüyor ancak bu durumun ailevi soruna dönüştüğünü de düşünüyorlar. Bu noktada boşanmaların önüne geçilmeye çalışılıyor ancak çiftlerin birbirleriyle anlaşmasının mümkün olmadığı kesinleştiğinde konu mahkemeye sevk ediliyor.

Akademi kurucularının bu konudaki yorumu şöyle: "Kriz ve savaş sürecindeyiz. Bu tür durumlarda ailelerin dağılmaması önemli. Bu söylediğimiz, kadının eskisi gibi kölelik sistemini kabul edeceği anlamına gelmiyor. Örneğin, Rojava'da kadın, çocuğundan dolayı kölelik sistemini kabul etmek zorunda değil. Kanunlarımıza göre, kadın erkekten boşanırsa, kadının çocuğunu yanına alma hakkı var."

Rojava'da diğer resmi kurumlarda olduğu gibi adliyede de çalışma esası, gönüllülük. Efrîn İstinaf Mahkemesi Üyesi Emine Ala, bu durumu, "Burada çalışan herkes halktır" diye özetlemişti.

Efrîn adliyesinde dikkatimi çeken noktalardan biri de, bütün kurumlarda olan bayrak, fotoğraf gibi politik ve ideolojik simgelerin adliye binasında bulunmamasıydı. Nedenini sorduğumda gelen yanıt net: "Buralar herkes için adaletin sağlanmaya çalışıldığı bir yer. Bu nedenle siyasi simgeleri kullanmıyoruz."

Rojava Kürdistanı'na son ziyaretimi Rojava İçin Avukat Dayanışması ile birlikte gerçekleştirmiştim. Heyetin tüm bileşenleri, özellikle ceza davaları konusunda alanlarında uzman kişilerdi. İçlerinde savunmanlıklarına çok güvendiğim avukatlarım Özlem Gümüştaş ve İlknur Alcan da vardı. Avukatların karşılaştıkları adalet mekanizması, Türkiye'de ezilenlerin savunmanları olarak dâhil oldukları mekanizmanın neredeyse tam karşıtıydı. Bu nedenle ilk andaki şaşkınlıkları büyüktü. Dönerken duygularını, "Rojava'da avukatlık mesleğine, bize hiç gerek yokmuş" diye özetlemişlerdi. Ancak, "Rojava için yapacak çok iş olduğunu da gözlerimizle gördük" demişlerdi.

Tam da öyle durum. Suriye devletinin egemenliği sırasında hukuk fakültesinden mezun olup avukatlık yapanlar, devrimden sonra da mesleklerini sürdürüyor. Ancak, vekillik ve müdafilik için avukat olma şartı yok. Noter vekâleti ile herhangi bir kişi vekillik yapabiliyor. Avukat olmadan vekillik yapanların, Barolar Birliği'ne üye olma şartı da yok.

Özetle, Rojava'da içine girdiğinde başını döndüren devasa, "adliye sarayları" yok. Küçük binalardaki halk mahkemelerini de devrim sürecinde tamamen ortadan kaldırmak en büyük amaç. Malum, mahkeme, devrimin bile olsa, devlet demek!

SAVUNMA

Halkın İçinde Halkla Birlikte

YPG Sözcüsü Rêdûr Xelîl ile görüşme yaptığım 2015 yılının Ağustos ayınm son günlerinde, gündemde Cezaa savaşı vardı. Rojava ile Şengal arasındaki geçiş noktası olan Cezaa, Şengal'in savunulmasında stratejik önemde bir kasabaydı. O günlerde faşist dinci DAİŞ çeteleri, Eylül ayının ortasından itibaren Kobanê'de olduğu gibi tüm güçlerini Cezaa'yı düşürmek için yığmıştı. Ancak, Cezaa düşmedi. Bölgedeki cepheleri tek tek sayarak savaşın tablosunu çıkartan Xelîl, "DAİŞ bitirilmeden bu savaş bitmez" demişti. Ardından Kobanê savunması başladı. Sonra, Grê Spî'de (Til Abyad) çetelerin işgaline son verildi. Ancak DAİŞ çeteleri aldıkları yenilgilere rağmen, Rojava kantonlarına saldırma plamndan vazgeçmiş değil. Çünkü başta Türkiye olmak üzere bölgenin gerici devletlerinin, Rojava'daki yeni yaşamı kendi "ulus devletleri"nin varlığına tehdit olarak gören düşmanca yaklaşımı değişmiş

değil. Bu nedenle devrimin topraklarında "savunma" çok önemli bir noktada duruyor. Bu savunmanın merkezinde de YPG/YPJ var.

YPG nedir? Ne zaman, nasıl kuruldu? Rejim döneminde çalışmalarını nasıl yürüttü? YPG, Demokratik Özerk Yönetim'de kime bağlı? Hükümete bağlı "Toplum Savunma Birlikleri" ile ilişkisi ne? Demokratik Suriye'de YPG/YPJ ne olacak? Esir alınan DAİŞ'lilere ne yapılıyor?

Bu sorulara YPG Eğitim Akademileri Komutanlığı adına Hisen Şawiş, 2015 yılının Haziran ayında şu yanıtları verdi:

YPG'nin savunma anlayışı, ilkesini anlatır mısınız?

Sadece Kürtler değil, Araplar, Süryaniler, Ermeniler, Türkmenler, Keldaniler, yani tüm Rojava halklarına yönelik hangi güçten baskı ya da askeri saldırı gelirse, biz YPG/YPJ olarak bunların karşısında dururuz. Bu güç ister Baas ve Esad rejimi olsun, isterse çete grupları. TEVDEM, Suriye'de başlayan ayaklanmanın daha ilk günlerinde demokratik olmadığını fark etti. Halk demokrasi ve özgürlük istiyordu fakat öncülük edecek bir demokratik güç yoktu. Daha çok İslami ve milliyetçi temelde güçler vardı ve bunların da zihinsel olarak Baas'tan farkı yoktu. Bu nedenle Rojava halklarına karşı bir askeri operasyon yapabileceklerini fark ettik. Hatta katliam bile yapmak isteyebilirlerdi. Bunları fark ederek, öz savunma önlemlerine başlandı. Özetle, bize saldıranlara karşı kendimizi koruyacağız. Bizim bugüne kadar Rojava dışında hiçbir güce karşı askeri tavrımız olmamıştır.

YPG'nin kuruluş sürecine ilişkin bilgi verebilir misiniz?

Rojava'da savunma anlayışı, YPG'nin kuruluşundan önce de vardı. Çünkü Baas rejimi, Rojava halklarına karşı sürekli baskı politikası uyguladı. 2000'den sonra Türkiye ile Suriye, yani AKP hükümeti ile Beşar Esad arasında bir stratejik ittifak oldu. Türkiye, İran, Suriye'nin bu ittifakına bir yere kadar Maliki de dâhil oldu. Özellikle 2004 Qamışlo Ayaklanması'ndan

sonra Rojava'ya karşı müthiş bir baskı politikası uyguladılar. Tutuklama, öldürme, asimilasyon ve göç ettirme politikası hızlandı. Bu sadece Beşar Esad'ın politikası değildi, Baas ve Erdoğan'ın politikasıydı. Buna karşı Rojava'da bir savunma anlayışı gelişti. Fakat o dönemde bir yerde silah saklamak, eğitim almak çok zordu. Halk, teslim olmadı ancak korku içindeydi. Ancak bu koşullara rağmen bir çalışma, bir zemin, bir anlayış vardı. Çünkü 1980 ve 1990'lı yıllarda Rojava'da da ERNK (Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi/Eniya Rizgariya Neivata Kürdistan) temelinde yarı askeri yarı siyasi bir çalışma vardı. Bu daha çok Kuzey devrimini destekleme temelindeydi ve Suriye rejimine karşı bir çalışma yoktu. 2004 Qamışlo ayaklanmasından sonra bu kez Baas rejimine karşı önlem anlamında bir savunma anlayışı gelişti. 15 Mart'ta Dera'da ayaklanmanın başladığı günlerde Rojava'da meşru savunmanın bir zemini vardı. Şehit komutan Xebat Derik'in bu konuda çok emeği geçti.

İlk önce YXG (Yekîneyên Xweparastina Gel/Halkın Özsavunma Birlikleri) kuruldu. Şehit Xebat Derîk, şehit Jînda Til Tamer, şehit Heval Zekeriya, YPJ'nin ilk şehidi Heval Slav ve birçok arkadaş çalışmalara başladı. Heval Kemal Dirbêsiyê, YPG'nin ilk şehididir. Cizîrê'de Suriye istihbaratının baskınında şehit düştü. İyi tanıyordum. Kültür ve sanat alanında çalışıyordu. Daha sonra YXG'ye katılmıştı.

Bu süreçte, Kürdistan dağlarındaki gerilla mücadelesinin tecrübelerinden faydalanarak örgütlenmeye gidildi. Yavaş yavaş taburlar kuruldu. Dera'da başlayan ayaklanmanın hemen ardından bunlar gelişti. O günlerde Esad rejimi hâkimdi, otoritesi vardı. Fakat halk korkuyu yenmeye başlamıştı. Evlerini gerillalara açıyorlardı. Dera ayaklanmasının en önemli sonucu, halkın bu korkusunu yenmesi oldu. Artık silah taşıma, halktan silah toplama, askeri eğitim verme noktasına gelmiştik. Askeri eğitimin yanında ideolojik eğitimler de verildi. "Kürdistan tarihi, Kürdistan özgürlük hareketinin

Efrîn'deki YPG savaşçıları

tarihi, kadın mücadelesinin tarihi, eğitimin anlamı ve önemi, devrimcilik, demokratik toplum" üzerine dersler verildi. 2011 yılının Mayıs ayından sonra eğitim devreleri başladı. İlk önce Efrîn'de yapıldı. Yarı siyasi yarı askeri devrelerdi. Askeri yön tam olarak ön planda değildi. Fakat gittikçe askeri yanı gelişti. Ancak siyasi ve ideolojik dersler her zaman oldu. Bunlar karma devrelerdi.

Neden Efrîn'de ilk önce kuruldu?

Efrîn biraz dağlık bir bölge ve askeri çalışmaya uygundu. Ancak, eğitimler her yerde vardı, Halep'te de vardı örneğin.

YXG o günlerde gizli değil mi?

Çok gizliydi. Mesela Qamışlo yolu üzerinde devletin kontrol noktası vardı. O kontrol noktasından geçmezdik, başka yollardan kente girerdik. Bir keresinde o kontrol noktalarından birinde rejim ile çatışmak zorunda kalmıştık. Serêkaniyê'de rejim eğitim yerimize baskın yaptı. 6 savaşçı

tutuklandı. Ancak halk sokağa dökülünce, rejim, arkadaşlarımızı serbest bırakmak zorunda kaldı.

Halkın size katılması için ne tür çalışmalar yaptınız o günlerde?

Halk köyünde ilk kez silahlı bir gerilla, savaşçı gördüğünde büyük bir moral kazandı. Halkta, "Bizi koruyan, bize öncülük eden birileri var" duygusu gelişti. O günlerde askeri temelde bir mücadele başlamamıştı. Fakat bu halkta bir inanç, bir moral, bir umut yarattı. Özellikle Heval Xebat'ın bu konuda çok belirgin bir rolü vardır. Her yere gidiyor ve halka moral veriyordu. "Biz sadece sizi değil, bütün Suriye halklarını savunacağız" diyordu. Halk da hazır olduğumuzu yavaş yavaş görüyordu. Özellikle köylerde çalışmalar yaptık. Eğitimler, silah toplama gibi yaptığımız işler halktaki inancı geliştirdi. Diğer güçler -ki şu anda ENKS içinde örgütlüdürler- bize "Bırakın bu silahı, tehlikelidir. Suriye devrimi siyasi bir devrimdir, silaha gerek yok" dediler. Ama biz hem devletin silah kullandığını hem de muhalefetin içindeki İslamcıların hemen silaha sarıldığını görüyorduk. Her iki güç de üzerimize gelecekti. Nitekim Til Aren ve Til Hasil ile Serêkaniyê'de katliamcı yüzleri ortaya çıktı.

YPG, 19 Temmuz, yani devrim öncesinde bu örgütlenme çalışmalarının dışında ne yapıyordu?

Aslında devrim, 19 Temmuzdan önce başladı. 19 Temmuz ise bir sıçramadır. Öncesinde ideolojik, siyasi, askeri, ekonomik ve kadın çalışmaları vardı. Hatta hukuki çalışmalar bile vardı. Her köyde, her yerde barış komiteleri kurulmuştu. Bu komiteler, halkın sorunlarını barış ve toplumsal ahlak temelinde çözen kurumlardı. Bunların hepsi devrimdi. 19 Temmuz'da ise bir nitelik değişimi ortaya çıktı. 19 Temmuzda bölgemizi hem Baas rejiminden hem de Baas rejiminin anlayışını taşıyan çete gruplarından temizleme süreci başladı. 19 Temmuz devriminden önce yerel çatışmalar hem rejim hem de çetelerle oluyordu. Fakat 19 Temmuz devriminden sonra YPG'nin as-

YPG'nin ilk şehidi Kemal Dirbêsiyê, 2012 yılının 26 Mart'ında ölümsüzleşti.

keri çalışmaları hız kazandı. Özellikle Halep'te Şêx Meqsûd Mahallesi'nde çete grupları ve rejim güçlerinin katliamlarına karşı halklar korundu. Efrîn'in Qestel Cindo bölgesi ile Serêkaniyê savaşı halka güven verdi. YPG, Serêkaniyê'de destan yazdı. Kobanê ve şu an yaşadığımız Grê Spî zaferinin temeli Serêkaniyê savaşıdır. Çeteler Serêkaniyê'ye girdiğinde Suriye rejimi teslim oldu, direnmedi. Çetelerin tamamı Türkiye tarafından giriş yapmıştı. Çetelerin Serêkaniyê'yi aldıktan sonra, tüm Cizîrê kentlerini ele geçirme stratejisi vardı. YPG ve YPJ çok az olanaklarla çetelere karşı savaştı. Çeteler, Türkiye, Katar ve Suudi Arabistan'ın tüm teknik olanaklarını kullandı. Silahlarının tamamı yeniydi. Serêkaniyê'ye giren çete gruplarının sayısı 30'dan fazladır. Türkiye'den silah ve para alan kim varsa, kendini tabur ilan edip gelmişti. İçlerinde Kürt grupları da vardı. Daha çok Türkiye yanlısı İslami ve milliyetçi gruplardı. İlk başka Serêkaniyê'yi işgal ettiler. Bizim elimizde Dirbêsiyê'ye giden iki sokak kalmıştı. Serêkaniyê Halk Meclisi Başkanı Abid Xelil, suikastla şehit düştü. Bu saldırının

ardından çetelere karşı savaşa başladık ve ikinci haftasında savaşın seyri lehimize değişti. Çatışmalar sırasında yapılan görüşmelerde çetelerin temsilcileri "Türk devleti arkamızda, Derîk'e kadar gideceğiz" diyorlardı. YPG rüştünü, bütün dünyaya ve özellikle Rojava halklarına ispatladı. Devrimi ve halkları koruyabileceğini gösterdi.

Türk basınında, YPG ile ilgili haberlerde ilk kurulduğunda 5 bin savaşçısının olduğu söyleniyor. Bu bilgi doğru mu?

O dönemde daha çok milis gücü vardı. Yarı askeri yarı sivildi ve daha çok da yereldi. Serêkaniyê savaşında halk, Dirbêsiyê'den, Amûdê'den silahını alıp geldi ve savaşa katıldı. Haliyle bu şekilde güç 20 bine de ulaşıyordu. Ancak profesyonel olarak öyle bir güç yoktu. Yerel halktan da çok kayıp oldu. Heval Zekeriya yerel halktandı ancak komutanlık düzeyine ulaşmıştı. Heval Kemal de öyleydi. Savaştıkça profesyonel güç ortaya çıktı. İlk başta daha çok milis gücüydü. YPG ve YPJ sıcak savaşın içinde profesyonel hale geldi. Rojava'da savaş 5 yıldır hiç durmadı. Savaşçılar da hem savaşıyor, hem eğitim görüyordu. İlk başlarda ise köylerdeydi. Taburlar sonrasında kuruldu. Rojava'da 1980'lerden bu yana yurtsever aileler vardır. Kuzey devrimine çok hizmet etmişlerdir. Suriye devletine karşı tavırları da nettir. Bu nedenle cezaevlerinde kalmışlardır. Önce bu ailelerin gençleri YXG'ye katıldı. Şehit komutan Xebat'ın bu konuda çok büyük emeği vardır. Tam bir halk kahramanı ve halk devrimcisidir. Heval Xebat Rojavalıydı. Şam'da işçi olarak çalıştı. Okuma imkânları olmadı. 1980'lerde PKK'ye katıldı, Botan'ta komutan olarak görev yaptı. Ancak Rojava ile sürekli teması vardı. Nerede bir yurtsever varsa, devrim için bir şey yaratmak için oraya gidiyordu. O günlerde ne arabamız, ne de doğru düzgün silahlarımız vardı.

Bugün YPG'yi nasıl tanımlıyorsunuz? YPG, askeri olarak nedir? Asker mi, milis mi, gerilla mı?

Şu anda YPG ve YPJ bir ordudur. Bu ordunun içinde yerel

Efrîn'deki YPJ savaşçıları

güçler de var. Yerel güçler eğitimini alıyor ve savaş zamanı geliyor. Bazıları evli, çocuklu insanlar. Ailelerinin geçiminden de sorumlular. Yerel güçlere çok az bir miktarda maddi yardımda bulunuluyor. Ayrıca savaşa, asayiş ve özsavunma güçleri de katılıyor. Bunlar YPG'ye bağlı değiller. Ancak aynı anlayış temelinde Rojava devrimini savunuyoruz. Profesyonellerin bütün ihtiyaçları ise bulundukları yerlerde lojistik tarafından karşılanıyor.

"Ordu" kavramını açabilir misiniz? Neyi kastediyorsunuz?

Bir devlet ordusunu kastetmiyorum. Devlet orduları halka, topluma karşı devleti savunur. YPG ise halkın içinden halkı savunma temelinde gelişmiştir. Bizde devlet ordusundaki gibi bir rütbe yoktur. YPG'nin komutanları aynı zamanda bir halk kadrosudur. Demokratik bir anlayışı ve ideolojisi vardır. Yaşam tarzı otoriter devletçi bir tarz değildir. Sadedir, dervişanedir. Ben daha öncesinde TEVDEM'de çalışıyordum,

daha sonra Demokratik Özerk Yönetim'de yer aldım. Şimdi de YPG'de ideolojik eğitim çalışmalarını yürütüyorum. YPG/YPJ'de uzmanlık alanları var. Bu anlamda bir profesyonelleşmeden bahsediyorum.

Yukarıdan aşağıya doğru nasıl bir örgütlenmesi var?

Üst düzeyde bir komutanlık var; YPG ve YPJ komutanlığı. YPG komutanlığında yüzde 40 kadın kotası uygulanıyor. Bizim devrimimizde kadınlar öncü güçtür. YPG içinde de öncü güç olarak kadınlar yer alıyor. YPG'nin içinde YPJ özgün bir ordudur. Komutanlığın altında saha komutanlığı bulunuyor. Bir saha, birkaç bölgeden oluşuyor. Saha komutanlıklarının altında da bölge komutanlıkları yer alıyor. Her kentte de yerel güçleri eğitmek ve örgütlemek için YPG/YPJ merkezleri var. Bu yapılanmanın dışında bir de ordunun tabur, takım ve manga şeklinde örgütlenmesi mevcut. Belki ileride tugay biçimine de ulaşabilir. Ayrıca suikast, sabotaj, komutanlık, yeni savaşçı, ağır silah gibi akademileri var. Akademiler Komutanlığı'nın yanında bir de basın ve arşiv birimi var.

Rojava özerk yönetimi içerisindeki "hukuki" durumunuz nedir? Kime bağlısınız, kime karşı sorumlusunuz?

YPG/YPJ, Savunma Bakanlığı'na (Savunma Komitesi) bağlıdır. YPG/YPJ ile Savunma Bakanlığı arasında bir koordinasyon bulunuyor. Ancak, YPG/YPJ'nin durumu biraz özgün. Çünkü savaşın içinde. Kantonun özsavunma ordusu ise Demokratik Özerk Yönetime bağlı. Kanton deneyimi çok yeni. Dolayısıyla gelecekte ilişki biçimleri de değişebilir.

YPG/YPJ'ye Rojava'daki diğer halkların -Arapların, Süryanilerin- katılımı konusunda bilgi verebilir misiniz? Elinizde bu konuda istatistiki veriler var mı? Kürtler dışında en çok katılan halklar kimler?

İlk başta Araplar, Süryaniler pek fazla yanaşmadılar. Çünkü süreci anlamadılar. Ancak sonrasında çetelerin yaptığı katliamları ve YPG/YPJ'nin savunma iradesini gördüler.

Onlarda da bir savunma anlayışı gelişti. Arap Şammar aşireti, Til Koçer'de "Sanadit" adında bir askeri birlik oluşturdu. Asuriler Til Temir'de Habur Gücü'nü oluşturdu. Süryaniler ise Qamışlo ve Derîk'te Süryani Askeri Konseyi'ni kurdu. Bunların tamamı YPG'nin içinde değil, ancak koordinasyon içinde olan güçlerdir. Sadece askeri anlamda değil, siyasi anlamda da kantona katıldılar. Şammar aşireti lideri Hamidi Dahham, Cizîrê Kantonu Eşbaşkanı'dır. Süryaniler de Süryani Birlik Partisi ile Demokratik Özerk Yönetimi'nde yer aldılar. Ayrıca YPG ve YPJ'nin içinde Arap aşiretleri Şerabî, Begara, Cewala, Şemera, Idwan'dan yüzlerce genç var. YPG/YPJ kimliği ile savaşıyorlar. Mıhallemi, Mêrdeli, Çeçenler ve Türkmenler de var.

YPG'nin savaşçı sayısına ilişkin bilgi verebilir misiniz?

Bu konuda net bir rakam vermem mümkün değil ancak yüz bini hedefliyoruz. Çünkü kendimizi Ortadoğu halklarının meşru savunma gücü olarak görüyoruz. Hem Rojava hem de Suriye'deki bütün halkların savunmasından kendimizi sorumlu tutuyoruz. YPG/YPJ, Şengal'de DAİŞ'in soykırım girişimine karşı bir destan yazdı. 6 kişi 2 gün boyunca Şengal Dağı'nı savundu. Fakat elinde en gelişmiş teknoloji ile silah olan 6 bin Peşmerge kaçtı. YPG'nin elinde sadece bir doçka vardı, onun da mermileri sınırlıydı. Birkaç kalaşnikof, birkaç el bombasıyla bu destanı yazdılar. YPG/YPJ için sorun sayı değildir, niteliktir. Ancak sayının da önemli olduğunu reddetmiyoruz. Şu anda YPG/YPJ'li sayısında artış var. Ancak bu artış Rojava'nın ihtiyaçlarını karşılamıyor. Daha fazla hedefleniyor.

YPG, demokratik Suriye'de kendine nasıl bir rol ve misyon biçiyor? Demokratik bir Suriye oluşturulduğunda durumu ne olacak?

Biz demokratik çoğulcu parlamenter sistemi olan, herkesi kabul eden bir anayasası olan bir Suriye istiyoruz. Suriye'nin parçalanmasından yana değiliz. Fakat Suriye pratik olarak şu

anda parçalanmıştır. Bunu da çeteler ve diğer gruplar yapmıştır. Kanton, birleştirici bir sistemdir. Kanton denildiğinde ilk önce İsviçre modeli akla geliyor. Orada 4 temel ulus var. Bunlar neden birleşiyorlar? Çünkü kanton içinde kendilerini rahat ifade ediyorlar. Sadece ulusa ve kültüre dayalı kantonlar değil, yerel yönetime dayalı kantonlar da var. Bizde bu kantonlar idari bir meseledir, yani yerel yönetimdir. Demokrasi, bir anlamda yerel yönetimdir. Halkın kendi bölgesinde kendi ihtiyaçlarına göre kendini yönetmesidir. Tüm halkları kendi kimlikleri ile kabul etmektir, birlikte yaşama gücüdür. Demokratik Suriye'de hem demokratik Suriye ordusunun bir parçası, hem de kantonların ordusu oluruz. Fakat bu ordu savaş olmadığı zaman barış süreçlerinde halka hizmet edecek.

Başka örneklerde ordu ile devlet ve halk arasındaki ilişki bürokratikleşerek, halka yabancılaşıyor ve bir kast haline gelebiliyor. Sizin bu tehlikeye karşı önleminiz nedir?

Şu anda bir savaş durumu vardır. YPG ve YPJ bu ihtiyacın çerçevesinde savaşıyor. Fakat durum normalleştiğinde, savaşçılar da normalleşecek. Demokratik Özerk Yönetimi'nin bir savunma gücü olacak ancak daha çok ekonomi, sağlık ve eğitim gibi alanlarda çalışacak, halka hizmet edecek. İhtiyaç halinde de savaşmaya hazır olacak, askeri pozisyonunu da koruyacak. Çünkü biz Ortadoğu'dayız. Savaş olmadığı zamanlarda daha çok ideolojik eğitimine ağırlık verecek. Halkla birlikte yaşayacak, üretimden, emekten kopmayacak. Böylece halka yabancılaşmayacak.

Rojava'da bir de "düzenli ordu" şeklinde bir oluşuma gidildiğini biliyoruz. Bu ordu ile YPG arasındaki fark ne olacak? Aranızdaki ilişki nasıl olacak?

Bahsettiğiniz güç, Hêzên Parastina Cewherî/HPC, Öz Savunma Güçleri. YPG'de 70 yaşmdaki biri de savaşabilir, 17 yaşındaki bir genç de. HPC ise uluslararası kanunlara göre, askerlik yapma durumundakileri kapsıyor. Kanton vatandaşı

Toplum Özsavunma Güçleri, hükümetin birinci yılı nedeniyle yapılan törende.

olan 18-30 yaş arasındaki erkeklerin katıldığı bir savunma gücü. Süresi 8 ay. Bu süre boyunca bekâr erkeklere 7 bin, evli erkeklere 22 bin varaka ödeme yapılıyor. Üniversite eğitimi olanlar, hasta ve engelli olanlar ile evin tek erkek çocuğu olanlar gitmiyor.

Rojava'da sizinle birlikte savaşan enternasyonal savaşçılar da oldu. Gerek doğrudan YPG'ye katılanların yanı sıra, MLKP gibi, örgütsel olarak yapınıza dâhil olan komünistler de var. Ayrıca kısa bir süre önce Enternasyonal Özgürlük Taburu kuruldu. Başka ülkelerden komünistlerin, devrimcilerin varlığı nasıl duygular yaşatıyor sizlere?

Rojava, bizim için bir hayalin gerçekleştirilmesidir. Devrimci insanlarız ve hedefimiz halkların özgürlüğüdür. Türkler özgürleşmezse, Kürtler özgürleşemez. Kürtler özgürleşmezse Araplar özgürleşemez. Che, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan,

Hüseyin Deniz, İbrahim Kaypakkaya, Ulaş Bardakçı, Mahir Çayan, Haki Karer, Kemal Pir ve daha nice devrimci, sembol haline geldiler ve halkın moral gücü oldular. Devrim için moral gücü önemlidir. Moral gücü olmazsa savaşamazsın. En büyük moral gücünü bize onlar verdi. İnanç, umut ve moral verdiler. Sayıları hiç önemli değil. Önemli olan niteliktir. Fakat insan bazen şöyle düşünüyor: Dünyada ne kadar faşist, katil, madde bağımlısı varsa gelip DAİŞ'e katılıyor. Sayıları 20 bini buluyor. Bizimkiler neden az? Oysa biz DAİŞ'e, faşist bir cepheye karşı savaşıyoruz. Dünyasal bir demokratik cephe yaratmak gerekir. Sayımız yüzbinleri bulsun. Rojava, dünya devrimi için büyük bir zemin olacak. İspanya'da Franco faşizmine karşı halklar birlikte savaştı. Yunanistan'da, Latin Amerika'da, Filistin'de, PKK'de böyle bir ruh oldu. Şimdi Rojava devriminde katbekat daha gelişkin olabilir. Bunun zemini vardır, ihtiyacı da vardır. Gereklidir de. Çünkü DAİŞ insanlık dışıdır, bütün insanlığa karşıdır. O zaman bütün insanlığın birleşmesi gerekir. Enternasyonal Özgürlük Taburu, dünya demokratik devriminin taburudur. Ancak semboliktir. Sembolik olduğu için moral gücüdür. Böyle bir adım çok önemlidir. Ancak geliştirmek gerekmektedir.

Esir aldığınız DAİŞ'lilere ne yapıyorsunuz?

YPG/YPJ olarak esirlere kesinlikle ne işkence yapıyoruz ne de öldürüyoruz. Bu bizim temel ilkemiz. Cenevre Sözleşmesi'ne imza atmış durumdayız. Eğer istisnai durumlar olmuşsa da bunları kabul etmiyoruz, kim yapmışsa cezalandırıyoruz. Biz insanlık için savaşıyoruz. İntikam için savaşmıyoruz. İntikam ruhumuz var ancak halkların intikamını alıyoruz. Esirlerden sadece bilgi alıyoruz. Ancak bunun için de işkence yapmıyoruz.

KOMÜNİSTLER

Biz Rojava'yız, Rojava Biz'iz

Rojava'nın Efrîn bölgesinden Kuzey Kürdistan'ın Kilis kentine geçmek için sınırda bir köyde beklerken, elimde Komutan Zozan'ın fotoğrafları vardı. 2013 yılının 14 Eylül gecesiydi. Halep'teki savaş nedeniyle Efrîn'e sığınmak zorunda kalan Kürt bir ailenin iki göz odalı evinde misafirdim. Dışarıdan tek tük silah sesleri geliyordu. O silah seslerinin ne olduğunu, ertesi sabah kaçakçıların kullandığı yoldan sınırı geçerken, Türk askerleri geçişimizi engellemek için yere ve havaya doğru ateş açmaya başladığında anlamıştım.

Uzun süre kucağımdaki fotoğraflara tek tek bakmıştım. Rojava'mn çağrısına uyup, Kuzey Kürdistan'dan Efrîn'e gelen bir kadm savaşçının dünü, bugünü ve geleceğiydi o fotoğraflar. "Hangileri hayatta" diye düşündüm. Devrimcilik ile ilgili ilk öğrendiğim; özgürlük için hayat vermek gerektiğiydi.

Sonra, Efrîn ile Halep arasındaki Şêrawa mevzilerinde çektiğim fotoğraflara baktım tek tek. Fotoğraflarla yaptığım devrim turu, heyecanımı artırmıştı. Küçücük bir zaman diliminde de olsa bir devrime tanıklık ettiğim fikri beni hem heyecanlandırmış hem de onurlandırmıştı. Ama içimde dile getirilmesi zor bir duygu da vardı. O duyguyu ilk kez, Şêrawa'da YPG/YPJ mevzilerinde dolaşırken hissetmiştim. 150-200 metre kadar ötemizde, El Nusra çetelerinin mevzileri vardı, kara bayrakları çok net görülüyordu. Onların hareketlerini çıplak gözle görebiliyordum. Mevzilerindeki hareketlere bakılırsa, onlar da bizi izliyorlardı. O an kendimi korumasız bulmuştum. Etrafıma bakıp, arazinin çıplaklığını, hiç dağ olmadığını görünce ürpermiştim açıkçası. Mevzilerdeki genç savaşçılara bakınca, aklıma "Ölebilirler" fikri düşmüştü.

Ertesi sabah, YPG denetimindeki köyden çıkıp, sınırı askerlerin taciz ateşleri altında geçtikten sonra, kent merkezine vardığımda aldım Serkan'ın şehadet haberini. Serêkaniyê'de 14 Eylül günü saat 16.30 sıralarında ölümsüzleşmişti. Yaşatmak için bu kez canını veren, devrimin çağrısına uyup, kaderini Rojava halklarının kaderi ile birleştiren bir komünistti.

YPG'den gelen açıklamayla öğrendim o gün olanları; yaralı YPG'li yoldaşını, çatışma sahasından çıkartmaya çalışırken ölümsüzleşmişti.

Serkan Tosun'la tanışma şansına sahip olamadım. Ancak, aynı yöne akan nehirler gibi, eminim ki, adımlarımız karşılaşmıştı İstanbul'un sokaklarında. Üzüldüm önce, ağladım. Sonra RAF militanı Ulrike Meinhof'un, "Üzgün olmaktansa öfkeli olmayı yeğlerim" sözünü hatırlattım kendime birçok kez. Öfkelenmeyi tercih ettim. Ama öfkenin altında derin bir sızı bırakmadı yine de beni!

Sonradan öğrendim, kısa ancak yoğun geçen hayatının hikâyesini. Dinledikçe de annemin sözü geldi aklıma: Bazı insanların hamuru başkadır.

MLKP'nin Rojava'daki ilk şehidi Serkan Tosun (Mazlum)

Emekçi, Kürt ve Alevi bir aileden geliyordu. 1 Mart 1985'te Muş'un Varto İlçesi'nin Omcalı Köyü'nde dünyaya gelmişti. Ailesi, İstanbul'a göç edince, Serkan da 10 yaşındayken Gazi Mahallesi ile tanışıyordu. 1990'ların ortasıydı. Kürdistan'daki savaşın batıya işkence, infaz ve kaybetme olarak yansıdığı, devletin bu şiddetine karşı devrimci örgütlerin yoksul semtlerde ideolojik ve politik hegemonyasını kurduğu günlerdi. Benim de üniversite yıllarımdı. Velhasıl devletin yoğun ve özel şiddetine rağmen güzel günlerdi.

Çocuk yaşlarda ilkokulu bile bitirmeden, atölyelerde, matbaalarda çalışmış Serkan. Yoksulluğu, genç bir işçiyken devrimcilerle tanışmasının zemini olmuş.

Şehadetinin ardından Marksist Leninist Komünist Parti'den (MLKP) yapılan açıklamaya göre, partisi ile tanıştıktan sonra, 2006 yılından itibaren Gazi'deki milis çalışmasına destek oluyor, iki yıl sonra ise milis.

2009 yılının sonlarından itibaren Yılmaz Selçuk ile çalışıyor. Yılmaz Selçuk (Özgür), Serkan Tosun'dan önce ipi göğüsleyenlerden. 10 Aralık 2010 tarihinde, Medya Savunma Alanları'nda savaş hazırlığı için bulunduğu askeri eğitim kampında ölümsüzleşti. Özellikle İstanbul'da birçok askeri eylemi birlikte örgütlemişler.

Üç kez gözaltına alınmış Serkan. Her seferinde daha da iradeleşen bir devrimci olarak çıkmış işkence merkezlerinden. 5 ay F tipi cezaevine hapsedilmiş. Cezaevinde onunla birlikte kalan yoldaşları, "O günleri de bir okula dönüştürdü" diye anlattı.

2011 yılının yaz aylarmda MLKP'nin yeraltı çalışmasına geçiyor ve artık yoldaşlarının Mazlum'u oluyor.

MLKP'nin açıklamasına göre, Yılmaz Selçuk'tan sonra bu kez de Yasemin Çiftçi ile yolları buluştu. Birlikte gittikleri son eylemde, yoldaşlarının, Zilan'ının şehit düşmesinin sarsıcı acısını yaşadı. Yoldaşının ölümsüzleştiğini anlayınca yaralı halde partisinin üssüne döndü. Acı ve ölümle yüzleşme, kararlılığını biledi, bir adım daha öne çıktı.

Serkan Tosun, 2013 yılında Rojava devrimine katılmak üzere partisi tarafından görevlendirildi. Artık o Rojava'da, Yılmaz'dı. Şehit düşen Yılmaz Selçuk'un adını almıştı, kararlılığını kuşanmıştı.

Onu tanıyan yoldaşı Mustafa Dağ'ın anlatımına göre, bulunduğu tabur, hareketli taburdu, yani savaş taburu. Bir çatışma olduğunda ya da operasyon düzenlendiğinde ilk giden tabur, Şehit Serhat Taburu'ydu. Serkan Tosun, taburda görevlendirildikten sonra yanındaki arkadaşları, yeni olduğu için daha çok gözeterek, koruyarak görev verdiler.

Bir köyün kurtarılması operasyonunda Serkan Tosun'a saldırı grubunda görev verilmedi, destek grubunda görevlendirildi. Eylem bitip geri çekilme tamamlandıktan sonra tabur komutanına, "Beni saldırı grubuna katmayacaksanız, savunmada bırakacaksanız, gelmeyeceğim, taburda oturacağım.

Ben buraya savaşmak için geldim, korunmak için gelmedim" dedi. Dediğini de yaptı.

Uzun dönem Serkan Tosun'la birlikte kalan Serkan Çiftçi de, O'nun yanındaki insanlara verdiği güvene dikkat çekmişti, "Serkan yoldaşı düşündüğümde kendimi her zaman güvende hissetmişimdir" demişti. Özetle O'nu, mahallesinden, cezaevinden, cepheden ya da taburdan tanıyan herkes aynı sıfatlarla anlatmıştı: Mütevazıydı, sadeydi, kararlıydı, güven verirdi.

Mayası başka olan insanlardandı; Che gibi.

Che, Arjantinli doğdu, Küba devrimine önderlik etti, Bolivya devriminin tohumlarını atarken ölümsüzleşmişti. Çünkü o devrimciydi; dünyası bütün ezilen halklardı, tüm halkların kurtuluşuydu.

Serkan Tosun da Che'nin, "Yapılması gereken direnişçilere şans dilemek değil; onların kaderine iştirak etmektir. Onlara ya ölüme ya da en iyisi zafere dek eşlik etmektir" sözünü pratikleştirdi. Zafere giden yolda Rojava için canını verdi.

O'nun Rojava'da bulunuşu sadece dayanışma ile açıklanamazdı. Serkan Tosun'la birlikte Rojava kadın devrimini savunan MLKP savaşçısı Yasemin Güneş'in deyimiyle, "Devrimi savunmak için, Rojava devrimini devrimleri bilerek" gittiler oraya.

77 yıl önce, İspanya için savaşmaya, İspanya için ölmeye giden uluslararası tugaylar gibi gitti MLKP savaşçısı Serkan Tosun.

Çünkü, İspanya sadece İspanya değildi. Bugün de Rojava sadece Rojava değil.

Serkan Tosun'un şehadetinden yaklaşık bir yıl sonra Serêkaniyê'de savaşın sürdüğü sokakları dolaştım. Esad sömürgeciliğinin yoksul ve yoksun bıraktığı Rojava'nın diğer kentleri gibiydi Serêkaniyê de. Her şey; insanlar, dükkânlar, arabalar, sokaklar, kirli sarı sıcağın altında modern zamanın dışındaydı. Bu yekpare tek düzeliği, caddelerden geçen genç

Serêkaniyê'de çetelere karşı direnişin yaşandığı sokaklar.

savaşçılar, hastaneler, siyasi kurumlardaki iş yükü, caddelere asılan şehit fotoğrafları, pankartlar bozuyordu. Bir de duvarları delik deşik eden mermi izleri.

Serêkaniyê sokaklarında, mermi izi olmayan tek bir ev yok gibiydi. 2013 yılının yaz ve sonbahar aylarında çetelere karşı verilen büyük bir savaşa tanık olmuştu bu sokaklar. Tıpki Kobanê gibi. O günlerin tanığı olan YPG'li bir komünist, evleri göstererek, "Bu evlerin bazılarında çeteler, bazılarında biz vardık. Bazı evlerin bir odasında biz, bir odasında çeteler oluyordu. Oda oda, ev ev çetelerden temizleyerek özgürleştirdik Serêkaniyê'yi" demişti. O gün devrim için ödenen bedelin büyüklüğünü bir kez daha anlamış ve o gerçeğin altında kalmıştım.

Devam eden yolculuğumuz sırasında, YPG içerisinde yer alan MLKP savaşçısı, "Geldik" deyince anlamıştım, Serkan Tosun'un şehit düştüğü yere vardığımızı. Komünist savaşçı,

önce köy içerisinde mevzi olarak kullanılan 15-20 santimetre yüksekliğindeki küçük bir toprak parçasını göstermiş, ardından eli ile ilerideki bir eve işaret ederek, "Şu evden açılan ateşle vuruldu" demişti. Gerçekten de göğüs göğüse verilen bir savaştı bu.

Köyde bir süre kaldıktan sonra MLKP karargâhına geçtik.

Neden MLKP karargâhı?

MLKP, Rojava devriminin çağrısına uyarak, Rojava dışından devrime katılan ilk komünist örgüt. Karargâh komutanlarının verdiği bilgiye göre, 2012 yılının Ağustos ayında ilk savaşçıları Rojava'ya geldi. Kobanê savunmasıyla birlikte Türkiyeli diğer devrimci örgütlerin, devrim ile kurdukları ilişki pratikleşerek, Birleşik Özgürlük Güçleri, Devrim Cephesi ve TKP ML/TİKKO'dan da savaşçılar, devrimin mevzilerinde yer aldı. MLKP, Serkan Tosun'u şehit verdikten sonra varlığını resmen açıkladı. 2015 yılının Nisan ayında Medya Savunma Alanları'ndaki MLKP karargâhına gittiğimde, "Yıllardır hem Medya Savunma Alanları hem de Rojava'dasınız. Rojava'daki varlığınız, bir savaşçınızın ölümsüzlüşmesi ile duyuldu. Medya Savunma Alanları'ndaki varlığınızı da yıllar sonra açıklıyorsunuz. Neyi beklediniz?" diye sormuştum. Aldığım yanıt çok mütevazıydı: Adımızı duyurmadan önce eylemimiz görünsün istedik. Nitekim eylemleri, Rojava devrimine armağan ettikleri genç komünistlerle birlikte duyuldu da.

2014 yılının Ağustos ayında Rojava'daki karargâhta olan MLKP komutan ve savaşçıları Özgür Şoreş, Serkan Çiftçi, Mustafa Dağ ve Seydo Azad, neden Rojava'da olduklarını, devrime nasıl katıldıklarını, ne yapmak istediklerini anlattı. Aynı günlerde, Şengal savunmasına da bir grup savaşçılarını göndermişlerdi. Böylece üç temel cephede; Rojava'nın Serêkaniyê ve Kobanê ile Güney Kürdistan'ın Şengal bölgesinde DAİŞ çetelerine karşı savaşıyorlar.

Yaptığımız uzun röportajda öne çıkan mesajlar şöyleydi:

"Rojava devrimini kendi devrimimiz bilerek buraya geldik. Biz Rojava'yız, Rojava biziz. Partimiz MLKP'nin Ortadoğu birleşik devrimi stratejisine uygun olarak da buradayız.

Ağırlıklı olarak devrimin savunulmasında, yani askeri alanda görev alıyoruz. Savaşçılarımız, savaş taburlarında bulunuyor. Bunun dışında siyasi alanın sağlık ve belediye gibi alanlarında da görev alan, sorumluluk üstlenen yoldaşlarımız var.

YPG/YPJ, Rojava'nın ortak savunma gücüdür. MLKP gücünü YPG/YPJ'de birleştirmiş durumda. Onun içindeki varlığımız dışarıdan misafir, destekçi değil, tamamıyla bileşenidir. Taburlarda görev ve sorumluluk alan, bazen taburların yönetiminde yer alan yoldaşlarımız var.

Türkiye ve Kürdistan devrimini Ortadoğu devrimi ile birleştirme avantajına sahibiz. 1990'lardaki fırsatı kaçırdık. Türkiye devrimci hareketi şimdi ikinci bir sınavla karşı karşıya. Bir devrim fırsatı daha doğdu. Bu fırsat değerlendirilmeli.

'Rojava'da bir devrim yok' fikrini ortaya atanların gerekçelerini anlamak mümkün değil. Burada devrim olup olmadığını anlayabilmek için gelip görsünler."

Ertesi gün iki YPJ taburuna giderek, komünist kadın savaşçılardan ikisi ile görüşmüştüm. Evin Serhad ve o gün kendini "Eylem Deniz" olarak tanıtan şehit Sarya Özgür (Sibel Bulut), Rojava devriminin kendileri için anlamını anlatmıştı. Sarya Özgür, Rojava devrimi ile kendi kadın devriminin bağını kurarak, "Kendi devrimci gelişimimle buradaki durumun bağını kurmak, kendi gelişimimi bir de buradan görmek, hissetmek, daha canlı bağ kurmam için önemliydi" demişti. Evin Serhad ise toplumsal, siyasal ve askeri alanın öznesi olmanın kendinde ve kadınlarda yarattığı değişimi ve mutluluğu anlatmıştı.

2015 yılının Ocak ayında MLKP karargâhına ikinci kez

İspanya Komünist İnşa Örgütü ve MLKP savaşçısı, 2015 yılının Ocak ayında hazırlıkları süren enternasyonal taburda.

gittim. Bu kez, resmi olarak açılışı yapılmayan bir tabur oluşturulmuş, ayrıca enternasyonal tabur kurulması için çalışmalara da başlanmıştı.

Beni en çok heyecanlandıran, enternasyonal tabur hazırlığı oldu. Tabur için gelen İspanyol komünistleri görmek, İspanya halkının, vefa borcunu ödemesi gibi gelmişti bana. 77 yıl önce, dünyanın her yerinden komünistler, İspanya için savaşmaya, İspanya için ölmeye gitmişlerdi. Tarihe düşülen notlara göre, 1936-1939 yıllarında İspanya için savaşan Uluslararası Tugaylar'da 53 ülkeden 32 bin gönüllü yer aldı. Müzik grubu Kutup Yıldızı yıllar önce yaptığı "No Pasaran" adlı şarkıda bu tugayları anlatmıştı. Şarkının girişindeki şiirde şöyle der:

"Bir koridor gibi çın çın öten daracık sokaktan ayaklarını vura vura uluslararası birlikler geçiyordu.

MLKP'nin Şehit Serkan Taburu'nun savaşçıları

Kimler yoktu ki aralarında?

Uzun saçlı aydınlar, inatçı komünistler, Nietzsche bıyıklarıyla yaşlı, Sovyet filmlerindeki jönleri andıran yüzleriyle genç Polonyalılar, kafası tıraşlı Almanlar, Cezayirliler, bunların arasına yanlışlıkla karışmış İspanyollar denebilecek İtalyanlar, hiç kimselere benzemeyen İngilizler, Moris Tores'e ya da Moris Şövalye'ye benzeyen Fransızlar..."

Sonra şiirde Madrid konuşur: "Bizimle savaşmaya, bizimle ölmeye gelmişler!"

Anlaşmak için ortak dile ihtiyaç duymayan, "Hücum" komutunu hangi dilde verilirse verilsin anlayan Uluslararası Tugaylar, "Yüzlerini bile görmedikleri İspanya işçi ve köylüleri için aynı kahramanlık ve sadelikte öldüler."

Komünist şair Nazım Hikmet de, Madrid kapısında "ayakları iki çıplak çocuk gibi üşüyen" ama asla direnmekten vazgeçmeyen komünistleri anlatmıştı:

"Kar yağıyor
Ve sen böyle 'No pasaran' deyip
Madrid kapısına dikilmeden önce
Herhalde vardın.
Kimdin, nereden geldin, ne yapardın?
Ne bileyim,
Mesela;
Astorya kömür ocaklarından gelmiş olabilirsin.
Belki alnında kanlı bir sargı vardır ki
Kuzeyde aldığın yarayı saklamaktadır.
Ve belki varoşlarda son kurşunu atan sendin."

İspanya sadece İspanya değildi. İspanya, halkların umudu, geleceğiydi. Şimdi Rojava, Ortadoğu halklarının umudu. Bu umudu büyütmek için Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ın yanı sıra İspanya ve Yunanistan'dan da savaşçılar, Enternasyonal Özgürlük Taburu'na katıldı. Dün Madrid kapısıydı, bugün Rojava kapısı. Gerçek bu kadar yalın!

MLKP ROJAVA ÖRGÜTÜ: DEVRİM BEKLENMEZ, ÖRGÜTLENİR

MLKP ilk savaşçılarını, 2012 yılının Ağustos ayında Rojava'ya gönderdi. O günden bu yana da hem devrimin askeri olarak savunulmasında hem de yeni yaşamın toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel olarak inşasında yer aldı.

MLKP, Marksist bir örgüt olarak Rojava devrimini nasıl tanımlıyor? "Devrim değildir" iddialarına nasıl yanıt veriyor? Devrime katılmak, kadrolarında ne tür değişiklikler yarattı? Devrimin inşa sorunlarının başına neyi koyuyor?

Bu sorulara MLKP Rojava Örgütü adına verilen yanıtlar şöyle:

Neden buradasınız?

Gerçekleşen ve başarıya ulaşan Rojava devrimi, MLKP'nin de devrimidir. Zira MLKP aynı zamanda bir Kür-

distan partisidir. Partimizin devrim programında ve stratejisinde Kürdistan'ın özgürleştirilmesi özel bir yerde durur. Biz, Kuzey'de bir parçası olduğumuz özgürlük mücadelesinin, Rojava ayağında da yer alarak, kendi devrimimizi savunmuş oluyoruz. Bugün parçalı haldeki bölünmüş Kürdistan'da, muazzam bir devrimci dinamik bulunuyor. Özellikle Kuzey ve Rojava cepheleri bu dinamizmin yatağı olarak öne çıkıyor. Sadece Türkiye ve diğer sömürgecilikleri değil, bütün bir bölgeyi etkileyen bu devrimci dinamikle buluşmak, devrim yangınını Ortadoğu'dan dünyaya yaymak, partimizin programatik-stratejik hattına uygundur.

Rojava devrimini, hem Kürdistan'ın diğer parçalarının özgürleştirilmesini hızlandıracak yeni zaferlerin müjdecisi, hem de Türkiye ve Ortadoğu'nun demokratik devrimlerinin başlangıcının bir ifadesi olarak değerlendirdiğimiz için buradayız.

Buradaki varlığımızın bir diğer gerekçesini de, enternasyonalist devrimci dayanışmaya öncülük etmek ve yol açmak olarak ifade edebiliriz. Partimiz, Rojava devriminin bir parçası ve öznesi olarak doğrudan devrimin içinde kendini var ederken, enternasyonal karakteriyle de, onu dünyanın gündemine taşımaya ve yaymaya çalışıyor.

Kürt halkı özgürlüğü çok isteyen, bunun için büyük bedeller ödeyen bir halktır. Yıllardır verilen özgürlük mücadelesi Rojava'da nihayet devrimle taçlandı. Halkımızla birlikte bu özgürlük devrimini savunmak ve büyütmek için buradayız.

Sömürgeci rejimlerin, ABD ve diğer gerici bölge devletlerinin, gerek doğrudan, gerekse DAİŞ benzeri karanlık çeteler eliyle, başta Kürt halkımız olmak üzere, Ortadoğu halklarına uyguladığı vahşi saldırılara karşı mücadele etmek için buradayız.

Ezilen halkların özgürlük mücadelesinin olduğu her yerde MLKP de olmalıdır, diyoruz ve bu nedenlerden dolayı Rojava'dayız.

İlk birlikleriniz ne zaman Rojava'ya geldi?

Ağustos 2012'den beri Rojava'dayız. İlk gelişimiz mütevazı bir kuvvetle başladı. Ardından devrimin çeşitli cephelerinde görünür bir kuvvet olacak düzeye geldik ve bunu büyüterek devam ediyoruz.

Rojava'daki pratik olarak varlığınız nedir?

Rojava devriminin inşa ve savunmasında yer alıyoruz. Her iki alanın pratik görevlerinin gereklerine göre bir çalışma ve örgütlenme yürütüyoruz. Devrimin ilk döneminde kitleleri devrime katmak, devrimi kitlelere anlatmak, göç ve göç ettirmeye karşı halkın yüzünü devrime döndürmek için kitle çalışması ve halkın örgütlenmesi önemli bir yerde duruyordu. Bu nedenle güçlerimizin bir kısmı bu görevlerde yer aldı. Belediyelerin kurulması, meclislerin inşası, kurumsallaşma, gümrük, asayiş, istihbarat ve toplumsal inşa gibi alanlarda yönetici düzeylerde görevler aldık. Ayrıca, YPG ve YPJ'nin kuruluş çalışmalarına gücümüz oranında katıldık. Pek çok taburun kurulmasında, ev ev katılım örgütlenmesinde, halkın ikna edilmesinde buraya ilk dönem gelen yoldaşlarımızın büyük emekleri var.

Başarıya ulaşan devrim sömürgeci Suriye, faşist El Nusra, Türkiye ve KDP kuşatması altında boğulmak isteniyordu. Devrim toprakları her daim saldırılara maruz kalıyordu. Ayrıca henüz özgürleştirilmemiş, devrimin ulaşamadığı topraklar vardı. Devrimin savunulmasında, genişletilmesinde, ekonomik, siyasal, kültürel inşasında belirleyici konumda olan askeri gücün büyütülmesi ihtiyacına yanıt olmak gerekiyordu. Biz de bu nedenle güçlerimizin ağırlığını askeri alana yoğunlaştırdık.

Devrimin korunması, sürdürülmesi ve hedeflerine ulaşması ancak güçlü askeri bir örgütün varlığı ile mümkün olabiliyor. Devrimin savunulması için, halkın silahlanmasından profesyonel orduya kadar, türlü biçimlere başvurmak kaçınılmaz bu koşullarda. Bu nedenle, biz ağırlığı askeri alanda

(önce YPG-YPJ arasında, sonra da kendi taburumuzda) yoğunlaştırdık. Yanı sıra, HPC'nin (Hêzên Parastina Cewherî) kimi alanlarda örgütlenmesi ve eğitimlerine de katkıda bulunuyoruz. Bunların olmazsa olmaz görevlerimiz olduğunun altını çiziyoruz. Ancak, buradaki varlığımızı bunlarla sınırlı tutamayacağımız açık. Zira devrimimizin her cephede geliştirilmesini de kendi görev ve sorumluluk alanımızda görüyoruz.

Tam da bu bakış açısıyla toplumsal alanda da, örgütlenme ve politikalar geliştirme çabası içerisindeyiz. Bunu, devrimin kurumlarında görev alarak, onları geliştirmeye çalışarak yapıyoruz. Kadın alanından basına, sağlık alanından gençliğe, uluslararası ilişkilerden halkların birlik ve dayanışmasına kadar çeşitli alanlarda, yine mütevazı bir kuvvetle çalışmalar yürütüyoruz. TEVDEM bileşeni kurumlarda, meclis toplantılarında ve yürütmelerde görevler alıyoruz. Yine komünlerde ve genel sağlık meclislerinde çalışmalarımız bulunuyor.

Rojava'nın ardından savaşçılarınızı Şengal'e de gönderdiniz. Neden?

Şengal, Kürdistan'ın bir parçasıdır, Êzidî Kürtlerinin yaşadığı tarihi ve onlar için kutsal bir alandır. İslamcı faşist İŞİD, Şengal'i işgal ederek Êzidî Kürt halkımızın bütün ulusal, inançsal ve ahlaki yapısına büyük bir saldırı düzenledi. Devrimci olmanın, komünist olmanın, onur ve özgürlüğü savunmanın gereği olarak Şengal'de olmamız gerekiyordu.

Söz konusu olan bir halkın varlık yokluk sorunuydu. Irak rejimi ve Kürdistan Demokrat Partisi/KDP peşmergeleri bu saldırıya karşı koyamadı, Şengal'i savunamadı. Bu insanlık dramının ve vahşetin yaşanmasında başta KDP olmak üzere sömürgeci Irak devletinin ve emperyalist güçlerin büyük rolü vardı. Êzidî Kürtleri büyük bir ihanetle karşı karşıya kaldılar. Mevcut örgütlülükleri, siyasi bilinçleri ve tercihleri bu saldırıya karşı kendilerini savunmaya yetmiyordu.

Êzidî Kürt halkımızın karşı karşıya kaldığı bu vahşeti ilk

elde durdurmak, Şengal'de bir savunma örgütlemek gerekiyordu. Bunu gerçekleştirmek için MLKP olarak oraya gittik. Orada HPG ve YBŞ güçleriyle birlikte güçlü bir yoldaşlık zemini yarattık. Keza Êzidî halkımızla da iyi ilişkiler geliştirdik, yoldaşlaştık. Parti armamızı taşıyan çok sayıda Êzidî, Şengal'deki mücadelenin doğal parçası olmuş durumda. Şengal'de bir MLKP gerçekliği var ve biz Şengal'in özgürleştirilmesi tamamlanana kadar orada olmaya devam edeceğiz.

Rojava'da devrimi kim yaptı?

Rojava devrimi örgütlü bir halk gerçekliğinin ürünüdür.

Rojava devriminin örgütlenmesi sürecinde gerillanın öncü ve önder rolü vardır. Rojava halkı, genç kadın ve erkekleri Kürdistan'ın, özellikle Kuzey Kürdistan'm özgürleştirilmesi mücadelesinde hem gerilla olarak hem de lojistik ihtiyaçlarını karşılayarak yerlerini alıyorlardı. Rojava halkı ve onun öncü güçlerinin devrim bilinci ve iradesi vardı, bir bakıma hazırdı. Suriye merkezli yaşanan gelişmelerin ortaya çıkardığı fırsatı Kürt özgürlük hareketi devrim yönünde değerlendirdi. Zamanında ve yerinde bir müdahaleyle birleşen konjonktürel durumdan nasıl devrim çıkarılabileceğinin somut örneğidir Rojava. Öncü parti ve öncü iradenin bir kez daha devrimin başarıya ulaşmasında olmazsa olmaz olduğunu gösterdi. Ama bir şeyin daha altını çizdi: Öncünün, öncü partinin ve halkın silahlı mücadeleye nasıl hazırlanması gerektiğini, silahlı mücadelenin gerilla biçiminin güncelliğini yitirmediğini, günümüzde öneminin daha da arttığını gösterdi.

Rojava devrimine önderlik eden temel güç Kürt gerillası ve Kürt halkıdır. Daha sonra buna Arap ve Süryani halkları hem destek verdiler hem de içinde yer almaya başladılar. Toplumsal bileşenleri genişledi.

Devrim, antisömürgeci ulusal demokratik bir özgürlük devrimidir.

Rojava'da sanayi gelişkin değil, hatta yok denecek kadar azdır. Sömürgeci Suriye iktidarı Rojava Kürdistan'ında değil

ağır, orta sanayinin bile varlığına ve gelişmesine izin vermemiştir. Kimi sanayi birimlerinin ve atölyelerin var olduğu yerler, genelde Arap nüfusun olduğu alanlardır. Dolayısıyla Kürt halkımız arasında, işçi sınıfının gelişmesinin maddi olanaklarına sömürgeciler tarafından iradi olarak izin verilmemiştir. Geniş bir kent küçük esnafı, yoksul tabakası ve köylü kitlesi Rojava'mızın genel gerçeğidir.

Buralarda, rejim kendini yaşatmak için, buğday ambarı muamelesi yaptığı Rojava topraklarında, başka türlü bir tarımın bile gelişmesine izin vermemiştir.

Rejimin, Kürt halkımızı Araplaştırma ve coğrafyayı bölme amaçlı Arap kemeri politikası, Kürdistan'ın bu parçasında, toplumsal gelişmeye zemin yaratabilecek her şeyin önüne engeller koymuştur. Bu politika eğitimin üniversite aşaması için de geçerlidir. Üniversiteye gideceklerden, bağlılık ve biat etmesi istenmiş, hemen herkese ajanlık, işbirlikçilik teklif edilmiştir.

Devrim, işte böylesi koşullarda, tarihin talihli bir kesitinde yaşam bulmuş, öncü eliyle inşa başlamış, sonradan halkın daha yaygın katılımı ve desteğiyle de bugüne gelmiştir.

Bu devrim esasen Kürt kadınlarının devrimidir. Öncü saflarında örgütlenen kadınlar, özgürlük ateşini Rojava'nın genç kadınlarına teslim ederek yolu açmış, o yolda şimdi binlerce genç kadın, YPJ'lileşmiştir. Kadınlar, hayatın her alanında toplumun, devrimin ve dünyanın yarısı olduklarını; örgütlenerek, iradeleşerek ve savaşarak göstermiştir. Dolayısıyla bu devrimi Kürt kadınları yaptı aynı zamanda.

Türkiye'de Rojava devrimine ilişkin olarak "devrim değil, direniş" diyenler az değil. Keza onu bir devrim gibi değerlendirmeyenler var. Sizce neden Rojava, devrimdir?

Türkiye sömürgeci rejimi Rojava gerçeğini kabullenmiyor, kabullenmek istemiyor. Daha da önemlisi Rojava'daki gelişmenin Kuzey Kürdistan'a yansımaması için ilk başlarda El Nusra üzerinden, şimdi de faşist DAİŞ eliyle Rojava dev-

rimine karşı savaş yürüttü, yürütüyor. Sömürgeci faşist rejim daha ilk günden itibaren, devrimi boğma ve genişlemesini durdurma çalışmasına hız verdi. Esad rejimini emperyalist blok önderliğinde hızla yıkıp yerine gerici bir iktidar kurarak olası Kürt devrimini boğmak için pervasızca öne atıldı. Güney Kürdistan benzeri yeni bir tabloyla karşı karşıya kalmak istemiyordu. Bundan dolayı gelişmekte olan değişim isteğinin bir Kürt devrimiyle tamamlanmaması için tüm gücüyle çalıştı.

Sömürgeci faşist rejim ve emperyalistler Rojava gerçeğini kabul etmediler, hatta her yerde ve her platformda tecrit etmek için tüm olanaklarını seferber ettiler. Rojava'da ortaya çıkan iradenin karşısına, başta KDP olmak üzere farklı irade ve temsilciler çıkarmaya çalıştılar.

Bunlar "anlaşılabilir" tutumlar. Herkes, sınıfının ve egemenliğinin gereğini yapıyor. KDP ve emperyalistlerden Rojava'da gerçekleşen iktidar değişikliğini bir devrim olarak kabul etmelerini bekleyemeyiz. Suriye'de Esad'ı yıkmak isteyen güçler bunu başaramadılar. Ama Rojava'da bunu başaranlar oldu. Esad rejimi Rojava'da yenildi. Sömürgeci iktidar yıkıldı. Siyasi iktidar el değiştirdi. Yerine bir kantonlar sistemi kuruldu. Toplumsal sözleşmesi ilan edildi ve kendine göre bir sistemi kuruldu. Buna da devrim denir Marksist literatürde. Emperyalistlerin ve Türkiye sömürgeci faşist rejiminin başaramadığını Kürtler başardı.

Peki, Türkiye'de devrimci ve demokrat kesimlerin önemli bir bölüğü ne yaptı? Her şeyden önce gelişmeleri, gelişmekte olanı okuma başarısı gösteremedi. Tıpkı 90'larm başında gelişen Kuzey Kürdistan devrimini doğru okuma ve tanımlama yeteneğini ve cesaretini gösteremedikleri gibi.

Türkiye'deki devrimci ve demokratik kesimlerin Rojava'da gerçekleşenin devrim değil, bir direniş olarak tanımlamalarına şaşırmamak mümkün değil. Bu direniş kime karşıdır? Suriye rejimine karşı olduğu kastediliyorsa, Suriye rejiminin Rojava'daki varlığına zaten son verilmiştir. Emper-

yalistlere karşı bir direniş ise Rojava'da fiili bir emperyalist işgal yoktur. El Nusra veya DAİŞ'e karşı bir direniş ise bu da Rojava'da Kürtlerin iktidar olduğunun itirafı anlamına geliyor. Yani, Rojava'da bir direnişin olduğu bir bakıma doğrudur; Rojava devrimini saldırılar karşısında koruma anlamında bir direnişten söz edilebilir. Fakat bu direniş, devrimden sonra ortaya çıkan bir olgudur.

Rojava'da gerçekleşen bir iktidar değişikliğidir. Sömürgeci iktidar yıkıldı. Rojava'da sömürgeci statüye son verildi. Bu da, halkın ve onun silahlı güçlerinin önderlik ettiği bir devrimle gerçekleşti.

Yıkılan sömürgeci Suriye rejiminin yerine devrimci demokratik bir halk yönetimi kuruldu.

Suriye rejimi katı bir sömürgecilik uygulamaktaydı. Kürtler herhangi bir hukuksal varlığa sahip değildiler. Kürtler bu katı sömürgeci rejime karşı direniş odaklı bir mücadele değil, devrim odaklı, yani stratejisinin merkezinde devrim olan bir çalışmayla amaçlarına ulaşabildiler. Direniş odaklı veya direnişi strateji düzeyinde belirleyen bir kuvvet sömürgeciliği yıkamaz, devrim yapamaz. Hareketin karakterini, izlediği yolu, geldiği düzeyi direniş diye tanımlamak tam anlamıyla devrimin ne olduğunu bilmemektir. Daha da ileri gidelim, devrimden korkmaktır. Korkulduğu için onu ağızlarına alamıyorlar, almak istemiyorlar.

Bir Marksist örgüt olarak Rojava devrimi, sizin devrim algınızın neresinde duruyor?

Marksistlerin, "dünyada egemen olan kapitalist emperyalist sistemi yıkarak, yerine yeni bir dünya inşa etmenin yolu devrimden geçer" tezinin bir kez daha doğrulanmasıdır Rojava. Ya da daha yalın bir ifadeyle, Rojava, "tek yol devrim" şiarının doğruluğunun göstergesidir.

Rojava'da olan, Kürdistan'da ulusal sorun odaklı devrimin artık başarıya ulaşamayacağı yaklaşımının yanlış olduğunun altının çizilmesidir.

Marksist teorinin güncel öneminden bir şey kaybetmediğinin eylemsel ifadesi oldu Rojava devrimi.

Bunu görmek, yaşamak ve öznesi olmak biz komünistlere büyük bir moral ve ideolojik güç verdi.

Yanı başımızda gelişen, gerçekleşen, her yönüyle bizi etkileyen, içinde olunan fakat dışında kalınan Kürdistan devriminin tek parçadan da başarıya ulaşabileceğini görmek, devrim algımızda ve bu algıyı oluşturan teorik/politik yaklaşımlarda büyük gelişmeler yarattı.

Partimiz MLKP, Kürdistan'da bir devrimin başladığını 90'ların başında ifade ediyordu. Strateji, taktik ve örgütsel politikalarını buna göre belirlemişti. Bu yaklaşımlarımız devrim algımızın somut ifadeleri idi. Burada yeni olan, devrimci hareketin pek çok bölüğünü etkisi altına alan ve zihin dünyalarını sınırlayan, misak-ı milli dışında kalan Kürdistan parçasında, devrime silahlı bir kuvvet olarak katılıyor olmamızdır. Bu da devrim algımızı daha bir somutladı ve partimizi devrimin doğrudan öznesi haline getirdi.

Emperyalistlerin ve gerici bölge devletleri arasındaki çatışmaların yarattığı etki ve ezilen halkların mücadelesiyle Ortadoğu'da ortaya çıkan konjonktürü en doğru ve ileri düzeyde değerlendirmenin yolunun devrim olduğu görüldü. Devrim odaklı düşünen, bunun gereklerine göre örgütlenen, mücadelenin araç ve biçimlerini hazırlayan devrimciliğin ancak devrim yapabileceğinin bir kez daha doğrulanmasıydı Rojava devrimi. Yine aynı şekilde, bölgesel devrim ve bölgesel federasyonlar politikamızı program düzeyine çıkarmamızın haklılığının ortaya çıkmasıdır buralarda yaşananlar. O gün "teorik" olanın, bugün eyleme dönüşmesidir.

Devrim beklenmez, örgütlenir. Bu kadar yalındır olan biten.

Gerçekleşen devrimi başarıyla örgütleyen, buna önderlik eden neydi sorusuna doğru ve cesaretli sorular sormamıza yol açtı. Devrimci olanakların konjonktürle birleştiğinde bir

devrimin nasıl örgütlenebileceğini, onu başarıya götüren süreçler toplamına nasıl önderlik edileceğini, içinde olarak görmek, bunu canlı yaşamak; devrim yapma iradesini ve cesaretini büyüttü.

Ortadoğu'da sömürgeci devlet yapısı artık eskisi gibi yönetemiyor. Kürt özgürlük hareketinin geldiği düzey sömürgeci devletlerde değişimi zorunlu hale getirmiştir. Ortadoğu'da her yönüyle bir değişim kendisini dayatmış durumdadır. Bir yönetememe ve bölgesel kriz hali söz konusudur. Dolayısıyla bölgesel bir devrimci durumun ortasında bulunuyoruz. Değişimi devrimle gerçekleştiren bir gelişmenin içindeyiz şu an. Devrim yapmışız ve onun gelişim sorunları ve savunmasıyla uğraşıyoruz. Bir adım öndeyiz; devrimi algılamayan devrimcilikten ısrar edenlerden.

Tekrar pahasına vurgulamalıyız ki, Rojava, Ortadoğu özgülünde devrim yapmanın, devrimi savunmanın ve inşa görevlerini yerine getirmenin yolu silahlı örgüt, silahlı halk örgütlenmesi ve bunu başarıyla örgütleyen ve yöneten bir parti ve önderliğinin gerekliliğini gösterdi.

Enternasyonal tabur oluşturduğunuzu biliyoruz. Neden böylesi bir tabur?

MLKP, sınıf mücadelesinin öncü enternasyonal bir partisidir. Rojava devriminde bu özelliğiyle de yerini alıyor. Öncü parti ve bireyleri Rojava'da devrimi savunmaya çağırması komünist, enternasyonalist bir parti olmasının gereğidir. Bu özelliğini eylemiyle ortaya koyuyor. Sadece çağrıyla yetinmiyor, bunun somut öznesi ve öncü gücü olarak kendini ortaya koyuyor ve örgütlenmesine başlayarak yol göstermek istiyor. Bu amaçla, dünyadan farklı ülkelerin devrimcileri ve Türkiye'den siper yoldaşlarımızla bir Enternasyonal Özgürlük Taburu kurduk.

Rojava devrimi güçlü bir enternasyonal karaktere sahiptir. Bölgede yaşayan halkların devrimci ve ilerici güçlerini etrafında topluyor, birleştiriyor. Bu özelliğine enternasyonal

Enternasyonal Özgürlük Taburu savaşçıları

karakterli bir örgütle karşılık vermek gerekiyordu. Bunun şimdiki karşılığı askeri birliktir, onun örgütlü ifadesi ise karşılığını Enternasyonal Tabur'da buluyor.

Devrimin karşısında yer alan güçler yerel, bölgesel ve küresel güçlerdir. Her yerde karşımıza emperyalist küresel güçler çıkıyor. Bunun karşısına ezilenlerin enternasyonal dayanışmasıyla Rojava devriminin yardımına koşmak gerekiyordu, MLKP kendi sorumluluklarının gereğini yapıyor.

Enternasyonal mücadele ve görevler konusunda, dünya komünistleri ve devrimcilerinin yetersizliklerine pratik bir eleştiridir bizim enternasyonal tabur ve diğer toplumsal örgütlenme yönelimlerimiz. Devrimi görmeyenlere devrimi göstermek, halkların birlik ve mücadelesinin pratik hayatta karşılığını yaratmaya çalışmaktır. Bu kapsamda, uluslararası alanda devrimci, ilerici güçlerle temaslarımız oldu. İspanya'dan Almanya'ya, Yunanistan'dan kimi Afrika ül-

kelerine kadar, bir dizi yerde görüşmeler yaptık, katılımlar örgütledik. Enternasyonal Özgürlük Taburu için alanımızda bulunan Alman komünist yoldaşımız Ivana Hoffmann, biz henüz taburu ilan etmemişken ölümsüzleşti. Sonradan Türkiye'den bazı devrimci örgütler de, bu plana dâhil oldular ve şimdi, yoldaşça, omuz omuza bir mücadele yürütüyoruz faşist DAİŞ çetelerine karşı. Ve bu mücadelede, yine bir MLKP savaşçısı olan Halil Aksakal yoldaşımızı da ölümsüzlüğe uğurladık, Til Abyad zaferini kutladığımız günlerde. Enternasyonal Tabur içerisinde yer alan devrimci yoldaşlarımız arasında yaralananlar oldu.

Enternasyonal mücadeleyi, hep birlikte dövüşerek, bedeller ödeyerek büyütüyoruz.

Rojava devriminde yer almak, hem partinizde hem de kadrolarınızda nasıl değişiklikler yarattı?

En başta partimize ama bir o kadar da, pek çok devrimci çevreye, güçlü bir manevi-moral katkısı oldu buradaki varlığımızın. Çünkü biz, yüreklerden geçeni, "keşke orada olsaydık"ı eyleme geçirmiştik. Kelimenin her anlamıyla sınırlara hücum etmiş ve bunun sonucu olarak, yeni mevziler, yeni imkânlar yaratmıştık.

Bir ufuk genişlemesi yarattı Rojava bizlerde. Bilinçlerde bir sıçrama ve iddia düzeyinde artış yarattı. "Bir devrimci pratik adımın düzinelerce programa yeğ" olduğunu söyleyen Marks'ın haklılığını bir de bu vesileyle görmüş olduk. Bu pratik adım ve bunu sağlayan şehitlerimiz bize muazzam bir kuvvet vermekle kalmadı, her bakımdan çıtalarımızı yükseltti.

Kürt özgürlük hareketi ve onun öncüleriyle güçlü bir yoldaşlık inşası da, bu devrimin bize önemli bir katkısıdır. Birbirine inanan ve güvenen devrimci yoldaşlıkla, birlikte pek çok şeyin başarılabileceğini gösterdi.

Partimizin, devrimci iddialarının gereklerini yerine getirdiğinde, hem halklarımızdan hem de devrimcilerden gereken

ilgi ve saygıyı gördüğünü ortaya koydu. Şehitlerimiz ve bir feda bölüğü gibi hareket eden güçlerimiz, partimizi, devrimci hareketin merkezine konumlandırmada, özel bir rol oynadı. Bu, her bakımdan büyüyen ve gelişen bir partinin ihtiyaçlarına ve sorumluluklarına kafa yormamızı beraberinde getirdi.

Buradaki varlığımız bize, bir Ortadoğu ve bölge devrimciliği perspektifi kazandırdı. Daha büyük düşünmeyi, daha büyük sorumlulukları ve daha büyük görevleri önümüze koydu. Bunları gerçekleştirmenin yolunun adanmış devrimcilikten geçtiğini pratik olarak gösterdi.

Kapsayıcılık, birleştiricilik ve ortak amaçlarda güçlü bir yoldaşlık bilincimizi daha da geliştirdi. Dünya devrimi iddialarımızın, bölgede güçlü bir devrimci dinamiğin varlığına dayalı olduğunu da gözler önüne serdi.

Bir açıklamanızda, "Rojava'da MLKP saflarında savaşmak için MLKP'li olmanız gerekmiyor" ifadesi yer alıyordu. Bu çağrınız yanıt buldu mu? Böyle bir çağrı sizin gibi gizli örgütlenen bir yapıda sorunlar yaratmaz mı?

Sınırlı da olsa bu çağrının karşılık bulmaya başladığını söyleyebiliriz. Rojava devriminin ortaya çıkardığı yeni bir bilinç, heyecan ve sorumluluk tek tek insanları devrime pratik olarak katılmasını sağlıyor. Şengal ve Kobanê ile birlikte bu güçlü bir yönelime dönüştü ve devrime hem bireysel hem de örgütsel katılımlar daha da arttı. Bunların bir kısmının MLKP saflarında ve onun savaşçılarıyla birlikte hareket ettiklerini belirtebiliriz. Ayrıca kendi kimlikleriyle yer alanları buradaki varlığımız ve varlık biçimimizle cesaretlendirdiğimizi söylersek abartı olamaz. Çağrımızın bir bölümünün de böyle karşılık bulduğunu belirtebiliriz.

Sorunuzun ikinci kısmı içinse çok rahatlıkla sorun yaratmadığını söyleyebiliriz. Çünkü bu devrim, bir halk devrimidir. MLKP'nin buradaki varlık biçimi bu devrimin karakteri ve özgünlükleriyle çelişmiyor. Örgütlü veya örgütsüz bireylerin Rojava devrimini savunma amaçlarıyla MLKP'nin

amaçları çelişmiyor. Devrimin dili, duygusu, sorumluluğu ortaklaştırıyor insanları. Başka yerdeki farklılıkları öne çıkarmayla değil, devrim gerçeğinin değiştirici, birleştirici, ortaklaştırıcı gerçeğiyle uyumlu bir çalışma gerçekleşiyor.

MLKP'nin birlik devrimi deneyimi, birlikte ve ortak iş yapma sorumluluğunun hem MLKP savaşçılarına hem de MLKP'nin bu gerçeğini bilerek gelen insanlara güç ve cesaret verdiğini belirtmek gerekir.

Ayrıca Rojava'daki gizlilik veya gizli örgütlenme faşist ülkelerdeki gibi olmadığını, olamayacağını da belirtmeliyiz. Devrimci örgüt ve çalışma gerektiği yerde ve gerektiği zamanda kendi gizli örgütlenmesini ve eylemsel süreçlerini örgütlemekten kaçınmaz. Bu devrimde fiili olarak yer alan her gönüllü savaşçı bunu yaşayarak görüyor. Dolayısıyla gizliliğin gerektiği yerde ve zamanda her militan savaşçı gönüllü ve bilinçli bir uygulayanı ve örgütleyeni olabiliyor.

Devrimin inşa sorunları nelerdir?

Devrimin hem toplumsal, hem ekonomik, hem de askeri bakımdan inşa sorunları yaşaması normal. Zira dört bir yandan kuşatılmış durumdayız. Sınırımızın önemli bir bölümü, şu an DAİŞ yoluyla Rojava'da devrimimize karşı savaşan Türkiye devletiyle çevrili halde bulunuyor. Güneyimizde çeteler ve az da olsa eski Suriye rejimi var. Bir tek doğuda, Başur Kürdistan ve KDP sınırı var ki, onlar da, "küçük TC" gibi hareket ediyorlar.

Bu kuşatma koşullarında devrimin kendini savunacak askeri kurumlara ve bunun teçhizatlarına ihtiyacı oluyor. Keza, ekonomik yaşamın yeniden düzenlenmesi gerekiyor. Ambargo koşullarında hem halkın yaşamını insanileştirmek hem de kendi kendine yeten bir ekonomi inşa etmek, hele de emperyalist küreselleşme koşullarında hayli zor. Ancak, Rojava, yine de bu zoru başarmaya çalışıyor. Komünler, kooperatifler ve diğer örgütlenme modelleriyle, yeni bir ekonomi planlaması yapılmak isteniyor.

Şehit Serkan Taburu'ndaki
MLKP Komünist Kadın Örgütü üyesi savaşçılar

Devrimin öncüsü olan yurtsever hareketin ekonomik alana dair farklı yaklaşımlarının olduğu biliniyor. Bunlar, hayatın gerçekleriyle sınanması gereken tezler biçiminde kalıyor. Rojava somutunda, teoriyle pratik hayat arasında çelişkiler artıyor. "Piyasa" ile "komünü" bir arada tutmak ve yaşatmaya çalışmak, doğal olarak çelişkiler üretiyor. "Devletsizlik" iddiasına rağmen, bir çeşit devlet örgütlenmesinin kaçınılmazlığı, teorideki kimi planları kâğıt üstünde bırakıyor. Yine de hayat kendi mecrasında akıyor. Rojava yönetimi, milyonların hayatını ilgilendiren ekonomik inşa alanında, insanca ve özgür bir yaşamın gerektirdiği modelleri geliştirmeye çalışıyor.

Devrimin yeni insanlarını yaratmak noktasında da hem ciddi sorunlar hem de oldukça güçlü imkânlar bulunuyor. İnşanın en temel sorunlarından biri, bu sürecin kadrolarının yaratılması meselesidir. Toplumsal örgütlenmeler ve burada

yapılan eğitimlerle söz konusu ihtiyaç giderilmeye çalışılsa da, "eski" dünyaya ait izler öyle kolay silinmiyor. Tam da bu nedenle, toplumun demokratikleştirilmesi, zihinlerin özgürleştirilmesi gereğine uygun adımlar atılmaya, bunlar yasal ve ahlaki kurallar haline getirilmeye çalışılıyor.

Kuşatma altında ve savaş koşullarında yürütülen bu inşa faaliyetlerinde, toplumsallık ve ezilenlerden yana olmak perspektifi ile bizler de karınca kararınca omuz veriyor, meselelerin çözümünde rol oynamaya çalışıyoruz.

Rojava devriminin bugün neye ihtiyacı var?

Rojava devriminin bugün zamana ve dayanışmaya ihtiyacı var. Kuşatılmışlık hali, DAİŞ çetelerinin insanlık dışı saldırıları, ekonomik ve siyasi ambargolar devrimimizin başındaki en önemli tehditlerden birkaçı. Bunlara karşı çözümler geliştirmek, her cephede zaferler elde ederek, onları yenmek zorundayız.

Emperyalist-kapitalist güçler eliyle sistem içine çekilmeye çalışılan, alternatif bir model inşa etmeye çalıştığımız bu coğrafyada, yüklerimizin paylaşılması gerekiyor. Bu da enternasyonalistler başta olmak üzere tüm dünya emekçilerinin omuzlarındaki bir görevdir. Türkiye cephesinde ise faşist AKP rejiminin, devrimimize karşı geliştirdiği düşmanlığın hesabını sormak, 6-7 Ekim örneğindeki gibi, cepheden bir sahiplenme pratiği göstermek, Rojava devriminin ihtiyaçlarından biridir. Çünkü bu devrimin sahibi de, koruyucuları da ezilen halklar ve onların öncüleridir.

Devrimin inşasında bundan sonra partinize yüklediğiniz sorumluluk ve görevler nelerdir?

Devrimin savunulmasında yer alışımızı taburlardan daha ileri bir düzeye taşımak, inşa çalışmalarında yer almanın önemli bir biçimidir. Bunun altını bir kez daha çizmekte yarar var. Bunların yanı sıra, halkların birlik ve dayanışmasını geliştirmek için, kendimize özel roller biçiyoruz. Rojava bir halklar bahçesi olarak, bu kıyıcı kapitalist-emperyalist

dünyada, onların bütün kanlı ve kirli hesaplarına rağmen, bir arada, eşit ve kardeşçe yaşanabileceğinin güzel bir örneği olabilir. Bu örneği yaratmada ve dünyaya yaymada kendimize roller biçiyoruz.

Sosyalizm deneyleri ışığında ekonomik ve toplumsal inşa süreçlerinin içinde yer alarak, sosyalist bir perspektifi gündemleştirmek gerektiğini biliyoruz. Bunu, müzmin muhalefet formunda değil, işin sahiplerinden olma görüş açısıyla yapmak gerektiğine inanıyoruz. Bu kapsamda, inşa faaliyetlerine katılımlar örgütlemeye çalışıyoruz. Alanın, ihtiyaç duyduğu kadro ve örgüt sorunlarında mütevazı roller üstleniyoruz.

Kadın özgürlük mücadelesinin zafer kazandığı bir alan olan Rojava'da, devrimin bu büyük kazanımını güveneceleyecek çalışmalar içerisinde yer alıyoruz. Bu çalışmaları daha da büyütmek gerektiğine inanıyoruz.

Şimdiye kadar çalıştığımız tüm alanlarda gücümüzü ve katkılarımızı daha da artırmak başlıca hedefimiz. Bunların dışında, enternasyonal dayanışma ve destek süreçlerinde de aktif olarak yer alacak, bunun öncülüğünü yapmaya devam edeceğiz. Çünkü bu devrimi, bölgeye ve dünyaya, daha da geliştirerek yaymak boynumuzun borcudur. Bu, şehitlerimize verdiğimiz sözdür aynı zamanda.

***

"Devrimin Rojava Hali"nin son sözü, komünist savaşçıların çağrısı olsun:

"Gelin devrimi görün, hissedin ve katılın."

Savaşçıların sözüne bir ek de benden: Çünkü devrim yaşanır.

***

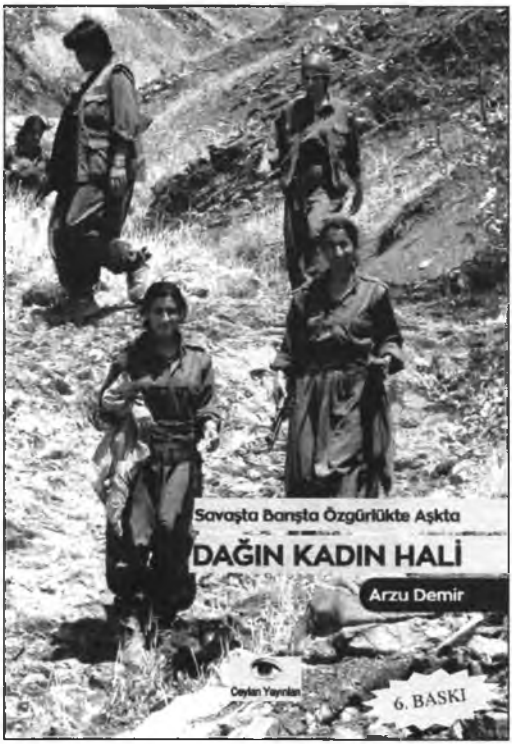

ETHA Editörü ve ANF muhabiri Arzu Demir'in 2013 yılının Aralık ayında Medya Savunma Alanları'nda yaptığı röportajlardan hazırladığı "Dağın Kadın Hali" kitabı kısa sürede altıncı baskısını yaptı.

"Savaşta Barışta Özgürlükte Aşkta" üst başlığını taşıyan kitap, o günkü adıyla Koma Jinan Bilind/Yüce Kadınlar Birliği (KJB) üyesi 11 kadın gerillanın yaşam ve savaş hikayelerinden oluşuyor.

Arzu Demir, dağın kadın halini 11 kadın gerillanın anlatımları ve kendi izlenimleriyle anlatıyor. Kitabın temel konularından ikisi aşk ve özgürlük. Kadın gerillalar için aşk özgürlükle eşit. Özgürlük ise, aşk kadar tutkulu. "Benim için aşk, özgürlük demektir. Onları birbirinden koparmıyorum. Gerçek aşkın da bizde yaşandığına inanıyorum" diyor Koçerîn Amed.

İhanete uğramış aşklardan, savaşta kaybedilen sevgiliye dinmeyen özleme... Yaşamak için savaşmak zorunda kalan kadınların özgür vatan aşkına... 11 kadın gerillanın Medya Savunma Alanları'nda kesişen öyküsü Dağın Kadın Hali'nde.

Bu kitap, Soykırımın 100. yılında soykırım gerçekliğini anlama ve yüzleşme amacı taşıyan mütevazı bir adımdır. Devrimci ve sosyalist cepheden gecikmiş ve eksik kalmış bir yüzleşmeyi derinleştirme, özeleştiri yapma ve Ermeni halkından özür dileme anlamı da taşıyor aynı zamanda.

Bu özür, gecikmişliğimizedir, insanlık suçu olan soykırımı onlarca yıldır, geçmişte yaşanmış tarihsel bir haksızlıkla sınırlı görmemizedir; halklarımızın soykırımla yüzleşmesi, soykırım suçlarını ve bunun failleri-nin hak ettikleri biçimde nitelendirilmeleri için üzerimize düşen görevi yeterince yerine getirmememizedir. Tarihsel haksızlıkları giderecek demokratik ve toplumsal taleplerini yüksek sesle dillendirmede ve politik mücadele konusu yapmada gecikmemizedir. Bir öz özeleştiri ve özür de, bu coğrafyanın ilk devrimci sosyalist örgütlerini kuran Ermeni sosyalistlerini ve devrimcilerini fark etmede, onları sahiplenme ve tarihimizin başlangıcı olarak almadaki gecikmemizedir. Sevgili Hrant Dink'in etrafında daha güçlü bir dayanışma kalkanı öremediğimiz için de ailesine ve Ermeni halkına bir özeleştiri ve özür borcumuz var.

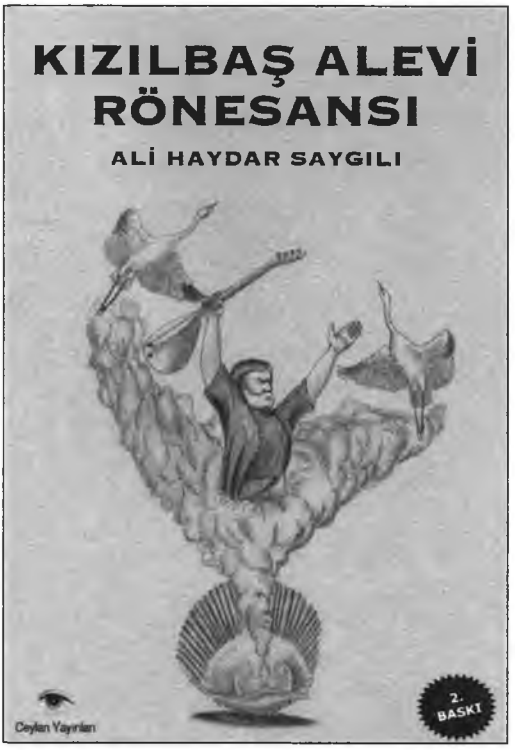

Bu çalışma, Kızılbaş Alevi toplumunun, inancının ve kimlik mücadelesinin son yarım asırlık gelişmelerini inceleme ve tartışma konusu yapmaktadır. Söz konusu tarihi süreci Kızılbaş Alevi Rönesansı olarak tespit ve tarif etmektedir. Kimlik mücadelesinin toplumsal, siyasal ve inançsal boyutlarını ele almakta, Alevi sorununun tarihsel ve güncel yönlerini masaya yatırarak, Demokratik Alevi Hareketi'nin siyasal gelişim uğraklarının toplu resmini sunmaya çalışmaktadır. Kızılbaş Alevi Rönesansı'nın diğer bir yüzü olan kimliğin ve inancın yeniden inşası ve kimlik reformu da analiz ve tartışma konusu yapılmaktadır.

Kızılbaş Alevi Rönesansı ve içinden geçilmekte olunan sürecin kapsamlı ve yeterli bir incelemesi şimdiye dek yapılmadı. Kızılbaş Alevi toplumunun ve kimliğinin gelişmesindeki yeri ve önemi anlaşılamadı. Bu dönem hem tarihsel hem de güncel bağlamı içerisinde, bilimsel temellere oturtularak layıkıyla incelenmedi.Tam da bu sebeple Kızılbaş Aleviliği anlatırken geçmişi, bugün ve yarın arasında üçlü bir diyalogu esas almaktayız. Olay ve olguları değerlendirirken bugünün ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, inançsal yaşamının aynasından, yaşanan değişim ve dönüşümlerin penceresinden bakmaktayız.

Bu kitap, ömrümün yarım asrına yaklaşırken tanık olduğum devrime can veren kadın erkek, genç yaşlı tüm savaşçılara bir vefa borcunun ödenmesi duygusuyla kaleme alındı. Farkındayım, onların ödediği bedellerin yanında, denizde bir damla bile değildir bu çaba. Ancak nafile de değildir. Onların canlarıyla tarihe düştüğü notu, yazıyla gelecek kuşaklara taşıma çabasının, "Bu devrimde benim de bir tuzum olsun" duygusunun ifadesidir. Bu kitap, sınır kapılarında arkadaşlarının cenazelerini karşılayan bir kadın komünistin, arkadaşlarına, yoldaşlarına "bağlılık sözü"dür.

Bu kitap, "Küçük Güney'de neler oluyor?", "Rojava devrimi nedir?", "Kim bu devrim yapan kadınlar?", "YPG/YPJ kimdir?", "Yeni yaşam nasıl inşa ediliyor?", "Ekonominin temeli ne?", "Devrim mutfaklara girdi mi?" gibi onlarca soruyla yola çıkan sosyalist bir gazetecinin, tanıklığıdır.

Bu kitap, her seferinde "Artık ölsem de gam yemem" duygusuyla Rojava'dan dönen bir kadın devrimcinin, düşündüklerinin yanında hissettikleridir, devrimden kendine kalanlardır.

Rojava, baytarın başhekim, çoluklu çocuklu yaşlı bir kadının halk mahkemesi hâkimi, ev emekçisi bir kadının YPJ komutanı, çok genç bir kadının akademi yöneticisi, kısacası "herkesin her şey" olduğu yerdir. İnsanın, tüm haliyle insan olduğu yerdir. Rojava, "sıradan" insanların "kahramanlaştığı", "kahramanlığın" "sıradanlaştığı" yerdir.

Rojava, düşün gerçek kılındığı yerdir.
Rojava bize aittir, biz de Rojava'ya.

Rojava'da yeni yaşam, insanların emeğinin ve toplumsal üretimin çok büyük kesiminin savaşa gitmek zorunda olduğu ve savaşın Kobanê'de olduğu gibi büyük maddi yıkımlar yarattığı koşullarda inşa ediliyor. Rojava'yı konuşurken, bu gerçeği aklınızdan çıkarmayın. "Rojava'da böylesine yoğun bir savaş olmasaydı, acaba bu devrim daha neleri başarırdı?" diye düşünmeyi unutmayın.

Bir de, dünyanın en erdemli insanlık hali olan başkalarını yaşatmak için kendi canlarını veren savaşçıları unutmayın.

9 786059 038362